

PRZEDSIĘBIORSTWA I PRZEMYSŁ

ATEX – WYTYCZNE WDRAŻANIA

**WYTYCZNE WDRAŻANIA
DYREKTYWY RADY 94/9/WE z 23 MARCA 1994 r.
W SPRAWIE UJEDNOLICENIA PRZEPISÓW PRAWNYCH PAŃSTW
CZŁONKOWSKICH DOTYCZĄCYCH URZĄDZEŃ I SYSTEMÓW OCHRONNYCH
PRZEZNACZONYCH DO UŻYTKU
W PRZESTRZENIACH ZAGROŻONYCH WYBUCEM**

WYDANIE CZWARTE - WRZESIEŃ 2012

Wytyczne ATEX

Wytyczne wdrażania Dyrektywy Rady 94/9/WE z 23 marca 1994 r. w sprawie ujednolicenia przepisów prawnych Państw Członkowskich dotyczących urządzeń i systemów ochronnych przeznaczonych do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem
wydanie czwarte – wrzesień 2012

opublikowane przez Dyрекcję Generalną Komisji Europejskiej do spraw Przedsiębiorstw i Przemysłu na oficjalnej stronie internetowej Unii Europejskiej „Europa”

©Wspólnoty Europejskie, 2012

Tłumaczenie polskie: ©Główny Instytut Górnictwa, 2012

Odpowiedzialność za tłumaczenie ponosi całkowicie Główny Instytut Górnictwa

© na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – Ministerstwo Gospodarki w Warszawie
oraz Główny Instytut Górnictwa w Katowicach

UWAGI

1. Niniejsze wytyczne stanowią przewodnik dla wszystkich zainteresowanych stron, których pośrednio lub bezpośrednio dotyczy dyrektywa 94/9/WE, potocznie zwana ATEX (atmosfery wybuchowe). Czytelnicy powinni zwracać uwagę na fakt, że wytyczne te mają na celu jedynie ułatwienie wdrożenia dyrektywy 94/9/WE, natomiast odpowiednie krajowe wdrożenia tekstu dyrektywy pozostają wiążące prawnie. Dokument ten zawiera jednak informacje, których celem jest zapewnienie spójnego wdrażania dyrektywy przez zaangażowane strony. Zamierzeniem opracowania wytycznych, będących wynikiem konsensusu między ekspertami rządów państw członkowskich oraz innych zainteresowanych stron, jest pomoc w zapewnieniu swobodnego przepływu wyrobów¹ w Unii Europejskiej².
2. Niniejsze wytyczne zostały opracowane przez właściwe służby Komisji Europejskiej Dyrektoriatu Generalnego – Przedsiębiorstwa i Przemysł – we współpracy z państwami członkowskimi, przedstawicielami przemysłu europejskiego, europejskich jednostek normalizacyjnych i notyfikowanych.
3. Komisja Europejska podejmuje się bieżącej aktualizacji niniejszych wytycznych. Najszym celem jest zapewnienie, aby dostarczane informacje były zarówno aktualne, jak i dokładne. Jeżeli zostanie zwrócona nam uwaga – dołożymy wszelkich starań, aby usunąć ewentualne nieprawidłowości. Jednakże Komisja nie ponosi jakiegokolwiek odpowiedzialności osobistej czy prawnej za informacje zawarte w tych wytycznych.

Podane tu informacje:

- są wyłącznie natury ogólnej i nie jest ich celem podawanie szczególnych wymagań dotyczących jednostkowych przypadków,
 - nie są do końca pełne, niewymagające uzupełnienia, do końca dokładne lub bieżące,
 - czasem odnoszą się do zewnętrznych informacji nad którymi służby Komisji nie mają kontroli, i za które Komisja nie ponosi odpowiedzialności,
 - nie są ani poradami prawnym, ani zawodowymi.
4. Wszystkie odniesienia do oznakowania CE oraz do deklaracji zgodności WE w niniejszym przewodniku są związane tylko z dyrektywą 94/9/WE. Aby wprowadzić do obrotu wyroby podlegające dyrektywie 94/9/WE na terytorium Unii Europejskiej muszą być spełnione wszystkie inne odpowiednie przepisy prawne.
 5. Dalsze wytyczne, szczególnie w odniesieniu do poszczególnych rodzajów wyrobów można znaleźć na stronie internetowej Komisji:
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/mechanical/dokuments/guidance/atex/index_en.htm

¹ W niniejszych wytycznych określenie „wyrób” obejmuje urządzenia, systemy ochronne, urządzenia zabezpieczające, sterujące i regulacyjne, części i podzespoły oraz ich kombinacje, zgodnie z definicjami podanymi w dyrektywie 94/9/WE.

² Zgodnie z porozumieniem dotyczącym Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EEA – European Economic Area) (Decyzja Rady oraz Komisji 94/1/WE z 13 grudnia 1993 (Dz.U. L 1, 3.1.1994, str. 1) terytoria Lichtensteinu, Islandii i Norwegii powinny być uważane jako wdrażające dyrektywę 94/9/WE na tych samych prawach, jakie obowiązują na terytorium Wspólnoty. Termin „terytorium Wspólnoty” używany w wytycznych odnosi się również do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG).

UWAGA do czwartego wydania – wrzesień 2012

Niniejsze czwarte wydanie – wrzesień 2012 jest ostatnim wydaniem ATEX wytyczne wdrażania dyrektywy 94/9/WE. Dnia 21 listopada 2011r. Komisja skierowała propozycję nowej dyrektywy do Parlamentu Europejskiego i Rady harmonizującej przepisy państw członkowskich dotyczące urządzeń i systemów ochronnych przeznaczonych do użytku w atmosferach potencjalnie wybuchowych³, w pakiecie dostosowania do Nowych Ram Prawnych (NLF), żeby dostosować europejskie przepisy ATEX do Decyzji Nr 768/2008/WE ustalającej wspólne ramy dotyczące wprowadzania produktów do obrotu.⁴

Propozycja jest obecnie przedmiotem dyskusji w Parlamencie Europejskim i Radzie i jej końcowe zaaprobowanie jest spodziewane w końcu 2012 lub początku 2013 roku. Gdy tekst dostosowanej dyrektywy ATEX będzie dostępny, sporządzony będzie projekt nowych zaadaptowanych i zrestrukturyzowanych Wytycznych ATEX, biorący pod uwagę wejście w życie nowych przepisów.

³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:20110772:FIN:en:PDF>

⁴ Decyzja Nr 768/2008/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie wspólnych ram dotyczących wprowadzania produktów do obrotu, uchylająca decyzję Rady 93/465/EWG (Dz. U. L 218, 13.8.2008, str. 82).

SPIS TREŚCI

1	WPROWADZENIE	7
2	CEL DYREKTYWY ATEX 94/9/WE	8
3	POJĘCIA OGÓLNE	9
3.1	Wprowadzanie wyrobów ATEX do obrotu	9
3.2	Oddawanie wyrobów ATEX do użytku	10
3.3	Producent	10
3.3.1	Korzystanie z usług podzlecanych przez producenta	11
3.3.2	Procedury oceny zgodności, których podstawą jest zapewnienie jakości (Załącznik IV, Załącznik VII)	11
3.4	Wytwarzanie wyrobów ATEX na użytek własny	12
3.5	Upoważniony przedstawiciel	13
3.6	Inne osoby odpowiedzialne za wprowadzenie wyrobu do obrotu	13
3.7	Urządzenia	13
3.7.1	Przestrzeń zagrożona wybuchem	14
3.7.2	„Własne” źródła zapłonu	14
3.7.3	Urządzenia nonelektryczne	15
3.7.4	Urządzenia elektryczne	16
3.7.5	Zestawy	16
3.8	Systemy ochronne	20
3.9	Części i podzespoły	21
3.10	Aparatura zabezpieczająca, sterująca, regulacyjna określona w art. 1.2	22
4	W JAKICH PRZYPADKACH STOSUJE SIĘ DYREKTYWĘ 94/9/WE?	25
4.1	Analiza ATEX	25
4.1.1	Czym jest przestrzeń zagrożona wybuchem w rozumieniu dyrektywy 94/9/WE?	25
4.1.2	Jakie rodzaje wyrobów są objęte dyrektywą 94/9/WE?	26
4.2	Określenie grupy i kategorii urządzeń	33
4.2.1	Grupa I	34
4.2.2	Grupa II	34
4.2.3	Poziomy zabezpieczenia urządzeń różnych kategorii	35
4.3	Ocena ryzyka w odniesieniu do wyrobów	36
5	URZĄDZENIA WYŁĄCZONE Z ZAKRESU DYREKTYWY 94/9/WE	38
5.1	Wyłączenia na podstawie artykułu 1.4 dyrektywy 94/9/WE	38
5.2	Przykłady urządzeń nie objętych dyrektywą 94/9/WE	38
5.2.1	Wyroby „proste”	38
5.2.2	Instalacje	39
6	ZASTOSOWANIE DYREKTYWY 94/9/WE WOBEC INNYCH WYROBÓW, KTÓRYCH MOŻE ONA DOTYCZYĆ	41
6.1	Kompatybilność elektromagnetyczna 2004/108/WE (EMC)	41
6.2	Niskonapięciowa 2006/95/WE (LVD)	41
6.3	Maszynowa 2006/42/WE (MD)	41
6.4	Transport drogowy towarów niebezpiecznych 94/55/WE oraz 98/91/WE (ADR) ...	41
6.5	Środki ochrony osobistej 89/686/EWG (PPE)	43
6.6	Urządzenia ciśnieniowe 97/23/WE (PED)	44
6.7	Proste zbiorniki ciśnieniowe 87/404/EWG	44
6.8	Urządzenia spalające paliwa gazowe 90/396/EWG (GAD)	44

6.9	Wyroby budowlane 89/106/EWG (CPD)	44
6.10	Dyrektywa – wyposażenie statków 96/98/WE (MED)	45
7	WYROBY UŻYWANE, NAPRAWIANE LUB MODYFIKOWANE ORAZ CZĘŚCI ZAMIENNE	46
7.1	Wymagania ogólne	46
7.2	Definicje	46
7.3	Wyroby zregenerowane (lub odnowione)	46
7.4	Wyroby o zmienionej konfiguracji	47
7.5	Znacząco zmodyfikowane wyroby	47
7.6	Wyroby po naprawie	47
7.7	Części zamienne	47
8	PROCEDURY OCENY ZGODNOŚCI	49
8.1	Wyroby zgodne z dyrektywą 94/9/WE	49
8.2	Wyjątkowe odstępstwa od procedury oceny zgodności	54
9	JEDNOSTKI NOTYFIKOWANE	55
9.1	Desygnacja	55
9.2	Koordinacja i współpraca	56
9.3	Podzlecenie	56
9.4	Przechowywanie dokumentacji	56
9.5	Jednostki notyfikowane mające wiedzę o wadliwych wyrobach w obrocie	57
10	DOKUMENTY ZGODNOŚCI	58
10.1	Dokumenty wydawane przez producenta	58
10.1.1	Deklaracja zgodności WE	58
10.1.2	Pisemne świadectwo zgodności części i podzespołów	59
10.1.3	Dokumenty towarzyszące wyrobowi	59
10.1.4	Przechowywanie dokumentacji – zapewnienie jakości	60
10.1.5	Akceptacja wyników badań producentów przez jednostkę notyfikowaną	61
10.2	Dokumenty wydawane przez jednostkę notyfikowaną	61
10.2.1	Minimalna zawartość ujednoliconych sprawozdań z badań i ocen ATEX	62
10.3	Certyfikat badania typu WE oraz odpowiedzialność zaangażowanych stron	65
11	OZNAKOWANIE	66
11.1	Oznakowanie CE	66
11.2	Oznakowania uzupełniające/szczegółowe	67
11.3	Dodatkowe oznakowania zgodne z normami	70
11.4	Oznakowania części i podzespołów	70
11.5	Oznakowania małych wyrobów	71
11.6	Oznakowania zestawów	71
12	KLAUZULA BEZPIECZEŃSTWA I PROCEDURA	73
13	EUROPEJSKIE NORMY ZHARMONIZOWANE	75
13.1	Normy publikowane w Dzienniku Urzędowym	75
13.2	Programy normalizacyjne	76
14	PRZYDATNE ADRESY STRON INTERNETOWYCH	77
ZAŁĄCZNIK I: ZNAK WYRÓŻNIAJĄCY WSPÓLNOTY– (EX) PRZYWOŁANY Z DYREKTYWY 84/47/EWG		79
ZAŁĄCZNIK II: LISTA PRZYPADKÓW WĄTPLIWYCH – WYROBY ATEX		80

1 WPROWADZENIE

Celem niniejszych wytycznych jest wyjaśnienie pewnych zagadnień i procedur związanych z **dyrektywą 94/9/WE**⁵, dotyczącą urządzeń oraz systemów ochronnych przeznaczonych do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem. Wytyczne powinny być stosowane w powiązaniu z dyrektywą oraz z dokumentem Komisji Europejskiej pt. „Przewodnik wdrażania dyrektyw opartych na koncepcji nowego i globalnego podejścia” (Niebieski Przewodnik)⁶.

Niniejsze wytyczne są kierowane nie tylko do właściwych organów państw członkowskich, ale również do zainteresowanych najważniejszych podmiotów gospodarczych, takich jak: producenci, ich organizacje branżowe, jednostki odpowiedzialne za przygotowywanie norm oraz jednostki, którym powierzono procedury oceny zgodności.

Przede wszystkim dokument ten musi zapewniać, że w przypadku prawidłowego zastosowania dyrektywy usuwa ona przeszkody oraz utrudnienia związane ze swobodnym obrotem (swobodnym przepływem) towarów na obszarze Unii Europejskiej (patrz przypis 2). Należy pamiętać, że stwierdzenia zawarte w wytycznych odnoszą się tylko do zastosowania dyrektywy 94/9/WE, chyba, że jakiś zapis stanowi inaczej. Wszyscy zainteresowani powinni również być świadomi innych wymagań, które również mogą mieć zastosowanie (patrz rozdział 6).

Dyrektywa 94/9/WE jest dyrektywą „nowego podejścia”, ustanawiającą zasadnicze wymagania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz pozostawiającą normom, zwłaszcza zharmonizowanym normom europejskim, nadanie technicznego wyrazu odpowiednim wymaganiom zawartym w dyrektywie.

Dyrektywa 94/9/WE jest dyrektywą całkowicie zharmonizowaną, tzn. że jej postanowienia eliminują istniejące rozbieżności między krajowymi i europejskimi przepisami prawnymi, które obejmują tę samą tematykę, jaką obejmuje ta dyrektywa.

Z dniem 1 lipca 2003 r. wszystkie inne odpowiednie krajowe przepisy prawne straciły swoją moc, a dyrektywa 94/9/WE, wdrożona do krajowych przepisów państw członkowskich, stała się jedynym źródłem obowiązującego prawa.

Dyrektywy dotyczące „użytkowania”

Czytelnik powinien mieć świadomość, że tam, gdzie brane są pod uwagę wyroby ATEX w aspekcie ich użycia w miejscu pracy, krajowe i wspólnotowe przepisy prawne odnoszące się do zapewnienia bezpieczeństwa pracowników będą odpowiednio zastosowane. W tym przypadku mają zastosowanie różne przepisy prawne odnoszące się do zakładów zarówno nad ziemią, jak i do podziemnych kopalń węgla i innych kopalin lub morskich platform wydobywczych ropy naftowej.⁷

⁵ Dyrektywa 94/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 marca 1994 w sprawie ujednolicenia przepisów prawnych państw członkowskich dotyczących urządzeń i systemów ochronnych przeznaczonych do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem. Dz.U. L 100, 19.04.1994, str.1. uzupełniona rozporządzeniem (WE) Nr.1882/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 września 2003, (Dz.U. L 284, 31.10.2003, str.1). Poprawiona poprawką, . Dz.U. L 21, 26.1.2000, str.42; i poprawką, Dz.U. L 304, 5.12.2000, str.19.

⁶ <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/dokuments/blue-guide>.

⁷ Dyrektywa 1999/92/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 1999 r. w sprawie minimalnych wymagań dotyczących bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników zatrudnionych na stanowiskach pracy, na których może wystąpić atmosfera wybuchowa (15 dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 (1) dyrektywy 89/391/EWG), Dz.U. L 023, 28.01.2000, str. 57,

Dyrektywa 92/91/EWG z dnia 3 listopada 1992 r. dotycząca minimalnych wymagań mających na celu poprawę warunków bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników w zakładach górniczych wydobywających kopaliny

2 CEL DYREKTYWY ATEX 94/9/WE

Celem dyrektywy 94/9/WE jest **zapewnienie swobodnego przepływu wyrobów, które jej podlegają** na terytorium UE. Z uwagi na powyższe, **w oparciu o artykuł 95 Traktatu**, dyrektywa wprowadza ujednolicone wymagania i procedury oceny zgodności.

Dyrektywa podkreśla, że aby znieść bariery w handlu poprzez „nowe podejście” wprowadzone Uchwałą Rady z 7 maja 1985 r.⁸ należy określić zasadnicze wymagania dotyczące bezpieczeństwa oraz inne odpowiednie właściwości, które powinny być określone tak, aby możliwe było zapewnienie bardzo wysokiego poziomu zabezpieczenia. **Zasadnicze wymagania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (EHSRs)** zostały podane w załączniku II do dyrektywy 94/9/WE.

Zasadnicze wymagania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia odnoszą się w szczególności do:

- potencjalnych źródeł zapłonu urządzeń przeznaczonych do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem,
- samodzielnych systemów ochronnych uruchamiających się po wystąpieniu wybuchu, a których głównym zadaniem jest natychmiastowe powstrzymanie wybuchu lub ograniczenie skutków rozprzestrzeniania się płomieni i ciśnienia,
- aparatury zabezpieczającej, która przyczynia się do bezpiecznego funkcjonowania urządzeń wobec źródeł zapłonu i do bezpiecznego funkcjonowania samodzielnych systemów ochronnych,
- części i podzespołów nie pełniących żadnych samodzielnych funkcji, lecz istotnych ze względu na bezpieczne funkcjonowanie urządzeń lub samodzielnych systemów ochronnych.

Od dnia 1 lipca 2003 r. odpowiednie wyroby tylko wtedy mogą być wprowadzane do obrotu na terytorium UE⁹, mogą swobodnie przepływać oraz mogą funkcjonować zgodnie z projektem i przeznaczeniem w przewidzianym środowisku – jeżeli są zgodne z dyrektywą 94/9/WE (oraz innymi odpowiednimi przepisami).

Dyrektywa 94/9/WE wprowadza po raz pierwszy zharmonizowane wymagania odnoszące się do urządzeń nieelektrycznych, urządzeń przeznaczonych do użytku w środowisku, które jest potencjalnie wybuchowe z uwagi na występowanie pyłu oraz systemów ochronnych. Wymagania te dotyczą także aparatury zabezpieczającej przeznaczonej do użytku na zewnątrz przestrzeni zagrożonych wybuchem, lecz która jest wymagana lub przyczynia się do bezpiecznego funkcjonowania urządzeń lub systemów ochronnych wobec zagrożeń wybuchem. Jest to zatem poszerzenie zakresu objętego dyrektywą w porównaniu z istniejącymi przepisami krajowymi dotyczącymi urządzeń i systemów przeznaczonych do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem.

Wymagania dotyczące spełniania postanowień dyrektywy 94/9/WE będą kolejno omawiane w następnych rozdziałach.

otworami wiertniczymi (11 dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 (1) Dyr. 89/391/EWG); Dz.U. WE L 348 z 28.11.1992, str. 9-24,

Dyrektywa 92/104/EWG z dnia 3 grudnia 1992 r. w sprawie minimalnych wymagań w zakresie poprawy bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników odkrywkowego i podziemnego przemysłu wydobywczego (12 dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 (1) dyrektywy 89/391/EWG); Dz.U. L 404, 31.12.1992, str. 10.

⁸ Dz.U. C 136, 4.06.1985, str.1.

⁹ Dyrektywa 94/9/WE jest również akceptowana w innych państwach, tam gdzie funkcjonują odpowiednie międzynarodowe umowy. Więcej szczegółów patrz strona internetowa DG Przedsiębiorstwa i Przemysł: <http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/mechanical/international-competitiveness>.

3 POJĘCIA OGÓLNE¹⁰

W niniejszych wytycznych określenie „wyrób” obejmuje urządzenia, systemy ochronne, aparaturę zabezpieczającą, części lub podzespoły oraz ich kombinacje.

Należy podkreślić, że dyrektywa 94/9/WE nakłada obowiązki na osoby, które wprowadzają wyroby do obrotu i/lub oddają wyroby do użytku, będące producentami, ich upoważnionymi przedstawicielami, importerami lub innymi odpowiedzialnymi osobami. Dyrektywa nie ustala zasad dotyczących użytkowania urządzeń w przestrzeniach zagrożonych wybuchem, zasady te, przykładowo, zawierają dyrektywy 1999/92/WE, 92/91/WE i 92/104/WE¹¹

3.1 Wprowadzanie wyrobów ATEX do obrotu

Oznacza to udostępnienie po raz pierwszy, za odpłatą lub bezpłatnie, wyrobu na rynku Wspólnoty, w celu jego dystrybucji i/lub użytkowania na terytorium Wspólnoty.

Uwagi:

Pojęcie wprowadzania do obrotu określa moment, w którym wyroby przechodzą po raz pierwszy z fazy produkcji do obrotu w UE lub są importowane z państw spoza UE i dystrybuowane i/lub użytkowane w UE. Ponieważ pojęcie wprowadzania do obrotu dotyczy tylko wyrobów po raz pierwszy udostępnionych celem ich dystrybucji i/lub użytkowania w UE, dyrektywa ATEX 94/9/WE obejmuje tylko:

- a) nowe wyroby wytwarzane w UE,
- b) „jako-nowe” wyroby zgodnie z art. 3.3,
- c) nowe lub używane wyroby importowane z państw spoza UE,
- d) nowe lub „jako-nowe” wyroby oznakowane przez osobę, która nie jest pierwotnym producentem.

Postanowienia oraz wymagania dyrektywy dotyczące wprowadzania do obrotu obowiązują od 30 czerwca 2003 roku i dotyczą każdego wyrobu indywidualnie, bez względu na datę i miejsce wytworzenia. Producent jest odpowiedzialny za zapewnienie, że każdy oraz wszystkie z produkowanych przez niego wyrobów odpowiadają wymaganiom, jeżeli wyroby te wchodziły w zakres dyrektywy.

„Udostępnienie” oznacza przekazanie wyrobu, to znaczy zarówno praw własności, jak i fizycznie przez producenta, jego upoważnionego przedstawiciela w UE lub importera, osobie odpowiedzialnej za jego dystrybucję na rynku UE lub bezpośrednio końcowemu odbiorcy, poddostawcy lub użytkownikowi w ramach transakcji handlowej, za odpłatą lub bezpłatnie, bez względu na charakter prawny transakcji, na której opiera się przekazanie (sprzedaż, pożyczka, wynajem, leasing, darowizna, lub inny rodzaj formy prawnej handlu). Wyroby ATEX muszą spełniać wymagania dyrektywy w momencie przekazywania.

Jeżeli producent, jego upoważniony przedstawiciel w UE lub importer oferuje w katalogu wyroby objęte dyrektywą, nie są one uważane za wprowadzone do obrotu, dopóki nie zostaną

¹⁰ Ogólne definicje zostały zawarte również w „Przewodniku wdrażania dyrektyw opartych na koncepcji nowego i globalnego podejścia” („Niebieski Przewodnik”- patrz odnośnik 6). Pozostałe specyficzne definicje dotyczące dyrektywy 94/9/WE zostały zawarte w rozdziale 4 niniejszych wytycznych.

¹¹ Patrz odnośnik 7.

udostępnione po raz pierwszy. Z tego względu, wyroby oferowane w katalogu nie muszą być w pełni zgodne z postanowieniami dyrektywy 94/9/WE, ale wtedy ta informacja powinna być wyraźnie podana w katalogu.

Wprowadzenie wyrobów do obrotu nie obejmuje:

- przekazania wyrobów przez producenta jego upoważnionemu przedstawicielowi ustanowionemu w UE, jeżeli jest on odpowiedzialny w imieniu producenta, za zapewnienie zgodności z dyrektywą,
- wyrobów importowanych do UE celem ich ponownego eksportu (reeksport), tj. w celu ich przetworzenia,
- wytwarzania wyrobów w UE celem ich wyeksportowania do państw poza UE,
- eksponowania wyrobów na targach i wystawach¹². Wroby te nie muszą być w pełnej zgodności z postanowieniami dyrektywy, ale informacja o tym musi być wyraźnie podana przy eksponowanym wyrobie.

Osoba wprowadzająca wyrób do obrotu w UE, czy to producent, czy też jego upoważniony przedstawiciel lub jeżeli żaden z nich nie jest ustanowiony w UE, wówczas importer lub jakkolwiek osoba za to odpowiedzialna, musi przechowywać do dyspozycji właściwych organów deklarację zgodności WE. Dokumentacja techniczna powinna być udostępniona na żądanie władz wykonawczych w stosownym czasie (patrz załączniki III, VI, VIII dyrektywy). Dokumenty te powinny być przechowywane przez tę osobę do dyspozycji właściwych organów przez dziesięć lat od daty wytworzenia ostatniego egzemplarza wyrobu. Dotyczy to wyrobów wytwarzanych w UE, jak i tych pochodzących z importu z państw spoza UE.

3.2 Oddawanie wyrobów ATEX do użytku

Oznacza to użycie, po raz pierwszy na terytorium UE, wyrobów objętych dyrektywą 94/9/WE, przez ich końcowego użytkownika.

Uwagi:

Wyroby objęte dyrektywą 94/9/WE zostają oddane do użytku w momencie, gdy są po raz pierwszy użyte.

Jednakże, jeżeli nie można określić, kiedy wyrób został po raz pierwszy użyty, wyrób, który jest gotowy do użytku, jak tylko jest wprowadzony do obrotu, i który nie musi być zestawiany ani instalowany, oraz gdy jego warunki dystrybucji (przechowywanie, transport itp.) nie wpływają na działanie lub właściwości zapewniające bezpieczeństwo wyrobu odnoszące się do zasadniczych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia dyrektywy 94/9/WE, uznaje się go za oddany do użytku (w momencie) – jak tylko został wprowadzony do obrotu.

3.3 Producent

Jest to każda osoba fizyczna lub prawna, która produkuje wyrób lub, która zaprojektowała i wyprodukowała wyrób, odpowiedzialna za zaprojektowanie i wyprodukowanie wyrobów objętych postanowieniami dyrektywy 94/9/WE z zamiarem wprowadzenia ich ze swoją nazwą lub znakiem firmowym do obrotu w UE.

¹² Patrz art. 2.3 dyrektywy. Chociaż dozwolony jest pokaz urządzenia „niezgodnego”, to zgodnie z postanowieniami krajowymi, można zastosować prawo krajowe, aby taki pokaz nie stwarzał sytuacji niebezpiecznych.

Producent może sam zaprojektować i wyprodukować wyrób, lub ewentualnie może produkując wyrób korzystać z gotowych części składowych, oznakowanych lub nieoznakowanych znakiem CE, podzlecać wykonanie usług lub części i podzespołów.

Producentem jest również każdy, kto z zamiarem wprowadzenia do obrotu znacznie modyfikuje wyrób, w taki sposób, że jego właściwości dotyczące bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (i/lub działania) są na tyle zmienione, że powstaje wyrób określany „jako-nowy”¹³.

3.3.1 Korzystanie z usług podzlecanych przez producenta

Producent, z zamiarem wprowadzenia wyrobu do obrotu ze swoją nazwą, może również podzlecić, nie angażując się w realne/rzeczywiste procesy produkcji, jego zaprojektowanie, wyprodukowanie, zestawienie, zapakowanie, przerobienie lub oznakowanie swoją nazwą, w ten sposób prezentując siebie jako producenta.

Kiedy takie podzlecenie ma miejsce, producent musi zachować całkowitą kontrolę nad wyrobem, a także zapewnić sobie otrzymywanie wszystkich informacji, jakie są niezbędne w celu wypełnienia swego zakresu odpowiedzialności jako producenta w znaczeniu podanym w dyrektywie.

W takich przypadkach, producent nie może sam zwolnić się ze swej odpowiedzialności jako producenta i faktycznej odpowiedzialności za zastosowanie odpowiednich procedur oceny zgodności, włącznie z zaangażowaniem jednostki notyfikowanej, jeżeli wymaga tego dyrektywa, na przykład zatwierdzania i przeprowadzania okresowych kontroli systemu zarządzania jakością u producenta.

3.3.2 Procedury oceny zgodności, których podstawą jest zapewnienie jakości (Załącznik IV, Załącznik VII)

Podzlecenie może spowodować, że producent nie będzie w stanie wykazać (jednostce notyfikowanej), że jego własny system zapewnienia jakości gwarantuje, że wyrób spełnia wymagania dyrektywy. System zapewnienia jakości produkcji (Załącznik IV) lub zapewnienia jakości wyrobu (Załącznik VII) musi być poddany ocenie jednostki notyfikowanej oraz okresowym audytom w rzeczywistych pomieszczeniach obiektów produkcyjnych, samego producenta i/lub podwykonawców.

Producent nie może na podstawie auditów jednostki notyfikowanej u podwykonawców zwolnić się ze swej odpowiedzialności wynikającej z dyrektywy. W tym przypadku jednostka notyfikowana nie powinna wydać podwykonawcy powiadomienia o zapewnieniu jakości, chyba że podwykonawca ma własny certyfikat badania typu WE identycznego wyrobu.

Jeżeli producent zleca produkcję lub oznakowanie wyrobu podwykonawcy, który wprowadza do obrotu identyczny wyrób oznakowany swoją nazwą, to wystarczające w przypadku producenta jest wykorzystanie certyfikatu podwykonawcy jako podstawy drugiego certyfikatu. Od producenta będzie się oczekiwać, że przedstawi:

- pierwotny certyfikat,
- oświadczenie pierwotnego producenta, że urządzenie produkowane z nazwą przedstawiciela handlowego będzie takie samo jak urządzenie pierwotnie certyfikowane,

¹³ Patrz rozdział 7 niniejszego przewodnika.

- oświadczenie przedstawiciela handlowego, że urządzenie wprowadzane do obrotu będzie takie samo jak pierwotnie certyfikowane, i
- kopie umowy pomiędzy A i B.

Patrz również dokumenty rozpatrywane przez Komitet Stały ATEX „Certyfikaty i oznakowania CE bez nazwy pierwotnego producenta”

(<http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/mechanical/documents/guidance/atex/standing-committee/ce-marking>).

Uwagi:

Producent ponosi odpowiedzialność za:

- przeprowadzenie analiz celem stwierdzenia, czy jego wyrób podlega dyrektywie 94/9/WE, i które z jej wymagań mają zastosowanie (zgodnie z objaśnieniami w rozdziale 4),
- zaprojektowanie oraz wytworzenie wyrobu zgodnie z zasadniczymi wymaganiami bezpieczeństwa i ochrony zdrowia ustanowionymi w dyrektywie,
- przestrzeganie procedur oceny zgodności wyrobu z zasadniczymi wymaganiami bezpieczeństwa i ochrony zdrowia ustanowionymi w dyrektywie (patrz artykuł 8),
- podpisanie deklaracji lub świadectwa zgodności,
- zapewnienie oznakowania i dołączenie instrukcji bezpiecznego użytkowania, konserwacji itp., jak to jest opisane w załączniku II dyrektywy.

Producent bierze na siebie wyłączną i ostateczną odpowiedzialność za zgodność swojego wyrobu z zastosowanymi dyrektywami. Ma on obowiązek zrozumieć zarówno projekt, jak i budowę wyrobu, aby móc zadeklarować taką zgodność w odniesieniu do wszystkich obowiązujących postanowień i wymagań odpowiednich dyrektyw.

Artykuły 8 i 10 dyrektywy 94/9/WE oraz związane z nimi załączniki, formułują obowiązki producenta w odniesieniu do oceny zgodności, oznakowania CE, deklaracji zgodności WE, pisemnego świadectwa zgodności (jeżeli jest wymagane) oraz przechowywania deklaracji zgodności WE wraz z dokumentacją techniczną, do dyspozycji właściwych organów przez okres dziesięciu lat od daty wytworzenia ostatniego egzemplarza wyrobu.

3.4 Wytwarzanie wyrobów ATEX na użytek własny

Kto oddaje do użytku wyroby objęte postanowieniami dyrektywy, które wyprodukował na użytek własny, traktowany jest jako producent. Jest on zobowiązany do wykazania zgodności z dyrektywą w związku z przepisami dotyczącymi oddawania do użytku.

3.5 Upoważniony przedstawiciel

Jest to osoba lub osoby wyraźnie wyznaczone przez producenta na podstawie pisemnego upoważnienia, aby działały w jego imieniu w odniesieniu do określonych obowiązków producenta na terenie UE. W ramach tych obowiązków przedstawiciel może podejmować zobowiązania ciężące na producencie, które określają odpowiednie artykuły dyrektywy oraz pełnomocnictwo, jakiego udzielił mu producent.

Przedstawiciel może, na przykład, zostać upoważniony do przeprowadzenia badań na terytorium UE, do podpisywania deklaracji zgodności WE, oznakowywania znakiem CE i przechowywania deklaracji zgodności oraz dokumentacji technicznej na terenie UE do dyspozycji właściwych organów.

Ocenie jednostki notyfikowanej nie podlega system jakości przedstawiciela/osoby odpowiedzialnej, ale system jakości rzeczywistego producenta. Nie sensowna byłaby ocena systemu jakości osoby, która nie jest producentem wyrobu. Jednakże, jeżeli upoważniony przedstawiciel przeprowadza odpowiednie badania i/lub sprawdzenia wymagane dyrektywą, w celu zapewnienia zgodności z zasadniczymi wymaganiami bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, powinien on być poddany ocenie zapewnienia jakości.

Uwagi:

Artykuły 8 i 10 wraz z załącznikami 3–9 dyrektywy 94/9/WE określają obowiązki nałożone na przedstawiciela ustanowionego w UE, w odniesieniu do oceny zgodności, oznakowania CE, deklaracji zgodności WE, postanowień dotyczących przechowywania deklaracji zgodności WE wraz z dokumentacją techniczną do dyspozycji właściwych organów przez 10 lat od daty wytworzenia ostatniego egzemplarza wyrobu.

3.6 Inne osoby odpowiedzialne za wprowadzenie wyrobu do obrotu

Jeżeli ani producent ani przedstawiciel nie są ustanowieni w UE, to każda inna osoba działająca na terenie UE, która wprowadza wyrób do obrotu, posiada obowiązki wchodzące w zakres dyrektywy. Jedynym zadaniem tejże osoby jest obowiązek udostępniania właściwym organom niezbędnej dokumentacji przez okres dziesięciu lat od daty wytworzenia ostatniego egzemplarza wyrobu. W swoich uprawnieniach, jako „osoby odpowiedzialnej za wprowadzenie do obrotu”, osoby te nie są uprawnione do przejmowania innych odpowiedzialności przypisanych wyłącznie producentowi lub jego upoważnionemu przedstawicielowi (np. podpisywanie deklaracji zgodności WE).

3.7 Urządzenia¹⁴

Przez urządzenia¹⁵, jak to zostało określone w dyrektywie 94/9/WE, rozumie się maszyny, sprzęt, przyrządy stałe lub ruchome, podzespoły sterujące i oprzyrządowanie do nich należące oraz systemy wykrywania i zapobiegania, które oddzielnie lub połączone ze sobą, są przeznaczone do wytwarzania, przesyłania, magazynowania, pomiaru, regulacji i przetwarzania ener-

¹⁴ Oczywiście jest, że różne wersje językowe dyrektywy ATEX powodują różne interpretacje definicji. Informacje zawarte w niniejszym dokumencie mają na celu zapoznanie zainteresowanych stron całego Europejskiego Obszaru Gospodarczego ze wspólnym podejściem uzgodnionym przez państwa członkowskie. Podejście to nie wpływa jednak w żaden sposób na różne wersje językowe dyrektywy, jakie zostały przyjęte w odpowiednich przepisach krajowych, nie wpływa to również na prawo producenta do wybrania właśnie tej ścieżki stosowania dyrektywy.

¹⁵ Artykuł 1.3 (a) dyrektywy.

gii i/lub materiałów, a które, przez ich własne potencjalne źródła zapłonu, są zdolne do spowodowania wybuchu¹⁶.

3.7.1 Przestrzeń zagrożona wybuchem

Urządzenie wchodzi w zakres dyrektywy tylko przy założeniu, że jest ono przeznaczone (całe, lub jego część) do użytku w przestrzeni zagrożonej wybuchem.

Jeżeli wyrób, np. zbiornik, wewnątrz którego może wystąpić atmosfera wybuchowa, zawiera urządzenie zgodne z definicją dyrektywy, to urządzenie to praktycznie jest w atmosferze wybuchowej i chociaż znajduje się w zbiorniku, podlega dyrektywie.

Jeżeli urządzenie, wewnątrz którego może wystąpić atmosfera wybuchowa, może z powodu swej konstrukcji, sposobu działania itd. stworzyć atmosferę wybuchową, która w całości lub części je otacza, to podlega dyrektywie.

Atmosfera wybuchowa może wystąpić nie tylko w otoczeniu, ale powstać w procesie, który wymaga doprowadzenia mieszanin lub stworzy je z materiałów. Strefy wzajemnego oddziaływania między urządzeniem a wejściem/wyjściem procesu będą również wymagać rozważenia. Może to, w niektórych przypadkach prowadzić do urządzeń zaliczanych do więcej niż jednej kategorii, jednej (lub kilku) kategorii w odniesieniu do zewnętrznej atmosfery i innej kategorii w odniesieniu do atmosfery procesu.

3.7.2 „Własne” źródła zapłonu

Innym elementem przyjętej w dyrektywie definicji urządzenia jest stwierdzenie, że urządzenie musi mieć własne potencjalne źródło zapłonu.

Potencjalnymi źródłami zapłonu mogą być: iskry elektryczne, łuki i ognienia, wyładowania elektrostatyczne, fale elektromagnetyczne, promieniowanie jonizujące, gorące powierzchnie, płomienie i gorące gazy, iskry wytwarzane mechanicznie, promieniowanie optyczne, reakcje chemiczne¹⁷, kompresja.

W niektórych przypadkach w wyrobie może występować atmosfera wybuchowa, która jest celowo zapalana. Jest jasne, że w tym przypadku takie urządzenie nie wchodzi w zakres dyrektywy 94/9/WE, chyba, że istnieją inne dodatkowe zagrożenia. Dotyczy to większości urządzeń wyprodukowanych zgodnie z wymaganiami dyrektywy dotyczącej urządzeń spalających paliwa gazowe 90/396/EWG.

Możemy powiedzieć, że urządzenie ma własne potencjalne źródło zapłonu, gdy pracując w przestrzeni zagrożonej wybuchem zgodnie ze swoim przeznaczeniem (włączając wadliwe działanie itd. w zakresie zależnym od jego kategorii – patrz załącznik I dyrektywy), jest zdolne do zapłonu, jeżeli nie będą zachowane specjalne środki bezpieczeństwa. Dlatego urządzenie musi zapewniać wymagany poziom zabezpieczenia.

Aby zapewnić wymagany poziom zabezpieczenia można zastosować różne techniczne wykończenia, np: iskrobezpieczne, gazowe z nadciśnieniem, wzmocnione itd.

¹⁶ W następstwie dyskusji prowadzonych w ramach Stałego Komitetu i jednostek normalizacyjnych podkreślono, że iskrobezpieczne urządzenia elektryczne są włączone w zakres tej dyrektywy.

¹⁷ Należy brać pod uwagę wyraźne wykluczenie w artykule 1 (4) dyrektywy 94/9/WE urządzeń, jeżeli zagrożenie wybuchem wynika wyłącznie z obecności materiałów wybuchowych lub substancji chemicznie niestabilnych.

Wiele wyrobów powszechnego użytku jest wykonanych z tworzyw sztucznych (polimerów) o bardzo małej konduktywności elektrycznej. Mogą one naelektryzować się, np. jeżeli są pocierane, lub gdy pył lub ciecz przemieszcza się nad ich powierzchnią. W większości przypadków, może to być kontrolowane przez samych użytkowników, jeżeli wyroby są użytkowane w przestrzeniach zagrożonych wybuchem, to powinny być *oceniane i kontrolowane* zgodnie z krajowymi lub wspólnotowymi przepisami (np. dyrektywa 1999/92/WE¹⁸). W każdym przypadku użytkownik takiego wyrobu musi wziąć pod uwagę te źródła zapłonu, oceniając ryzyko w miejscu pracy.

Przykładami takich wyrobów są plastikowe pojemniki do transportu chemikaliów, polietylenowe rury, pojemniki i siedzenia.

Jeżeli jedyne źródło elektryzowania elektrostatycznego wyrobów pochodzi z procesu, to takie wyroby nie są traktowane jako posiadające własne źródło zapłonu i nie wchodzi one w zakres dyrektywy 94/9/WE. W związku z tym, nie powinny być oznakowane znakiem *Ex* lub *CE* zgodnie z dyrektywą 94/9/WE.

Jeżeli przewiduje się, że wyroby z polimerów będą wchodziły w skład urządzenia ATEX, i mogą się elektryzować w wyniku ruchu urządzenia (np. łopatkę wentylatora) lub w wyniku użytkowania urządzenia, to mogą zostać zaklasyfikowane jako zwykłe części urządzenia o szczególnych właściwościach (np. elektrostatycznie rozpraszające) lub jako części i podzespoły ATEX, jeżeli są wprowadzone do obrotu specjalnie w celu takiego użycia.

3.7.3 Urządzenia nieelektryczne

Jeżeli nieelektryczne urządzenie posiada potencjalne źródło zapłonu, jest to głównie spowodowane ruchomymi częściami zdolnymi do stworzenia potencjalnego ryzyka zapłonu pochodzącego z gorących powierzchni lub iskier powstających wskutek tarcia. Przykładami takich urządzeń są: przekładnie, wentylatory, pompy, kompresory, mieszalniki, hamulce. Urządzenia mechaniczne tego rodzaju zwykle muszą być podłączone do źródła napędu, takiego jak silnik elektryczny. Razem wprowadzone do obrotu są traktowane jak zestawy, patrz 3.7.5.

Urządzenie mechaniczne może być wyposażone w termoelementy lub podobne elementy pomiarowe, które wytwarzają tylko bardzo niskie napięcia lub małe prądy. Jeżeli te elementy pomiarowe można uznać za „urządzenia proste”, jak to opisano w 5.2.1 oraz, jeżeli urządzenia te nie mają żadnych dodatkowych części elektrycznych, to takie urządzenia powinny być poddane procedurze oceny zgodności dotyczącej urządzeń nieelektrycznych. Jeżeli urządzenie zawiera urządzenie elektryczne, które może być łatwo oddzielone, to wtedy można zastosować oddzielnie procedurę oceny zgodności części nieelektrycznych wówczas, gdy mają zastosowanie warunki określone w 3.7.4 (np. w przypadku pompy). Jeżeli urządzenie elektryczne zamontowane w urządzeniu nieelektrycznym nie jest „urządzeniem prostym”, to taki wyrób traktuje się jak zestaw (patrz 3.7.5 zestawy).

Należy oceniać wszystkie potencjalne źródła zapłonu urządzeń wchodzących w zakres dyrektywy. Listę potencjalnych źródeł zapłonu można znaleźć w odpowiedniej normie zharmonizowanej dotyczącej urządzenia. W wielu przypadkach urządzenie będzie także maszyną wchodzącą w zakres dyrektywy maszynowej 2006/42/WE, patrz rozdział 6.

W przypadku wielu elementów mechanicznych ich ruch odbywa się z bardzo małą prędkością lub dostarczana do nich moc jest bardzo mała. Takie urządzenia mogą być niezdolne do wytworzenia gorących powierzchni lub innych źródeł zapłonu, nawet w przypadkach rzadko występującego wadliwego działania. Producent takiego urządzenia powinien ocenić, czy jest

¹⁸ patrz przypis 7.

ono zdolne do zapłonu atmosfery wybuchowej, a jeżeli nie, to nie powinien go klasyfikować jako urządzenie ATEX, ani oznakować zgodnie z dyrektywą 94/9/WE (patrz również 5.2.1).

3.7.4 Urządzenia elektryczne

Dyrektywa 94/9/WE nie definiuje „urządzenia elektrycznego”. Jednakże, z uwagi na fakt, że urządzenia te są poddawane własnej procedurze oceny zgodności, przydatne jest przyjęcie definicji, jaką zaakceptowała większość państw członkowskich, w następującym brzmieniu:

Urządzenie elektryczne: urządzenie zawierające elementy elektryczne, używane do wytwarzania, przechowywania, mierzenia, przesyłania oraz przetwarzania energii elektrycznej, celem sterowania działaniem innych urządzeń za pomocą energii elektrycznej lub do przetwarzania materiałów poprzez bezpośrednie zastosowanie energii elektrycznej. Należy pamiętać, że wyrób końcowy złożony z mechanicznych i elektrycznych elementów, może nie wymagać oceny jako urządzenie elektryczne, pod warunkiem, że takie połączenie tworzące zestaw nie stwarza dodatkowych zagrożeń zapłonem (dodatkowe informacje patrz 3.7.5).

3.7.5 Zestawy

Z określenia „połączone” podanego w definicji urządzenia w dyrektywie wynika to, że zestaw, utworzony z połączenia dwóch lub więcej urządzeń razem z innymi niezbędnymi częściami lub podzespołami, musi być uznany za wyrób podlegający dyrektywie 94/9/WE (patrz przypis 1), pod warunkiem, że ten zestaw jest wprowadzany do obrotu i/lub oddawany do użytku, przez osobę odpowiedzialną (która będzie zatem producentem tego zestawu), jako jeden zespół funkcjonalny.

Tego rodzaju zestawy mogą nie być gotowe do użytku, ale wymagają właściwego zainstalowania. Instrukcje (załącznik II 1.0.6.) muszą to ujmować w taki sposób, aby zapewniona była zgodność z dyrektywą 94/9/WE, bez konieczności przeprowadzania dalszej oceny zgodności, pod warunkiem, że instalujący prawidłowo przestrzega instrukcji.

W przypadku zestawu utworzonego z różnych urządzeń, jak to określono w dyrektywie 94/9/WE, które zostały wcześniej wprowadzone do obrotu przez różnych producentów, te urządzenia muszą pozostawać zgodne z dyrektywą, posiadając właściwą ocenę zgodności, oznakowanie CE itd. Producent zestawu może domniemywać zgodność tychże urządzeń oraz może ograniczyć własną ocenę ryzyka zestawu do dodatkowych zagrożeń zapłonu oraz innych odpowiednich zagrożeń (jak to zostało określone w załączniku II), które mogą wystąpić w następstwie końcowego połączenia. Jeżeli inne dodatkowe zagrożenia zapłonem zostały wykryte, to wymagana jest dalsza ocena zgodności zestawu w odniesieniu do tychże dodatkowych zagrożeń. Ponadto wykonawca zestawu może domniemywać zgodność części lub podzespołów, które posiadają świadectwo zgodności wydane przez ich producenta, deklarującego ich zgodność (artykuł 8.3, patrz również rozdział 10).

Jednakże, jeżeli producent zestawu łączy w zestaw części składowe nieposiadające oznakowania CE (ponieważ są to części wytwarzane przez niego lub są to części otrzymane od dostawcy, wymagające dalszej przetworzenia) lub części i podzespoły nieposiadające wyżej wspomnianego świadectwa, to nie może on zastosować domniemania zgodności tych części, a jego ocena zgodności zestawu zgodnie z wymaganiami, powinna obejmować te części.

Zwraca się uwagę, że własna ocena ryzyka przeprowadzona przez producenta nie wyklucza przeprowadzenia odnośnej procedury oceny zgodności przez jednostkę notyfikowaną.

Aby wyjaśnić pojęcie „zestaw”, w rozumieniu dyrektywy 94/9/WE, może być użyte połączenie pompy/silnik elektryczny przeznaczone do użytku w przestrzeni zagrożonej wybuchem.

1) Dla celów dyrektywy 94/9/WE przyjęto, że pompa z wbudowanym silnikiem tworzy wobec zagrożenia zapłonem pojedyncze urządzenie, to znaczy, że oceniając ryzyko wybuchu pompa i silnik elektryczny nie mogą być rozważane oddzielnie. W tym przypadku taki cały zespół musi być poddany procedurze oceny zgodności jako urządzenie elektryczne. To samo odnosi się, np. do wentylatora silnika elektrycznego, jeżeli wentylator jest integralną częścią silnika.

2a) W niektórych przypadkach pompa i silnik elektryczny mogą być rozważane oddzielnie, chociaż tworzą jeden zespół funkcjonalny. Jeżeli łączy się w zespół pompę i silnik i takie połączenie nie stwarza dodatkowych zagrożeń zapłonem, **to taki zespół funkcjonalny jako całość** nie stanowi pojedynczego urządzenia podlegającego dyrektywie 94/9/WE. Ze względu na zabezpieczenie przeciwwybuchowe jest on rozważany jako połączenie „pojedynczych urządzeń”. Dlatego, w tym przypadku, producent musi dostarczyć oddzielne deklaracje zgodności WE pompy i silnika elektrycznego.

2b) Producent może, pomimo tego co napisano w 2a), postanowić, że dostarczy pompę i silnik z jedną deklaracją zgodności dotyczącą całego zestawu. Jednakże w tym przypadku, gdy są użyte wyroby (takie jak urządzenia i samodzielne systemy ochronne) zgodne z ATEX i oznakowane CE – dalszych wyjaśnień wymagają obowiązki zestawiającego. Wydaje się oczywiste, że zestawiający powinien ocenić zagrożenie zapłonem, aby zapewnić, że w wyniku połączenia i zestawienia nie zmieniły się właściwości przeciwwybuchowe wyrobów w odniesieniu do zasadniczych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia. Jeżeli zestawiający nie jest pewny jak dokonać takiej oceny, to **powinien szukać i wziąć pod uwagę skorzystanie z pomocy technicznej! Może tak być, na przykład, w przypadku, jeżeli producent urządzenia mechanicznego musi połączyć różne urządzenia elektryczne ATEX, jako części składowe zestawu.** Jak tylko zestawiający pomyślnie dokonał takiej oceny i nie zidentyfikował dodatkowego zagrożenia zapłonem – powinien opracować dokumentację techniczną, oznakować zestaw znakami CE i *Ex*, zgodnie z załącznikiem II, 1.0.5 dyrektywy, określić użytkowanie zgodne z przeznaczeniem, podpisać deklarację zgodności WE dotyczącą całego zestawu i zawierającą informacje o zastosowanych technicznych specyfikacjach/normach (na przykład o wzajemnych połączeniach elektrycznych) i wyposażyć zestaw w instrukcje bezpiecznego użytkowania. Taki sposób postępowania nie wymaga angażowania jednostki notyfikowanej.

2c) W razie dodatkowego zagrożenia zapłonem wynikającego z połączenia w zestaw pompy i silnika, lub w razie braku wcześniejszej pełnej zgodności z dyrektywą, jednego z zestawionych wyrobów – taki zestaw musi być poddany pełnej procedurze oceny zgodności, odpowiedniej w odniesieniu do kategorii.

Zestawy mogą być wprowadzane do obrotu w różny sposób:

3.7.5.1 Zestawy, które są w pełni określoną konfiguracją części składowych

W tym przypadku producent określił już jedną lub kilka niezmiennych konfiguracji części składowych oraz wprowadził je do obrotu jako jeden zespół funkcjonalny/zespoły funkcjonalne.

Jako przykład może tu posłużyć oprzyrządowanie, dostarczane przez jednego producenta, składające się z czujnika, przetwornika, bariery ochronnej oraz zasilacza.

Podane powyżej części składowe są złożone przez tę samą osobę (producenta zestawu) i wprowadzane do obrotu jako jeden zespół funkcjonalny. Osoba ta przejmuje odpowiedzialność za zgodność z dyrektywą całego zestawu.

Deklaracja zgodności WE, jak również instrukcje użytkowania muszą odnosić się do zestawu jako całości. Musi być jednoznacznie określone (np. przez zamieszczenie wykazu wszystkich części składowych i/lub wykazu danych dotyczących bezpieczeństwa), jak skonfigurowany jest zestaw lub zestawy. Producent ponosi odpowiedzialność za zgodność z dyrektywą i musi zatem, zgodnie z załącznikiem II 1.0.6, zawrzeć szczegółowe wytyczne dotyczące połączenia/instalowania/działania/konserwacji itd. zestawu w instrukcjach bezpiecznego użytkowania.

3.7.5.2 Zestawy o różnych konfiguracjach

W tym przypadku producent określił pełny typoszereg różnych części składowych tworzących „system modułowy”. Zarówno on jak i użytkownik/instalator wybiera oraz łączy części składowe spośród tego typoszeregu w celu zbudowania zestawu, który służyć będzie w ściśle określonym celu.

Jako przykład może tu posłużyć „system modułowy” ognioszczelnej aparatury rozdzielczej i sterowniczej składającej się z szeregu różnej wielkości osłon ognioszczelnych, szeregu łączników, zacisków, wyłączników itp.

Pomimo, że w tym przypadku te części składowe niekoniecznie są złożone przez producenta zestawu oraz wprowadzane do obrotu jako pojedynczy zespół funkcjonalny, producent przyjmuje na siebie odpowiedzialność za zgodność zestawu dopóki części składowe są wybierane spośród określonego przez niego typoszeregu oraz dobierane i łączone zgodnie z jego instrukcją.

Deklaracja zgodności WE, jak również instrukcje użytkowania powinny odnosić się do „systemu modułowego” jako całości. Należy jednoznacznie określić, jakie części składowe tworzą system modułowy oraz w jaki sposób powinny być dobierane do stworzenia zgodnego zestawu. Z tego względu producent musi, zgodnie z załącznikiem II 1.0.6, zawrzeć szczegółowe wytyczne wyboru części składowych oraz dotyczące ich połączenia/instalowania/działania/konserwacji itd. w instrukcjach bezpiecznego użytkowania.

Ocena zgodności tego rodzaju systemów modułowych może być wykonana (co najmniej) jako ocena przynajmniej tych przewidywanych konfiguracji, które są najbardziej niekorzystne biorąc pod uwagę odpowiednie zagrożenia (najgorsze przypadki). Jeżeli te konfiguracje są oceniane na zgodność z zasadniczymi wymaganiami bezpieczeństwa i ochrony zdrowia dyrektywy 94/9/WE, producent może przeprowadzić ocenę zgodności także wszystkich innych przewidywanych konfiguracji. Jeżeli później okaże się, że inne dodatkowe części składowe muszą być dołączone do „systemu modułowego”, to może dojść do konieczności ponownego określenia oraz przeprowadzenia oceny najgorszych przypadków.

Poniższa tablica podaje zwięzły przegląd kilku przypadków dotyczących zestawów:

Tablica 1. Podsumowanie wymagań dotyczących zestawów

SYTUACJA: 1. Części: W skład zestawu wchodzi ...	Urządzenia, systemy ochronne, aparatura (Art. 1.2) wszystkie posiadają oznakowanie CE (z towarzyszącymi certyfikatami zgodności) a części i podzespoły posiadają pisemne świadectwa zgodności (Art. 8.3). (części z dowiedzioną zgodnością) (*)		Urządzenia, systemy ochronne, aparatura (Art. 1.2), wraz z tymi nieposiadającymi oznakowania CE oraz części i podzespoły nieposiadające pisemnego świadectwa zgodności (Art. 8.3). (części bez dowiedzionej zgodności)	
2. Konfiguracja: Zestaw wprowadzony do obrotu jako...	Dokładnie określona konfiguracja/e	„System modułowy” z części, specjalnie dobranych oraz skonfigurowanych do ściśle określonych celów, być może przez użytkownika/instalującego.	Dokładnie określona konfiguracja/e	„System modułowy” z części, specjalnie dobranych oraz skonfigurowanych do ściśle określonych celów, być może przez użytkownika/ instalującego.
3. WYNIK: Producent może zastosować domniemanie zgodności w odniesieniu do...	Wszystkich części składowych	Wszystkich części składowych	Jedynie części składowych z dowiedzioną zgodnością	Jedynie części składowych z dowiedzioną zgodnością
4. Ocena zgodności	Ocena zgodności musi obejmować pełną konfigurację biorąc pod uwagę wszystkie zagrożenia, jakie mogą wystąpić przy wzajemnym oddziaływaniu połączonych części składowych, w odniesieniu do użytkowania zgodnie z przeznaczeniem. Patrz również Uwaga(*)	Ocena zgodności musi obejmować co najmniej te z możliwych i użytecznych konfiguracje, które zostały ocenione jako najbardziej niekorzystne biorąc pod uwagę wszystkie zagrożenia, jakie mogą wystąpić przy wzajemnym oddziaływaniu części składowych, w odniesieniu do użytkowania zgodnie z przeznaczeniem. Patrz również Uwaga(*)	Ocena zgodności musi obejmować: - wszystkie części składowe bez dowiedzionej zgodności biorąc pod uwagę wszystkie zagrożenia, i - wszystkie konfiguracje biorąc pod uwagę wszystkie zagrożenia, jakie mogą wystąpić przy wzajemnym oddziaływaniu połączonych części składowych, w obu przypadkach w odniesieniu do użytkowania zgodnie z przeznaczeniem.	Ocena zgodności musi obejmować - wszystkie części składowe bez dowiedzionej zgodności, które są częściami „systemu modułowego”, biorąc pod uwagę wszystkie zagrożenia, i - co najmniej te z możliwych i użytecznych konfiguracje, które zostały ocenione jako najbardziej niekorzystne biorąc pod uwagę wszystkie zagrożenia, jakie mogą wystąpić przy wzajemnym oddziaływaniu części składowych, w obu przypadkach w odniesieniu do użytkowania zgodnie z przeznaczeniem.
5. Informacje zawarte w: a) deklaracji zgodności WE b) instrukcjach instalowania i użytkowania	a) określenie części zestawu, które same są urządzeniami ATEX, i które były oddzielnie ocenione; b) instrukcje instalowania oraz użytkowania, wystarczające do zapewnienia, że tworzony zestaw spełnia wszystkie odpowiednie zasadnicze wymagania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia dyrektywy 94/9/WE.	a) określenie części „systemu modułowego”, które same są urządzeniami ATEX, i które były oddzielnie ocenione; b) instrukcje dobierania części do połączenia celem osiągnięcia zamierzonego celu oraz instrukcje instalowania i użytkowania, wystarczające do zapewnienia, że tworzony zestaw spełnia wszystkie odpowiednie zasadnicze wymagania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia dyrektywy 94/9/WE.	a) określenie części zestawu, które same są urządzeniami ATEX, i które były oddzielnie ocenione; b) instrukcje instalowania i użytkowania, wystarczające do zapewnienia, że tworzony zestaw spełnia wszystkie odpowiednie zasadnicze wymagania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia dyrektywy 94/9/WE.	a) określenie części „systemu modułowego”, które same są urządzeniami ATEX, i które były oddzielnie ocenione; b) instrukcje dobierania części do połączenia celem osiągnięcia zamierzonego celu, oraz instrukcje instalowania i użytkowania, wystarczające do zapewnienia, że tworzony zestaw spełnia wszystkie odpowiednie zasadnicze wymagania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia dyrektywy 94/9/WE.

(*) Uwaga: **Pisemne świadectwo zgodności** części i podzespołu może nie gwarantować, ogólnie rzecz biorąc, bezpieczeństwa urządzenia, do którego jest włączona część lub podzespół, jeżeli chodzi bowiem o części i podzespoły nie można przewidzieć wszystkich możliwych ich zastosowań. W tym przypadku, jeżeli jest to niezbędne, **dodatkowe badania i oceny zestawu powinny być wykonane przez Jednostkę notyfikowaną**.

3.8 Systemy ochronne

Systemy ochronne¹⁹ są wyrobami, innymi niż części i podzespoły urządzeń, przeznaczonymi do natychmiastowego powstrzymania wybuchów w stadium początkowym i/lub ograniczania efektywnego zasięgu wybuchu, wprowadzanymi do obrotu oddzielnie do użytku jako samodzielne systemy.

Przykładami samodzielnych systemów ochronnych są:

- przerywacze płomienia,
- systemy odciążające (wykorzystujące np.: płytki bezpieczeństwa, panele odciążające, klapy eksplozyjne itp.),
- zapory gaszące,
- systemy tłumienia wybuchów.

Oczywiste jest, że pewne „proste wyroby” używane w zakładach górniczych, działają jako systemy ochronne, ale nie mogą być przedmiotem postanowień dyrektywy (np. półki z pyłem kamiennym).

W związku ze swoim przeznaczeniem systemy ochronne będą, przynajmniej częściowo, instalowane i użytkowane w przestrzeni zagrożonej wybuchem.

Ponieważ systemy ochronne mają eliminować lub redukować niebezpieczne skutki wybuchów (funkcja bezpieczeństwa) podlegają dyrektywie niezależnie, czy mają własne źródła zapłonu, czy też nie. Jeżeli mają – to muszą również spełniać określone zasadnicze wymagania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia odnoszące się do urządzeń.

Zgodnie z artykułem 1.3.(b) systemy ochronne są wprowadzane do obrotu oddzielnie w celu użycia ich jako samodzielne systemy²⁰. W konsekwencji ich ocena zgodności z odpowiednimi zasadniczymi wymaganiami bezpieczeństwa i ochrony załącznika II musi być zgodna z art. 8(2), i muszą być one oznakowane zgodnie z art. 10 (2).

Oczywiście „systemy ochronne” mogą być wprowadzane do obrotu jako integralna część urządzenia. Technicznie pozostają one „systemami ochronnymi” z powodu swoich funkcji, ale nie są uważane za samodzielne systemy ochronne w rozumieniu dyrektywy w odniesieniu do oceny zgodności i oznakowania. W takich przypadkach ich zgodność jest oceniana w trakcie oceny zgodności urządzeń, w które są wbudowane, stosując procedury przewidziane w art. 8, zgodnie z grupą i kategorią urządzenia. Nie są one oddzielnie oznakowane.

Ważnym zantowaniem jest fakt, że określone zasadnicze wymagania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia z załącznika II.3 odnoszą się również do zintegrowanych „systemów ochronnych”.

¹⁹ Artykuł 1.3 (b) dyrektywy.

²⁰ Patrz poprawka angielskiej wersji dyrektywy 94/9/WE (Dz.U. L 21,26.01.2000)

3.9 Części i podzespoły

Dwa elementy definicji części i podzespołu²¹ stwierdzają, że są one:

- istotne ze względu na bezpieczne funkcjonowanie urządzeń i systemów ochronnych w odniesieniu do zabezpieczenia przeciwwybuchowego (w przeciwnym razie nie byłyby podmiotem dyrektywy),
- bez funkcji samodzielnych (patrz 3.8) (w przeciwnym razie byłyby uważane, albo za urządzenie, system ochronny, albo za aparaturę zgodnie z art.1 (2)).

Możemy uważać, że dany wyrób ma funkcję samodzielną, jeżeli może być bezpiecznie użytkowany, spełniając lub przyczyniając się do spełnienia, jednej lub kilku funkcji, określonych w art. 1.2 lub art. 1.3a lub 1.3b, bez potrzeby dodania jakichkolwiek innych części. Nie wyklucza to jednak stosowania szczegółowych instrukcji dotyczących instalacji i użytkowania.

Możemy uważać, że niektóre wyroby zarówno mają i nie mają funkcji samodzielnych, w zależności od zakresu oceny zgodności przedsięwziętych przed wprowadzeniem wyrobu do obrotu i/lub oddaniem do użytku.

Nie można uważać za część lub podzespół wyrobu, który spełnia swoją funkcję bez konieczności dodania dalszych, dodatkowych części.

Części i podzespoły przeznaczone do zastosowania w urządzeniu lub systemie ochronnym, które posiadają świadectwo zgodności wraz z opisem ich właściwości oraz instrukcje zastosowania w wyrobie (patrz artykuł 8 (3)) są uznawane za zgodne z mającymi zastosowanie postanowieniami dyrektywy 94/9/WE. Części i podzespoły Ex, jak to zostało określone w zharmonizowanych normach europejskich, są również częściami i podzespołami w rozumieniu dyrektywy ATEX 94/9/WE. **Części i podzespoły nie mogą być oznakowane CE** chyba, że wymagają tego inne dyrektywy (np. EMC dyrektywa 2004/108/WE).

Przykładami części lub podzespołów wprowadzanych do obrotu, jeżeli są one wyraźnie przeznaczone do włączenia w wyrób ATEX, są:

- zaciski,
- zestawy przycisków,
- przekaźniki,
- puste osłony ognioszczelne,
- zapłonniki do świetlówek,
- zahermetyzowane przekaźniki i styczniki wraz z zaciskami i połączeniami wewnętrznymi,
- hamulce maszyn, zaprojektowane jako części składowe urządzenia ATEX,
- zbiornik ciśnieniowy wypełniony proszkiem tłumiącym wybuch stanowiący część systemu tłumienia wybuchu,
- taśmy przenośnikowe stosowane w przenośnikach pyłów palnych,

²¹ Artykuł 1.3. (c) dyrektywy.

- niesamodzielne systemy ochronne,
- węże ssące odkurzaczy,
- widły wózków widłowych.

Zgodnie z art. 8.3 zgodność części i podzespołów musi być oceniana według tych samych procedur, jak w przypadku urządzeń, systemów ochronnych lub aparatury, zgodnie z art. 1.2, w których są zastosowane. Niektórym częściom lub podzespołom może być przypisana kategoria i wtedy będą one mogły być zastosowane tylko w urządzeniach tej kategorii. Inne części i podzespoły mogą mieć szeroki zakres zastosowania bez określonej kategorii. Dodatkowo, części i podzespoły samodzielnych systemów ochronnych nie mają określonej kategorii tak samo, jak i same systemy ochronne. Zastosowanie ich jest uzależnione od szczegółów podanych w załączanej dokumentacji (np. jeżeli są one istotne, w pisemnym świadectwie zgodności).

Na przykład, pasy napędowe, łożyska, uszczelnienia mechaniczne, diody Zenera itd. są zazwyczaj wprowadzane do obrotu z przeznaczeniem ogólnotechnicznym, a nie z wyraźną intencją zastosowania ich w urządzeniach, systemach ochronnych lub aparaturze zgodnie z art. 1.2. Ich zgodność (np. odporność w konkretnych zastosowaniach, odnoszącą się do bezpieczeństwa wyrobu, w którym są zastosowane) musi być oceniona w trakcie oceny zgodności całego wyrobu.

Jeżeli części i podzespoły są wprowadzane do obrotu z wyraźnym zamiarem stosowania ich w urządzeniach, systemach ochronnych lub aparaturze zgodnie z Art. 1.2 (jak np. listwy zacisków budowy wzmocnionej, osłony ognioszczelne itd.) to powinny być ocenione oddzielnie zgodnie z art. 8.3. i powinny posiadać pisemne świadectwo zgodności, jak określono w art. 8.3. W innym przypadku państwa członkowskie mogą zakazać, ograniczyć lub wstrzymać wprowadzanie tych części lub podzespołów do obrotu (art. 4.2) i nie mogą domniemywać ich zgodności (art. 5.1).

Jeżeli jakaś część lub podzespół podlega procedurze oceny zgodności, w której jednostka notyfikowana wydaje certyfikat badania typu, to w certyfikacie muszą być wyszczególnione te wymagania podane w załączniku II, które były ocenione.

3.10 Aparatura zabezpieczająca, sterująca, regulacyjna określona w art. 1.2

Aparatura objęta zakresem art. 1.2:

1. **Aparatura zabezpieczająca, sterująca, regulacyjna**, jeżeli przyczynia się, lub jest wymagana do bezpiecznego funkcjonowania urządzeń i systemów ochronnych wobec zagrożeń zapłonem, albo – odpowiednio – wobec zagrożenia niekontrolowanym wybuchem, **podlega dyrektywie**.
2. Aparatura ta podlega dyrektywie **nawet, jeżeli** jest przeznaczona do użytku **poza przestrzenią zagrożoną wybuchem**. Taka aparatura nie jest zaliczana do kategorii zgodnie z załącznikiem I.
3. Przyrządowe systemy bezpieczeństwa (np. czujnik, programowalny sterownik logiczny i urządzenie wykonawcze) w rozumieniu punktów 1 i 2. Cały taki system jest uważany za aparaturę zabezpieczającą w rozumieniu art. 1.2. Części tej aparatury zabezpieczającej mogą znajdować się wewnątrz (np. czujnik), lub na zewnątrz (np. programowalny sterownik logiczny) przestrzeni zagrożonej wybuchem.

W przypadku takiej aparatury, zasadnicze wymagania stosuje się tylko w zakresie w jakim są niezbędne w celu **bezpiecznego i niezawodnego** funkcjonowania i działania tej aparatury wobec zagrożeń zapłonami, albo – odpowiednio – zagrożeń niekontrolowanymi wybuchami (zał. II, uwagi wstępne – pkt B).

Przykłady:

- pompa, regulator ciśnienia, akumulator itd., zapewniające wystarczające ciśnienie i przepływ do zasilania hydraulicznego systemu zabezpieczającego (wobec zagrożenia zapłonem),
- zabezpieczenie przeciążeniowe silników elektrycznych o rodzaju zabezpieczenia Ex e „budowa wzmocniona”,
- zespoły sterowników, w przestrzeni niezagrożonej wybuchem, systemów kontroli środowiska, zawierających przyrządy do wykrywania gazu, rozmieszczone w przestrzeni zagrożonej wybuchem, inicjujące działania w jednym lub kilku urządzeniach lub systemach ochronnych, mające na celu uniknięcie dalszego zagrożenia zapłonem w przypadku, jeżeli zostaną wykryte niebezpieczne poziomy stężenia gazu,
- zespoły sterowników, w przestrzeni niezagrożonej wybuchem, połączone z czujnikami pomiaru temperatury, ciśnienia, przepływu itd., znajdujące się w przestrzeni niezagrożonej wybuchem, a używane w celu sterowania (mającego na celu uniknięcie dalszego zagrożenia zapłonem) urządzeniami elektrycznymi, użytkowanymi w produkcji lub czynnościach obsługowych w przestrzeniach zagrożonych wybuchem.

Ze względów bezpieczeństwa i ekonomicznych w większości przypadków preferuje się instalowanie takiej aparatury w przestrzeni niezagrożonej wybuchem. Jednakże, niekiedy może to być niemożliwe. W takich przypadkach, chociaż dyrektywa o tym nie mówi wyraźnie, taka aparatura może być także określona jako urządzenie.

Można wyróżnić dwie sytuacje:

- jeżeli aparatura ma własne potencjalne źródło zapłonu, to dodatkowo do wymagań wynikających z art. 1.2 będą miały zastosowanie wymagania dotyczące urządzeń,
- jeżeli aparatura nie ma własnego potencjalnego źródła zapłonu to nie można jej traktować jak urządzenie, ale oczywiście będą miały zastosowanie wymagania wynikające z art. 1.2.

Aparatura nieobjęta zakresem art. 1.2

1. Aparatura inna niż aparatura zabezpieczająca, sterująca i regulacyjna.
2. **Aparatura**, włączając aparaturę zabezpieczającą, sterującą i regulacyjną, która **ani nie przyczynia się, ani nie jest wymagana** do bezpiecznego funkcjonowania **wobec** zagrożeń zapłonem, albo wobec zagrożenia niekontrolowanym wybuchem.
3. Nawet, jeżeli **aparatura zabezpieczająca, sterująca i regulacyjna** przyczynia się lub jest wymagana do bezpiecznego funkcjonowania, lecz wobec zagrożeń innych aniżeli wobec zagrożeń zapłonem, albo – odpowiednio – wobec zagrożenia niekontrolowanym wybuchem,
4. **Aparatura monitorująca** zapewniająca jedynie powstanie **sygnału alarmowego**, w celu ochrony osób, ale bez bezpośredniego sterowania urządzeniem w przestrzeni zagrożonej wybuchem.

Przykłady:

- styczniki, sterowniki logiczne itd., niespełniające jakichkolwiek funkcji zabezpieczających (wobec zagrożenia zapłonem), patrz pkt. 2 powyżej);
- system zraszania wodą przeznaczony do przeciwpożarowej ochrony instalacji,
- drzwi przeciwwybuchowe zaprojektowane tak, aby wytrzymały określone nadciśnienie (z głównym przeznaczeniem jako drzwi, niemające za zadanie nic więcej, jak być ścianą zabezpieczającą przed wybuchem),
- systemy zawierających przyrządy wykrywające gaz, które alarmują, ale nie mają funkcji sterowania urządzeniami,
- systemy wentylacji awaryjnej działające po wykryciu gazu.

4 W JAKICH PRZYPADKACH STOSUJE SIĘ DYREKTYWĘ 94/9/WE?

Producent, jego upoważniony przedstawiciel lub osoba, która po raz pierwszy wprowadza wyrób do obrotu lub oddaje go do użytku w UE, musi ustalić, czy wyrób ten jest objęty zakresem dyrektywy 94/9/WE, a jeżeli tak – zastosować jej postanowienia. Producent (w szerszym znaczeniu dyrektywy) musi zatem dokonać analizy ATEX na podstawie dyrektywy 94/9/WE.

4.1 Analiza ATEX

4.1.1 Czym jest przestrzeń zagrożona wybuchem w rozumieniu dyrektywy 94/9/WE?

Dyrektywa 94/9/WE jest dyrektywą „nowego podejścia”, a zatem ma na celu ułatwienie swobodnego przepływu towarów na terenie Wspólnoty. Cel ten został osiągnięty przez ujednolicenie przepisów prawnych dotyczących bezpieczeństwa, stosując podejście odnoszące się do ryzyka. Jej zadaniem jest również wyeliminowanie lub przynajmniej zminimalizowanie ryzyka występującego podczas użytkowania niektórych wyrobów w przestrzeni zagrożonej wybuchem **lub w kontakcie** z nią. Producent musi przyjąć założenia dotyczące użytkowania zgodnie z przeznaczeniem jego wyrobu uwzględniając kontakt z przestrzenią zagrożoną wybuchem.

Atmosfera wybuchowa w dyrektywie 94/9/WE jest zdefiniowana jako mieszanina:

- i) **substancji palnych** w postaci gazów, par, mgieł lub pyłów,
- ii) **z powietrzem**,
- iii) w warunkach atmosferycznych²²,
- iv) w której, po wystąpieniu zapłonu, następuje spalanie rozprzestrzeniające się na całą niespaloną mieszaninę [należy pamiętać, że w niektórych przypadkach (głównie pyłów) nie zawsze cała ilość palnego materiału zostaje spalona].

Przestrzeń, w której może wystąpić atmosfera wybuchowa pod wpływem warunków lokalnych i/lub ruchowych jest nazywana **przestrzenią zagrożoną wybuchem**. Tylko w odniesieniu do tego rodzaju przestrzeni są projektowane wyroby objęte dyrektywą 94/9/WE (patrz również rozdział 4.3 Ocena ryzyka).

Istotny jest również fakt, że **nie są objęte zakresem dyrektywy 94/9/WE** te wyroby, które są przeznaczone do użytku w mieszaninie lub w kontakcie z mieszaniną, która jest potencjalnie wybuchowa, a w przypadku której **nie występuje jeden lub kilka podanych w (punktach) od i) do iv) elementów definicji, Na przykład:**

- Wyrób w mieszaninie potencjalnie wybuchowej, bez obecności powietrza, nie wchodzi w zakres dyrektywy²³. Specjalne procesy tego rodzaju wymagają urządzeń specjalnie zaprojek-

²² Dyrektywa 94/9/WE nie określa warunków atmosferycznych. Jednakże temperatura otoczenia od –20°C do 60°C oraz ciśnienie między 0,8 bar i 1,1 bar, mogą być odpowiednie, jako podstawa projektowania i przewidywanego użytkowania wyrobów. Nie wyklucza to jednak, że wyroby mogą być specjalnie projektowane i oceniane do działania sporadycznie poza tymi warunkami atmosferycznymi. Należy zwrócić uwagę, że wyroby elektryczne są zwykle projektowane i badane, zgodnie z normami zharmonizowanymi, do użytku w temperaturze otoczenia w zakresie od –20°C do 40°C. Wyroby zaprojektowane do użytku poza zakresem tej temperatury będą wymagały dodatkowych oznakowań, i jeżeli to właściwe, dalszych badań. Będzie to zwykle wymagało porozumienia między producentem a zamierzonym użytkownikiem.

²³ Przykładami tych atmosfer mogą być: mieszaniny, które są wybuchowe bez powietrza (np. H₂ zmieszane z Cl₂), mieszaniny substancji palnych z utleniaczami innymi niż powietrze, ciśnienie i/lub temperatura inne niż w warunkach atmosferycznych itd.

towanych do takich zagrożeń, ponieważ urządzenia przeznaczone do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem mogą stanowić zagrożenie wybuchowe w przypadku mieszanin niebędących w warunkach atmosferycznych.

- Urządzenie transportujące, którego niektóre części, lecz nie wszystkie, są pod ciśnieniem atmosferycznym i wewnętrznym ciśnieniem różnym od ciśnienia atmosferycznego, mogą podlegać zakresowi dyrektywy 94/9/WE. Przeprowadzając ocenę zagrożeń stanie się oczywiste, że chociaż części ocenianego urządzenia podczas normalnego działania są poza zakresem dyrektywy 94/9/WE (ciśnienie waha się między wartością zbyt niską i zbyt wysoką w odniesieniu do „warunków atmosferycznych”), to niektóre części lub przestrzenie mimo to podlegają jej zakresowi i całe urządzenie co najmniej podczas uruchamiania i zatrzymywania podlega zakresowi dyrektywy 94/9/WE.

Tak więc oba poniższe przykładowe urządzenia podlegają zakresowi dyrektywy 94/9/WE:

- a) Pompa odzyskiwania par na stacji paliw jest połączona na wlocie i wylocie z przestrzenią zagrożoną wybuchem w rozumieniu dyrektywy 94/9/WE.
- b) Pompa próżniowa zasysająca mieszaninę z pojemnika, wytwarzając w nim podciśnienie, odprowadzająca ją do zbiornika lub rurociągu, wytwarzając w nich nadciśnienie. W tym przypadku wewnętrzne części pompy nie są połączone z przestrzenią zagrożoną wybuchem w rozumieniu dyrektywy.

Uwaga: Producent może chcieć sprzedać takie urządzenie, aby dodatkowo możliwe było jego użytkowanie z wlotem i wylotem w warunkach atmosferycznych, wówczas jest to przypadek a). W pozostałych przypadkach należy brać po uwagę cały cykl pracy łącznie z uruchamianiem i zatrzymywaniem, które mogą spowodować wystąpienie warunków atmosferycznych. Jeżeli urządzenie nie jest przeznaczone do użytku w warunkach atmosferycznych, dyrektywa nie ma zastosowania. Ocenę ryzyka należy wykonać zgodnie z dyrektywą 1999/92/WE.

Tak długo, jak użytkownik nie jest pewien, czy atmosfera wybuchowa nie jest obecna, to stany uruchamiania i zatrzymywania są odpowiednie do określenia zastosowania dyrektywy.

4.1.2 Jakie rodzaje wyrobów są objęte dyrektywą 94/9/WE?

Aby wyrób znalazł się w zakresie obowiązywania dyrektywy musi być:

- a) urządzeniem, jak to zostało określone w artykule 1.3. (a), lub
- b) systemem ochronnym, jak to zostało określone w artykule 1.3 (b), lub
- c) częścią lub podzespołem, jak to zostało określone w artykule 1.3 (c), lub
- d) aparaturą zabezpieczającą, sterującą lub regulacyjną, jak to zostało określone w artykule 1.2.

W pewnych specyficznych okolicznościach istnieje potrzeba wyjaśnienia, czy dany wyrób wchodzi, czy nie wchodzi w zakres dyrektywy 94/9/WE. Będzie to wyjaśnione na przykładzie „systemów inertyzacji” (podrozdział 4.1.2.1) oraz „kabin malowania farbami” (podrozdział 4.1.2.2). Dodatkowo, często pojawiają się dwa pytania dotyczące:

- miejsc instalowania urządzeń i systemów ochronnych (podrozdział 4.1.2.3), i
- istnienia stref wzajemnego oddziaływania różnych przestrzeni zagrożonych wybuchem (podrozdział 4.1.2.4).

4.1.2.1 Systemy inertyzacji

Poszukując zastosowania dyrektywy 94/9/WE w odniesieniu do systemów inertyzacji po pierwsze muszą być rozważone trzy różne przypadki:

1. Zapobieganie powstaniu atmosfery wybuchowej

Systemy inertyzacji są przeznaczone do redukcji albo całkowitego eliminowania atmosfer wybuchowych w określonych przestrzeniach. Przeznaczeniem systemów inertyzacji nie jest jednak zatrzymywanie lub ograniczanie w stadium początkowym wybuchu, dlatego nie są systemami ochronnymi w rozumieniu dyrektywy 94/9/WE. Cel systemów inertyzacji jest różny od systemów tłumienia wybuchu, które chociaż mają pewne zbieżne elementy, są przeznaczone do ograniczenia wybuchu w jego stadium początkowym.

W szerokim ujęciu: systemy inertyzacji **używane podczas działania instalacji** itd. zwykle **nie** wchodzi w zakres dyrektywy 94/9/WE.

Przykład:

Ocena zamierzonego efektu zastosowania systemu inertyzacji zbiornika jest możliwa, jeżeli znane są wszystkie parametry robocze przestrzeni, która ma być zainertyzowana. Taka ocena i aspekty funkcjonalne tych systemów nie są zawarte w dyrektywie 94/9/WE, lecz użytkownik musi je rozważyć i opisać, np. w dokumencie zabezpieczenia przed wybuchem, zgodnie z zakresem dyrektywy 1999/92/WE i jej krajowych wdrożeń.

2. System inertyzacji jako urządzenie

System inertyzacji może (częściowo) również zawierać elementy przeznaczone do użytku w atmosferze wybuchowej, które mogą mieć własne potencjalne źródło zapłonu. Takie elementy wchodzi – pojedynczo lub w możliwych zespołach – w zakres dyrektywy 94/9/WE, jako „urządzenia”. Także i w tym przypadku ich funkcja zapobiegania atmosferze wybuchowej przez inertyzację nie jest oceniana w rozumieniu tej dyrektywy.

3. System inertyzacji jako część zabezpieczenia przed zapłonem

W niektórych przypadkach takie systemy mogą być częścią zabezpieczenia przed zapłonem jako „zabezpieczenie przeciwybuchowe” urządzenia, aby spełniało ono wymagania załącznika II dyrektywy 94/9/WE, tj. jeżeli działają one jako środek zabezpieczający potencjalne źródła zapłonu urządzenia przed kontaktem z potencjalnie istniejącą atmosferą wybuchową. Takie elementy zabezpieczające, włącznie z systemem inertyzacji, stanowią część urządzenia wchodzącego w zakres dyrektywy 94/9/WE. Taki system inertyzacji nie jest systemem ochronnym, zgodnie z art 1(1). Jego poszczególne elementy, jeżeli zostaną oddzielnie wprowadzone do obrotu, mogą być aparaturą zabezpieczającą, sterującą i regulacyjną, zgodnie z art. 1(2) dyrektywy 94/9/WE.

W szerokim ujęciu: dyrektywę 94/9/WE **stosuje się** do systemu inertyzacji, jeżeli ten system jest – albo ma być – częścią zabezpieczenia przed zapłonem urządzenia, a zatem eliminuje źródła zapłonu urządzenia.

Przykład:

Jeżeli producent urządzenia przeznaczonego do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem chce zabezpieczyć źródła zapłonu swoich urządzeń może zastosować osłonę gazową z nadciśnieniem, jako rodzaj zabezpieczenia przeciwybuchowej, zgodnie z normą EN 50016. Ten rodzaj zabezpieczenia może wymagać użycia inertyzujących gazów jako gazów ochronnych. W takim przy-

padku system inertyzacji jest częścią urządzenia i wchodzi w zakres dyrektywy 94/9/WE. W praktyce może wystąpić następująca sytuacja: urządzenie, zgodnie z artykułem 1 dyrektywy 94/9/WE, zawiera obudowę lub zbiornik zawierające źródła zapłonu. Aby uniemożliwić kontakt atmosfery wybuchowej ze źródłami zapłonu można w tym urządzeniu zastosować system inertyzacji, oceniony zgodnie z dyrektywą 94/9/WE, jako aparatura zabezpieczająca.

4.1.2.2 Kabiny malowania farbami

Takie wyroby stanowią ograniczone przestrzenie, w których operator może pracować wewnątrz lub zewnątrz, mogą być one opisane jako „proste skrzynie”. Taka „skrzynia” niemająca źródła zapłonu i nieprzeznaczona do użytku w przestrzeni zagrożonej wybuchem nie wchodzi w zakres dyrektywy 94/9/WE ATEX.

W warunkach pracy tworzą się przestrzenie zagrożone wybuchem a zamknięta przestrzeń, otwory i systemy odzysku są zwykle **oceniane w odniesieniu do zagrożenia wybuchem**. Urządzenia, systemy ochronne i części lub podzespoły przeznaczone do użytku w tych ocenianych przestrzeniach zagrożonych wybuchem włącznie z aparaturą zabezpieczającą i sterującą, poza tymi przestrzeniami – lecz przyczyniającą się do bezpiecznego funkcjonowania urządzeń i systemów ochronnych – wchodzi w zakres dyrektywy 94/9/WE ATEX.

Podsumowując, kabiny malowania farbami, jako zintegrowana całość, nie wchodzi w zakres dyrektywy 94/9/WE ATEX i jako takie nie mogą być oznakowane specjalnym oznakowaniem zabezpieczenia przeciwwybuchowego; nie mogą też być oznakowane w inny sposób, określony w załączniku II, pkt 1.0.5 dyrektywy.

4.1.2.3 Miejsce użytkowania zgodnie z przeznaczeniem

Producenci urządzeń zabezpieczonych przeciwwybuchowo (np. w przypadku, gdy mogące powstać atmosfery wybuchowe są przemieszczane) czasem mają wątpliwości, czy i w jakim zakresie ich wyroby są objęte dyrektywą 94/9/WE (patrz 3.7.1). Tak dzieje się zwłaszcza w przypadkach, w których tylko części urządzenia mają kontakt z atmosferą wybuchową.

Dyrektywa 94/9/WE ma związek ze szczególnym rodzajem zagrożenia, zagrożeniem wybuchem, a jej głównym celem jest zapobieganie uaktywnieniu się „własnych potencjalnych źródeł zapłonu” (art. 1 (3)a) urządzeń i systemów ochronnych (o ile posiadają one własne potencjalne źródła zapłonu). Nie zawiera ona żadnych innych ograniczeń odnoszących się do warunków lokalnych lub technicznych poza podanymi w art. 1 (4).

Prawdopodobieństwo wystąpienia potencjalnych źródeł zapłonu determinuje kategorię. W skróconej formie wymagania techniczne zawiera pkt 1.0.1 załącznika II, szczególnie w drugim akapicie tego punktu jest podkreślone znaczenie źródeł zapłonu. Z tego też powodu najważniejsze nie jest miejsce zainstalowania [patrz art. 1.(2) aparatura zabezpieczająca, sterująca i regulacyjna], lecz możliwy skutek oddziaływania potencjalnego źródła zapłonu na atmosferę wybuchową.

W świetle tych rozważań miejsce instalacji „w otoczeniu, w kontakcie z lub poza” przestrzenią zagrożoną wybuchem nie jest rozstrzygające w odniesieniu do stosowania dyrektywy 94/9/WE. Rozstrzygającym faktem jest, czy potencjalne źródło zapłonu urządzenia jest w kontakcie z – lub istnieje strefa wzajemnego oddziaływania z – przestrzenią zagrożoną wybuchem, co w konsekwencji może spowodować, że spalanie rozprzestrzeni się na całą niespaloną mieszaninę (patrz określenie „atmosfera wybuchowa”). W tym przypadku potencjalne źródło zapłonu znajduje się w przestrzeni zagrożonej wybuchem.

Wewnątrz urządzenia może być mieszanina wybuchowa (w ilości mogącej stwarzać zagrożenie), która posiada strefę wzajemnego oddziaływania, rozumianą jako możliwość rozprzestrzeniania się

spalania do przestrzeni zagrożonej wybuchem, nawet w przypadku, gdy to urządzenie nie jest całkowicie zainstalowane w tej przestrzeni. Przykładem może być system odciągu, zainstalowany poza przestrzenią zagrożoną wybuchem, mający wentylator – własne potencjalne źródło zapłonu- który usuwa atmosferę wybuchową ze zbiornika magazynowego, lub inną atmosferę wybuchową, rurą w której występuje strefa wzajemnego oddziaływania z przestrzenią zagrożoną wybuchem.

W tym kontekście ważne jest podkreślenie jak powinny być rozpatrywane maszyny, wewnątrz których podczas ich pracy, może wystąpić atmosfera wybuchowa, lecz nieposiadające stref wzajemnego oddziaływania z zewnętrznymi przestrzeniami. Takie maszyny, jako zintegrowane całości, nie wchodzi w zakres dyrektywy 94/9/WE ATEX (patrz także: 4.1.2.2 i 4.1.2.4).

Jednak zgodnie z wymaganiem dyrektywy maszynowej 2006/42/WE:

„Maszyna musi być zaprojektowana i wykonana w taki sposób, aby uniknąć ryzyka wybuchu spowodowanego przez samą maszynę lub przez gazy, ciecze, pyły, pary lub inne substancje przez nią wytwarzane lub używane podczas jej eksploatacji.

O ile występuje ryzyko wybuchu spowodowanego przez eksploatację maszyny w przestrzeniach zagrożonych potencjalnym wybuchem, maszyna musi spełniać przepisy wspólnotowych dyrektyw szczególnych.” (Załącznik I, § 1.5.7)

Patrz także „Przewodnik do dyrektywy 2006/42/WE, § 91 i § 228.

Dlatego jest oczywiste, że takie urządzenia, systemy ochronne, części i podzespoły przeznaczone do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem oraz przyczyniająca się do ich bezpiecznego funkcjonowania aparatura zabezpieczająca i sterująca przeznaczona do użytku na zewnątrz tych przestrzeni, wchodzi w zakres dyrektywy 94/9/WE ATEX. Powyższe ma zastosowanie pod warunkiem, że w maszynie występują „warunki atmosferyczne” w rozumieniu dyrektywy 94/9/WE.

Stąd pojawiły się kolejne pytania:

1. Czy producent ma obowiązek przeprowadzić klasyfikację stref wewnątrz maszyny?

Należy mieć na uwadze, że:

- producent musi przeprowadzić ocenę ryzyka, włączając w to ryzyko wybuchu,
- załącznik I dyrektywy 94/9/WE ATEX zawiera jasne i jednoznaczne definicje dotyczące przewidywanego miejsca użytkowania każdego urządzenia odpowiedniej grupy i kategorii,
- w przeciwieństwie do w pełni zharmonizowanego zakresu dyrektywy maszynowej, pojęcie stref zastosowano jako podstawę dyrektywy 1999/92/WE ATEX „użytkownika”, która pozwala państwom członkowskim na zastosowanie ostrzejszych wymagań od tych, które podano w tej dyrektywie.

Aby uniknąć podejścia niezharmonizowanego w ramach w pełni zharmonizowanych obszarów, jak w dyrektywie maszynowej, nie ma potrzeby zastosowania pojęcia stref tak, jak określono to w dyrektywie 1999/92/WE. Zamiast tego, producent powinien:

- przeprowadzić ocenę ryzyka,
- określić wymagania dotyczące urządzenia, które będzie użytkowane w przestrzeni zagrożonej wybuchem – a także dotyczące aparatury zabezpieczającej i sterującej, która będzie użytkowana poza tą przestrzenią, ale która przyczynia się do bezpiecznego funkcjonowania urządzenia – w celu zapewnienia pełnej zgodności maszyny z „dyrektywą maszynową”,

- zakupić lub wyprodukować urządzenie spełniające owe wymagania, tj. przeznaczone do użytku w warunkach określonych w trakcie analizy ryzyka oraz zgodne z dyrektywą 94/9/WE.

2. Czy urządzenie nieelektryczne użyte wewnątrz maszyny musi być zgodne z dyrektywą 94/9/WE?

Urządzenie użyte wewnątrz musi być zgodne z mającymi zastosowanie przepisami. Kiedy powstawała pierwsza wersja dyrektywy maszynowej (89/392/EWG) dyrektywy europejskie dotyczyły tylko urządzeń elektrycznych, dlatego urządzenia nieelektryczne nie zostały przez nią objęte.

Niemniej jednak zrozumiałym dla Stałego Komitetu jest, że po dacie obowiązywania dyrektywy 94/9/WE zarówno urządzenia elektryczne, jak i nieelektryczne używane w maszynach mających wewnątrz przestrzeń zagrożoną wybuchem, muszą być zgodne z dyrektywą 94/9/WE. To stanowisko wzięto pod uwagę w dyrektywie maszynowej 2006/42/WE.

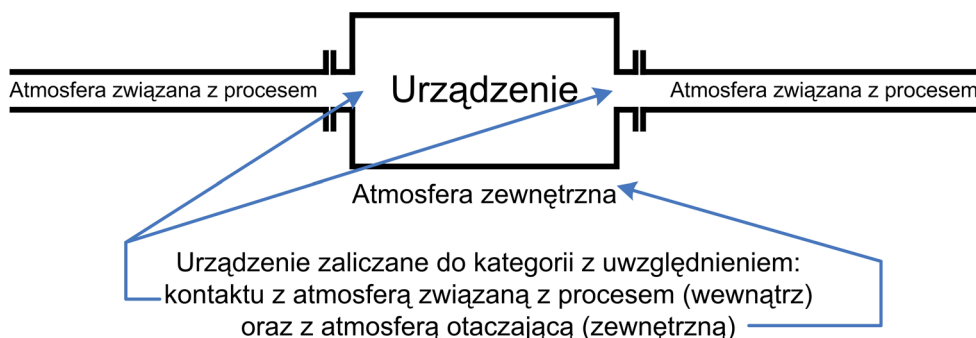
4.1.2.4 Strefy wzajemnego oddziaływania różnych przestrzeni zagrożonych wybuchem

Poniżej zostaną przedstawione wytyczne dotyczące zastosowania dyrektywy 94/9/WE ATEX w odniesieniu do urządzeń²⁴ przeznaczonych do działania w warunkach wzajemnego oddziaływania różnych przestrzeni zagrożonych wybuchem.

Trzeba podkreślić, że nie wchodzi w zakres dyrektywy 94/9/WE urządzenie, które zawiera atmosferę wybuchową, ale które z zewnętrzną lub związaną z procesem atmosferą wybuchową nie jest ani połączone, ani nie jest przeznaczone do użytku w takiej atmosferze. Jednakże jakiegokolwiek urządzenie wewnątrz takiego „pojemnika”, jeżeli tylko będzie ono wchodziło w zakres dyrektywy, powinno spełniać odpowiednie jej postanowienia.

Określenie kategorii urządzenia jest uzależnione od oceny, przez producenta lub jego upoważnionego przedstawiciela, zagrożenia zapłonem²⁵ i od jego relacji ze strefami wzajemnego oddziaływania z atmosferą związaną z procesem i atmosferą zewnętrzną.

Poniższy rysunek przedstawia tę kwestię:

Na przykład, wewnątrz pompy cieczy palnych lub części tej pompy związanej z procesem, która normalnie pracuje, całkowicie wypełniona cieczą, a od czasu do czasu atmosferą wybuchową, może być, uwzględniając te konkretne warunki, zaklasyfikowane jako strefa 1,²⁶ jeżeli nie zostały zastosowane żadne inne środki zapobiegające pracy pompy na sucho. Jeżeli przyjąć, że otaczająca pom-

²⁴ Urządzenie tutaj oznacza wszystkie wyroby, które wchodzą w zakres dyrektywy 94/9/WE.

²⁵ Kategorię przypisuje osoba odpowiedzialna za wydanie, zgodnej z dyrektywą 94/9/WE, deklaracji zgodności WE.

²⁶ Zasad podziału na „strefy” nie można znaleźć w dyrektywie 94/9/WE, lecz w dyrektywie 1999/92/WE zajmującej się obowiązkami pracodawcy w stosunku do pracowników zatrudnionych na stanowiskach, na których może wystąpić atmosfera wybuchowa. Wyznaczanie „stref” nie jest obowiązkiem producenta, ale oczywiście pomocne jest podanie przykładu przestrzeni przewidywanego użytkowania.

pę przestrzeń zewnętrzną jest strefą 2, to aby spełniać zasadnicze wymagania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pompa musi być kategorii 2 wewnątrz i kategorii 3 na zewnątrz.

Uwaga: Strefa atmosfery związanej z procesem (i odpowiednia kategoria) nie musi być koniecznie taka sama w odniesieniu do dwóch połączeń z atmosferą związaną z procesem.

Poniższe wytyczne mogą pomóc przy wybraniu właściwej kategorii:

Kategoria (lub kategorie) przypisana urządzeniu powinna być określona w odniesieniu do każdej części urządzenia, która wchodzi w kontakt lub jest połączona ze strefą przestrzeni zagrożonej wybuchem (patrz dyrektywa 1999/92/WE).

W przypadku urządzenia, wewnątrz którego może występować atmosfera wybuchowa niełącząca się z zewnętrzną atmosferą otaczającą urządzenie, kategoria przypisana urządzeniu jest określona zagrożeniem zapłonem powodowanym przez zewnętrzne części urządzenia, a nie przez atmosferę wewnętrzną, tj. tylko ta część urządzenia, która może wejść w kontakt ze strefą, jest odpowiednia do przypisania odpowiedniej kategorii.

Kategoria (lub kategorie) przypisana miejscom styczności z procesem urządzenia – które zawiera atmosferę wybuchową, nie może być wyższa od tej, która jest odpowiednia w odniesieniu do zagrożenia zapłonem.

Na przykład, rozważmy przypadek wentylatora przetłaczającego swymi wirującymi łopatkami gazową atmosferę wybuchową lub młyna proszku wytwarzającego pyłową atmosferę wybuchową w swoim wnętrzu. Każde z tych urządzeń ma wylot połączony z zewnętrzną przestrzenią zagrożoną wybuchem. Ocena zagrożenia wybuchem w odniesieniu do obydwu tych urządzeń wykazała, że efektywne źródła zapłonu (w odniesieniu do atmosfery wybuchowej, z którymi mają styczność) nie występują w trakcie normalnego działania, ale mogą wystąpić w przypadku spodziewanego wadliwego działania. Jeżeli takie urządzenie/zestaw jest wprowadzone do obrotu bez dodatkowego zabezpieczenia przed zapłonem lub bez systemu ochronnego, to może być zaklasyfikowane tylko do kategorii 3.²⁷

Takie urządzenie, gdy jest połączone z atmosferą wybuchową obecną stale (tzn. strefa 0/20), może być użytkowane wyłącznie wtedy, gdy jest wyposażone w dodatkowe zabezpieczenie przed zapłonem lub w system ochronny (patrz dyrektywa 1999/92/WE).

Jeżeli urządzenie jest wyposażone w samodzielne systemy ochronne, takie jak przerywacze płomienia lub system tłumienia wybuchu, zgodnie z dyrektywą 94/9/WE, to dodatkowe badania i ocena zgodności powstałego zestawu tj. urządzenia i systemu ochronnego, nie są wymagane pod warunkiem, że założenia konstrukcyjne systemu ochronnego przewidują możliwość takiego zastosowania, a system ochronny jest zainstalowany zgodnie z instrukcją producenta i nie powoduje to powstania nowych źródeł zapłonu. Jeżeli stwierdzi się, że występują nowe zagrożenia, będzie wymagana ocena tych zagrożeń jak i podjęcie odpowiednich działań (patrz: 3.7.5 dotyczący zestawów).

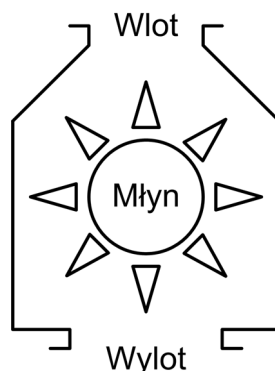
Podobnie dyrektywa 94/9/WE nie wymaga, żeby była badana odporność na wybuch zbiorników lub zasobników zabezpieczonych przed skutkami wybuchu samodzielnymi systemami ochronnymi, jeżeli wykazano, że samodzielny system ochronny z powodzeniem wykrywa oraz tłumi wybuch i jeżeli zbiornik może wytrzymać maksymalną wartość zredukowanego ciśnienia tłumionego wybuchu.

²⁷ Dodatkowe środki zabezpieczające, dotyczące spodziewanego wadliwego działania mogą zapewnić kategorię 2; gdyby zaś dotyczyły one dwóch uszkodzeń lub jednego rzadko występującego uszkodzenia, może być osiągnięta kategoria 1.

Przykład

UWAGA: Poniżej przedstawiamy jeden z wielu przykładów, który może posłużyć za ilustrację. Założenia przyjęte w tym przykładzie nie powinny być brane pod uwagę jako jedyne z możliwych do przyjęcia. Określenie kategorii poszczególnych części urządzenia zależy od szczegółowej oceny niebezpieczeństwa zapłonu stwarzanego przez urządzenie z uwzględnieniem przewidywanego użytkowania oraz wszelkich środków zabezpieczenia przed zapłonem. W przykładzie rozważono jedynie atmosferę wybuchową wewnątrz urządzenia i na jego przyłączach, tj. atmosferę związaną z procesem. Jeżeli urządzenie jest przeznaczone do użytku w przestrzeni zagrożonej wybuchem należy oddzielnie ocenić zagrożenie zapłonem i kategorię w odniesieniu do przestrzeni zewnętrznej.

Rozważmy młyn proszku, przedstawiony na poniższym rysunku:

Ocena zagrożenia zapłonem przeprowadzona przez producenta musi wykazać, że w tym przypadku:

- wewnątrz młyna nie występują żadne źródła zapłonu, które mogłyby stać się efektywnymi podczas normalnego działania²⁸,
- wewnątrz młyna występują źródła zapłonu, które mogłyby stać się efektywnymi podczas spodziewanego wadliwego działania.

Jeżeli wyżej przedstawiony młyn jest wprowadzany do obrotu, to najwyższą kategorią mu przypisaną jest zatem kategoria 3. Z wylotu młyna wydostaje się w tym przypadku drobny pył w postaci potencjalnie wybuchowego obłoku pyłu, który w trakcie normalnego działania jest stale obecny, tj. strefa 20. Instrukcje producenta muszą zawierać jednoznaczną informację o tym, że taki młyn może być użytkowany tylko przy jednoczesnym zastosowaniu dodatkowych środków zapobiegających wybuchowi lub środków zabezpieczających.

Analiza:

Dyrektywa 94/9/WE określa urządzenie, jak poniżej:

- przeznaczone do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem,
- i/lub do przetwarzania materiałów,
- zdolne do spowodowania wybuchu przez ich własne potencjalne źródła zapłonu.

To określenie odnosi się do zespołu mającego młyn palnych materiałów w przemysłach spożywczym i paszowym. Zatem objęty jest on zakresem dyrektywy 94/9/WE.

²⁸ Jest rzeczą jasną, że w przypadku niektórych technologii mielenia, źródła zapłonu mogą być nieuniknione.

Zamierzonym celem zespołu mielącego młyna jest przemiał palnych materiałów, przez co zawartość drobnych cząstek znacząco się zwiększy.

Zgodnie z oceną ryzyka, instalacja mieląca powinna spełniać wymagania kategorii 1, lecz w najlepszym razie będzie spełniała wymagania kategorii 3. Pomimo zastosowania wszystkich konstrukcyjnych środków zapobiegających powstawaniu źródeł zapłonu, mogących spowodować wybuchy pyłu, nie można ich całkowicie wykluczyć. I dlatego młyn, kiedy ma być zainstalowany, musi być wyposażony w dodatkowe środki zabezpieczające, które zmniejszą poniżej poziomu niebezpiecznego, następstwa wybuchu pyłu w odniesieniu do osób i mienia.

W przypadku systemów mielących, te środki są niezmiernie ważne, aby spełnić wymagania dyrektywy 94/9/WE.

Tak więc:

- spełnienie wszystkich wymagań dotyczących konstrukcji części mielących (np. właściwy dobór materiałów, łożysk, minimalnych odległości między częściami obracającymi się i nieruchomymi), niektórych części młyna (np. oddzielnik obcych cząstek, zabezpieczenie przed przeciążeniem, czujnik temperatury łożysk)

i

- zastosowanie wszystkich konstrukcyjnych środków dotyczących młyna (konstrukcja odporna na maksymalne ciśnienie wybuchu lub konstrukcja odporna na zredukowane ciśnienie wybuchu w połączeniu z systemami odciążającymi lub tłumienia wybuchu i w większości przypadków dodatkowo odsprzęgającymi od przyłączonych instalacji)

są konieczne, aby proces mielenia uczynić bezpiecznym.

4.2 Określenie grupy i kategorii urządzeń

Dyrektywa dzieli urządzenia na dwie grupy. W celu określenia właściwej procedury zgodności, producent musi najpierw zdecydować, mając na uwadze użytkowanie zgodne z przeznaczeniem, do jakiej grupy i kategorii należy wyrób.

Uwaga: Aparatura wymagana lub przyczyniająca się do bezpiecznego funkcjonowania urządzeń lub systemów ochronnych musi przejść procedurę oceny zgodności według kategorii tych urządzeń lub systemów ochronnych. Aparatura i części lub podzespoły mogą być odpowiednie do urządzeń nie tylko jednej kategorii lub grupy.

Grupa I obejmuje urządzenia przeznaczone do użytku w podziemnych częściach kopalń i w instalacjach powierzchniowych tych kopalń, zagrożonych występowaniem metanu i/lub pyłu węglowego.

Grupa II obejmuje urządzenia przeznaczone do użytku w innych miejscach, zagrożonych występowaniem atmosfer wybuchowych.

Grupy te są podzielone wewnętrznie na kategorie, jak przedstawiono poniżej. Sposób, w jaki przeprowadzono podział na kategorie, uwzględnia główną różnicę między grupą I i II. W grupie I podział na kategorie zależy (między innymi) od tego, czy dany wyrób będzie wyłączany w przypadku wystąpienia atmosfery wybuchowej. W grupie II podział na kategorie zależy od tego gdzie (patrz 4.4) wyrób ma być użytkowany oraz od tego czy atmosfera wybuchowa jest obecna stale lub czy prawdopodobne jest jej występowanie w krótszym lub dłuższym okresie.

4.2.1 Grupa I

Kategoria M1

Wyroby tej kategorii powinny bezpiecznie pracować w obecności atmosfery wybuchowej i charakteryzować się zintegrowanymi środkami zabezpieczenia przeciwwybuchowego takimi, że:

- w przypadku uszkodzenia jednego ze środków zabezpieczających, przynajmniej drugi środek zapewnia wymagany poziom zabezpieczenia lub
- w przypadku, gdy wystąpią dwa niezależne od siebie uszkodzenia, zapewniony jest wymagany poziom zabezpieczenia²⁹.

Kategoria M2

Wyroby te powinny być wyłączane w przypadku wystąpienia atmosfery wybuchowej.

Jednak nie można przewidzieć, czy atmosfera wybuchowa wystąpi podczas pracy urządzenia kategorii M2 oraz istnieje niebezpieczeństwo, że nie będzie ono natychmiast wyłączone. Z tego powodu niezbędne jest stworzenie środków zabezpieczających, które zapewnią wysoki poziom zabezpieczenia. Środki zabezpieczające związane z urządzeniem tej kategorii zapewniają wymagany poziom bezpieczeństwa w normalnych warunkach, a także w przypadku ciężkich warunków eksploatacji, w szczególności powstałych wskutek nieostrożnego obchodzenia się z urządzeniem i zmieniających się warunków środowiskowych³⁰. To powoduje, że jest wymagane zapewnienie właściwego poziomu bezpieczeństwa w przypadku błędów w użytkowaniu wyrobów, lub w przypadku użytkowania wyrobu w niebezpiecznych warunkach użytkowania, które to sytuacje również muszą być wzięte pod uwagę.

4.2.2 Grupa II

Kategoria 1 obejmuje wyroby, które są zaprojektowane tak, aby mogły funkcjonować zgodnie z parametrami ruchowymi, ustalonymi przez producenta i zapewniać bardzo wysoki poziom zabezpieczenia zgodnie ze swym przeznaczeniem, w przestrzeniach, gdzie **z dużym prawdopodobieństwem** może wystąpić atmosfera wybuchowa będąca mieszaniną powietrza i gazów, par i mgieł lub pyłów, i która jest obecna stale, przez długie okresy lub często.

Wyroby tej kategorii charakteryzują się zintegrowanymi środkami zabezpieczenia przeciwwybuchowego takimi, że:

- w przypadku uszkodzenia jednego środka zabezpieczającego, przynajmniej drugi niezależny środek zapewnia wymagany poziom zabezpieczenia lub
- w przypadku, gdy wystąpią dwa niezależne od siebie uszkodzenia, jest zapewniony wymagany poziom zabezpieczenia³¹.

Uważa się również, że urządzenie może być zaklasyfikowane do kategorii 1, jeżeli producent zastosuje kombinację środków zabezpieczających zapobiegających uaktywnieniu się źródeł zapłonu w warunkach uszkodzenia z dodatkowym zintegrowanym systemem ochronnym (patrz 3.8), który

²⁹ Wyroby tej kategorii muszą być także zgodne z wymaganiami uzupełniającymi podanymi w załączniku II, pkt 2.0.1 dyrektywy ATEX.

³⁰ Wyroby tej kategorii muszą być także zgodne z wymaganiami uzupełniającymi podanymi w załączniku II, pkt 2.0.2 dyrektywy ATEX.

³¹ Wyroby tej kategorii muszą być także zgodne z wymaganiami uzupełniającymi podanymi w załączniku II, pkt 2.1 dyrektywy ATEX.

będzie kontrolował zagrożenie zapłonem w warunkach spodziewanego wadliwego działania urządzenia.

Kategoria 2 obejmuje wyroby, które są zaprojektowane tak, aby mogły funkcjonować zgodnie z parametrami ruchowymi, ustalonymi przez producenta i zapewniać wysoki poziom zabezpieczenia, zgodnie ze swym przeznaczeniem w przestrzeniach, gdzie **prawdopodobne** jest wystąpienie atmosfery wybuchowej będącej mieszaniną powietrza i gazów, par, mgieł lub pyłów.

Zabezpieczenia przeciwybuchowe dotyczące urządzeń tej kategorii muszą zapewniać wymagany poziom bezpieczeństwa, nawet w przypadku uszkodzeń urządzeń lub niebezpiecznych warunków pracy, jakie należy brać pod uwagę³².

Kategoria 3 obejmuje wyroby, które są zaprojektowane tak, aby były zdolne do pracy zgodnie z parametrami ruchowymi ustalonymi przez producenta i zapewniały normalny poziom zabezpieczenia zgodnie ze swym przeznaczeniem w przestrzeniach, gdzie atmosfera wybuchowa będąca mieszaniną powietrza i gazów, par, mgieł lub pyłów może wystąpić z **małym prawdopodobieństwem** i jeżeli wystąpi to rzadko i tylko przez krótki okres.

Konstrukcja urządzeń tej kategorii musi zapewniać wymagany poziom bezpieczeństwa podczas normalnej pracy³³.

4.2.3 Poziomy zabezpieczenia urządzeń różnych kategorii

Urządzenia różnych kategorii muszą być zdolne do funkcjonowania zgodnie z parametrami ruchowymi ustalonymi przez producenta do pewnego poziomu zabezpieczenia.

Tablica 3. Poziomy zabezpieczenia

POZIOM ZABEZPIECZENIA	KATEGORIA GRUPA I GRUPA II		CHARAKTERYSTYKA ZABEZPIECZENIA	WARUNKI PRACY*
Bardzo wysoki	M 1		Dwa niezależne środki zabezpieczające lub bezpieczeństwo zapewnione nawet, gdy wystąpią dwa niezależne od siebie uszkodzenia	Urządzenie może pracować w warunkach występowania atmosfery wybuchowej
Bardzo wysoki		1	Dwa niezależne środki zabezpieczające lub bezpieczeństwo zapewnione nawet, gdy wystąpią dwa niezależne od siebie uszkodzenia	Urządzenie może pracować w strefie 0, 1, 2 (G) lub 20, 21, 22 (D)
Wysoki	M 2		Wystarczające w czasie normalnej pracy oraz w trudnych warunkach eksploatacji	Urządzenie wyłączone w czasie występowania atmosfery wybuchowej
Wysoki		2	Wystarczające w czasie normalnej pracy oraz często występujących zakłóceń lub uszkodzeń urządzeń, jakie należy brać pod uwagę	Urządzenie może pracować w strefie 1, 2 (G) lub 21, 22 (D)
Normalny		3	Wystarczające w czasie normalnej pracy	Urządzenie może pracować w strefie 2 (G) lub 22 (D)

*Uwaga: Zobacz też dyrektywy w sprawie minimalnych wymagań dotyczących bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników zatrudnionych na stanowiskach pracy, na których może wystąpić atmosfera wybuchowa np. te wykazane w przypisie 5. Urządzenia różnych kategorii muszą być również zgodne z wymaganiami zasadniczymi i uzupełniającymi podanymi w załączniku II dyrektywy (Zasadnicze wymagania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia).

³² Wyroby tej kategorii muszą być także zgodne z wymaganiami uzupełniającymi podanymi w załączniku II, pkt 2.2 dyrektywy ATEX.

³³ Wyroby tej kategorii muszą być także zgodne z wymaganiami uzupełniającymi podanymi w załączniku II, pkt 2.3 dyrektywy ATEX.

4.3 Ocena ryzyka w odniesieniu do wyrobów

Ogólnie można stwierdzić, że zgodność z zasadniczymi wymaganiami bezpieczeństwa i ochrony zdrowia dyrektywy 94/9/WE jest konieczna w celu zapewnienia bezpieczeństwa przeciwwybuchowego urządzeń i systemów ochronnych. Wymagania zostały opracowane pod względem istniejących lub potencjalnych zagrożeń wynikających z projektu i konstrukcji. Aczkolwiek, biorąc pod uwagę filozofię zapisów dyrektywy ATEX 94/9/WE, szczególnie ważnym pojęciem jest również pojęcie użytkownika zgodnie z przeznaczeniem. Pełne informacje dostarczane przez producentów są także niezmiernie ważne.

Aby spełnić wymagania dyrektywy 94/9/WE absolutnie niezbędne jest przeprowadzenie procesu oceny ryzyka. Zgodnie z załącznikiem II 1.0.1, na producentach spoczywa obowiązek zaprojektowania urządzenia i systemu ochronnego z punktu widzenia zintegrowanego bezpieczeństwa przeciwwybuchowego. Zintegrowane bezpieczeństwo przeciwwybuchowe jest rozumiane jako zapobieganie powstawaniu atmosfer wybuchowych oraz źródeł zapłonu, jak również w razie wystąpienia wybuchu, natychmiastowe jego stłumienie lub ograniczenie jego skutków. W związku z powyższym, producent musi podjąć odpowiednie działania w odniesieniu do ryzyka wybuchu. Jednakże w większości przypadków nie będzie on w stanie przewidzieć możliwego zakresu niekorzystnych konsekwencji takiego wybuchu (jako elementu ogólnego ryzyka wybuchu), ponieważ wyłącznie są one zależne od szczegółowych warunków zabudowy u użytkownika. Z tego względu, ocena ryzyka przeprowadzona przez producenta będzie ogólnie rzecz biorąc ograniczona i będzie skupiała się na ocenie zagrożenia zapłonem (jako elementu ryzyka wybuchu) albo funkcji kontroli wybuchu w przypadku systemu ochronnego i urządzenia zabezpieczającego. Co więcej, zgodnie z załącznikiem II 1.0.2. dyrektywy, urządzenia i systemy ochronne muszą być zaprojektowane oraz wykonane po odpowiedniej analizie, możliwych technicznych uszkodzeń i błędów eksploatacyjnych w celu eliminacji niebezpiecznych sytuacji.

Biorąc pod uwagę zobowiązania wynikające z poszczególnych wymagań dyrektywy 94/9/WE, metodologia oceny ryzyka, tj. w tym przypadku ocena zagrożenia zapłonem – powinna obejmować nie tylko kwestie projektowania i konstrukcji, ale również powinna wprowadzać wspólny format lub język między projektantami i użytkownikami.

Metody i/lub techniki, które mogą być zastosowane

Istnieje wiele możliwych metod i/lub technik oceny ryzyka, szczególnie służących do identyfikacji zagrożeń. Mogą być one łatwo adoptowane w odniesieniu do oceny zagrożenia zapłonem wyjaśnionej powyżej, następująco:

Dobra technika identyfikacyjna ma następujące cechy:

- jest uporządkowana, tj. przeprowadzana w taki sposób, że wszystkie części systemu, wszystkie fazy użytkowania oraz wszystkie mogące realnie wystąpić zagrożenia są brane pod uwagę,
- stosuje „burze mózgów”.

Przez zastosowanie więcej niż jednej techniki minimalizuje się możliwości przeoczenia jakiegokolwiek zagrożenia. Jednakże należy zachować równowagę między dodatkowym czasem poświęconym na zastosowanie więcej niż jednej techniki a większą pewnością wyników. Najważniejszym wynikiem identyfikacji zagrożenia jest sporządzenie listy niebezpieczeństw, które mogłyby być powodowane przez wyroby brane pod uwagę w fazie szacowania ryzyka.

Metodologia oceny zagrożenia powinna obejmować profile zagrożenia wraz z przewidywanymi parametrami awarii, które mogą być rozsądnie przewidywane. Kwestie te podlegają ocenie zagrożenia jako „szereg logicznych kroków umożliwiających, w uporządkowany sposób, badanie zagrożeń związanych z danym wyrobem”.

W zasadzie ocena ryzyka składa się z czterech kroków³⁴:

- a) **Identyfikacja zagrożenia:** systematyczna analiza wszystkich zagrożeń związanych z wyrobem. W przypadku rozpoznania zagrożenia, konstrukcja może być zmieniona w celu minimalizacji zagrożenia nawet, jeżeli poziom ryzyka nie został oszacowany. Jeżeli zagrożenie nie zostało rozpoznane, nie może być uwzględnione w projekcie.
- b) **Oszacowanie zagrożenia:** określenie prawdopodobieństwa wystąpienia zidentyfikowanego zagrożenia (i ciężkości możliwej szkody będącej skutkiem rozważanego zagrożenia – patrz również EN 1050).
- c) **Ocena zagrożenia:** porównanie oszacowanego ryzyka z kryteriami podejmowania decyzji, czy ryzyko to jest akceptowalne, czy konstrukcja wyrobu musi zostać zmodyfikowana w celu zmniejszenia tego ryzyka.
- d) **Analizy sposobu zmniejszenia zagrożenia:** ostatnim krokiem oceny zagrożenia jest proces identyfikacji, wyboru oraz modyfikacji zmian konstrukcji, które pozwoliłyby na zmniejszenie – całkowitego ryzyka wyrobów. Chociaż ryzyko zawsze może być zmniejszane, rzadko może być zmniejszone do zera (z wyjątkiem udaremnienia działania).

Sposoby zmniejszania ryzyka, które są skierowane na zagrożenia mające największy wpływ na całkowite ryzyko, stwarzają największe możliwości jego zmniejszania. Skuteczne zmniejszanie ryzyka rozpoczyna się zawsze od zmian koncepcji projektu, np. bezpieczna konstrukcja.

³⁴ Pozostałe informacje dotyczące oceny ryzyka – patrz EN 1127-1 *Atmosfery wybuchowe – Zapobieganie i ochrona przed wybuchem – część 1: Pojęcia podstawowe i metodyka*. Przykłady praktyczne podano w normie EN 13463-1 *Urządzenia nielektryczne w przestrzeniach zagrożonych wybuchem – Część 1: Podstawowe założenia i wymagania*.

5 URZĄDZENIA WYŁĄCZONE Z ZAKRESU DYREKTYWY 94/9/WE

5.1 Wyłączenia na podstawie artykułu 1.4 dyrektywy 94/9/WE

- aparatura medyczna przeznaczona do użytku w środowisku medycznym;
- urządzenia i systemy ochronne, jeżeli zagrożenie wybuchowe wynika wyłącznie z powodu obecności materiałów wybuchowych lub substancji chemicznie niestabilnych;
- urządzenia przeznaczone do użytku domowego i niekomercyjnego, jeżeli atmosfera wybuchowa może powstać w wyniku przypadkowego wypływu paliwa gazowego. Pytanie nad jakim dyskutowano to, czy bezwarunkowo należy rozumieć, że urządzenia przeznaczone do użytku w warunkach domowych i niekomercyjnych gdzie wypływ nie jest paliwem gazowym są objęte dyrektywą. W ramach Stałego Komitetu ATEX uzgodniono, jako ogólną zasadę, że tego rodzaju urządzenia są wyłączone z zakresu dyrektywy 94/9/WE, ponieważ nie są one przeznaczone do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem;
- środki ochrony indywidualnej objęte dyrektywą 89/686/EWG³⁵. Zdarza się, że środek ochrony indywidualnej posiadający własne potencjalne źródło zapłonu przeznaczony jest do użytku w przestrzeni zagrożonej wybuchem. Wobec tego rodzaju środków stosuje się procedury zawarte w dyrektywie 94/9/WE celem zapewnienia bezpieczeństwa przeciwybuchowego (patrz również rozdział 6);
- statki pełnomorskie i ruchome platformy wraz z wyposażeniem pokładowym tych statków i platform, ponieważ zostały one objęte konwencją IMO;
- środki transportu, tj. pojazdy i ich przyczepy oraz środki transportu przeznaczone wyłącznie do przewozu pasażerów drogą powietrzną, lądową, wodną i szynową, jak również środki transportu przewozu towarów transportem powietrznym, bądź w publicznej sieci drogowej, kolejowej lub wodnej. **Wyłączeniu nie podlegają pojazdy przeznaczone do użytku w przestrzeni zagrożonej wybuchem;**
- wyroby objęte artykułem 296 (1) (b) Traktatu, tj. zaprojektowane i wykonane specjalnie na potrzeby sił zbrojnych lub służb utrzymywania porządku i poszanowania prawa. Wyroby podwójnego przeznaczenia nie podlegają wyłączeniu.

5.2 Przykłady urządzeń nie objętych dyrektywą 94/9/WE

5.2.1 Wyroby „proste”

W przypadku „prostych” wyrobów elektrycznych zharmonizowane normy europejskie zapewniają dobrą podstawę oceny efektywności źródeł zapłonu i w rezultacie tego określenia czy powinny być one brane pod uwagę jako źródła efektywne.

Na ogół większość prostych mechanicznych wyrobów nie wchodzi w zakres dyrektywy 94/9/WE ponieważ nie mają one własnego źródła zapłonu (patrz 3.7.2). Przykładami wyrobów nie mających własnych źródeł zapłonu są narzędzia ręczne takie jak młotki, klucze, piły i drabiny.

Poniżej przedstawione są kolejne przykłady wyrobów, które w większości przypadków nie mają potencjalnych źródeł zapłonu. Jednakże producent będzie musiał rozpatrzyć każdy oddzielny wyrób

³⁵ Dz.U. WE nr L 399, z 30.12.1989, znowelizowana przez dyrektywę 93/95/EWG, Dz.U. WE nr L 276, z 9.11.1993 oraz dyrektywę 93/68/EWG, Dz.U. WE nr L 220, z 30.08.1993.

pod względem zagrożenia zapłonem aby rozważyć czy dyrektywa 94/9/WE ma zastosowanie (patrz również 3.7.3):

- mechanizm zegarowy, mechaniczna migawka aparatu fotograficznego (metalowa),
- zawory bezpieczeństwa, samozamykające się drzwi,
- urządzenia napędzane tylko siłą ludzkich mięśni, ręczne: pompy, wciągniki, zawory.

Kwestia zaworów ręcznych była również dyskutowana. Zawory te nie są objęte zakresem dyrektywy, ponieważ ich napęd odbywa się z małą prędkością i nie ma możliwości wytworzenia gorących powierzchni, jak to opisano w 3.7.3. Niektóre z nich posiadają części z polimerów, które mogłyby się naelektryzować, jednakże nie różni ich to od rur z tworzyw sztucznych. Zważywszy, że rury są bezspornie poza zakresem dyrektywy 94/9/WE, zgodzono się, że takie zawory nie wchodzą w jej zakres.

Niektórzy producenci argumentowali, że ich zawory były specjalnie przystosowane do wymagań ATEX-u, stąd albo zastosowali bardziej przewodzące polimery albo podjęli starania w celu zapewnienia, że żadne niemetalowe części nie naelektryzują się, ponieważ są uziemione. Inni producenci stwierdzali, że wszystkie ich zawory spełniają to wymaganie po prostu poprzez sposób swojej konstrukcji i nie widzą różnic pomiędzy takimi zaworami a zaworami używanymi w procesach technologicznych niepalnych materiałów. W celu uniknięcia zamieszania ci, którzy twierdzą, że ich zawory nie mają źródła zapłonu, a więc są poza zakresem dyrektywy, i ci którzy twierdzą, że zrobili tylko bardzo proste zmiany konstrukcyjne i chcieliby zaklasyfikować je do kategorii 2 lub nawet 1, zgodzili się, że zwykle zawory są poza zakresem dyrektywy. Niemniej jednak, jak przedstawiono w 3.7.3, tam, gdzie występują przestrzenie zagrożone wybuchem, użytkownicy muszą zawsze rozważyć ryzyko zapłonu spowodowanego elektrycznością statyczną.

5.2.2 Instalacje

Dyrektywa nie zawiera przepisów dotyczących procesu instalacji. Instalowanie takich urządzeń będzie generalnie podmiotem wymagań prawnych albo dyrektywy dotyczącej miejsca pracy (patrz przypis 5) albo krajowych przepisów państw członkowskich.

Jednak często zadawane pytanie dotyczy różnicy pomiędzy odpowiedzialnością producenta produkującego urządzenie albo zestaw wynikającą z dyrektywy 94/9/WE ATEX, a odpowiedzialnością użytkownika końcowego, kupującego dane urządzenie do zabudowania w instalacji. (Można wskazać na analogiczną różnicę pomiędzy produkującym sprzęt taki jak telewizor, który może być wprowadzany do obrotu (zgodnie z dyrektywą LVD 2006/95/WE), a wyposażającym dom we wszystkie wyroby użytkowe z asortymentu wyrobów, które będą instalowane i łączone, będzie to najwyraźniej instalacja i będzie wchodzić w zakres dyrektywy dotyczącej miejsc pracy 89/391/EWG lub innych dotyczących bezpieczeństwa w miejscach pracy).

Podobna sytuacja występuje w przypadku poszczególnych urządzeń, których zgodność uprzednio została oceniona, wprowadzonych do obrotu niezależnie przez jednego lub kilku producentów i nie wprowadzonych do obrotu przez jedną osobę jako jeden funkcjonalny zespół (jak to przedstawiono w 3.7.5.1). Zestawianie takich urządzeń i ich instalowanie w miejscu użytkowania nie jest uznawane za produkcję, a zatem w wyniku tego nie mamy do czynienia z urządzeniem; wynik takiego działania jest instalacją i nie wchodzi w zakres dyrektywy 94/9/WE. Instalator musi zapewnić, że początkowo zgodne pojedyncze urządzenia będą nadal zgodne po ich oddaniu do ruchu. Z tego powodu musi on starannie stosować się do wszystkich instrukcji producentów. Dyrektywa nie reguluje procesu instalowania. Ogólnie rzecz biorąc instalowanie takich urządzeń będzie objęte wymaganiami przepisów państw członkowskich. Przykładem może być oprzyrządowanie składające się

z czujnika, przetwornika, bariery ochronnej i zasilacza, jeżeli zostały dostarczone przez kilku różnych producentów i zainstalowane na odpowiedzialność użytkownika.

Jest oczywiste, że nie zawsze da się wyznaczyć czytelną granicę pomiędzy instalacją a zestawem.

W przypadku zestawów i instalacji odpowiedzialność będzie spadała na osobę, która wprowadza zestaw do obrotu albo na użytkownika końcowego. Każdy z nich musi stworzyć dokumentację techniczną wykazując jak spełnił odpowiednie przepisy. Większość treści technicznych będzie taka sama.

„Instalacja przemysłowa” **zwykle** będzie **instalacją** jeżeli:

- użytkownik końcowy lub instalator kupuje części składowe (w tym części i podzespoły oraz urządzenia ATEX) od różnych producentów i po przeprowadzeniu pełnej oceny ryzyka są one instalowane na jego odpowiedzialność,
- użytkownik wykonuje całą serię różnych działań wymagając integracji głównie zgodnych z ATEX-em urządzeń i części w miejscu ich pracy i są one instalowane zgodnie z неповtarzalnym projektem,
- użytkownik końcowy zleca zbudowanie części jego instalacji poza miejscem jej pracy, która może być неповtarzalna, ale która z pewnością nie jest produkcją seryjną, i która jest wykonana na jego bezpośrednią odpowiedzialność, lub niebezpośrednią wykonawcy pracującego dla niego w ramach kontraktu,
- odbiorcze badania albo nastawy są konieczne w trakcie budowy instalacji przemysłowej i są one wykonywane na pełną odpowiedzialność użytkownika końcowego.

6 ZASTOSOWANIE DYREKTYWY 94/9/WE WOBEC INNYCH WYROBÓW, KTÓRYCH MOŻE ONA DOTYCZYĆ

W zasadzie, jeżeli wyrób podlega równocześnie innym dyrektywom, wszystkie dyrektywy muszą być stosowane równolegle w celu wypełnienia postanowień każdej z nich.

6.1 Kompatybilność elektromagnetyczna 2004/108/WE (EMC)

W przypadku dyrektywy 94/9/WE oraz **dyrektywy dotyczącej kompatybilności elektromagnetycznej 2004/108/WE (EMC)**, dyrektywa 94/9/WE winna być stosowana celem wypełnienia wymagań dotyczących przepisów bezpieczeństwa – „atmosfery wybuchowe”. Dyrektywa EMC musi również być zastosowana tak, aby zapewnić, że wyrób nie będzie powodował zaburzeń elektromagnetycznych i zaburzenia takie nie wpływają na jego normalne działanie. Istnieje kilka zastosowań, gdzie „normalny” poziom odporności na zaburzenia elektromagnetyczne podany w dyrektywie 204/108/WE może być niewystarczający w celu zapewnienia koniecznego poziomu odporności w odniesieniu do bezpiecznego działania zgodnie z dyrektywą 94/9/WE. W tym przypadku producent jest zobowiązany określić odporność na zaburzenia elektromagnetyczne osiąganą przez jego wyroby zgodnie z załącznikiem II, 1.2.7 dyrektywy 94/9/WE. Na przykład w przypadku systemów ochronnych, gdzie pozyskanie danych oraz ich przetwarzanie może mieć bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo przeciwwybuchowe.

6.2 Niskonapięciowa 2006/95/WE (LVD)

Wyroby przeznaczone do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem są wyraźnie wyłączone z zakresu **dyrektywy niskonapięciowej 2006/95/WE (LVD)**. Wszystkie „zasadnicze cele dyrektywy niskonapięciowej” muszą być objęte dyrektywą 94/9/WE (załącznik II, 1.2.7). Normy opublikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej odnoszące się do dyrektywy 2006/95/WE mogą być wyszczególnione w deklaracji zgodności w celu spełnienia wymagań 1.2.7 załącznika II dyrektywy 94/9/WE. Niewyłączone z zakresu dyrektywy LVD pozostają urządzenia zabezpieczające, sterujące i regulacyjne wymienione w artykule 1.2 dyrektywy 94/9/WE przeznaczone do użytku na zewnątrz przestrzeni zagrożonych wybuchem, które są wymagane lub przyczyniają się do bezpiecznego funkcjonowania urządzeń i systemów ochronnych. W tych przypadkach powinny być stosowane obie dyrektywy.

6.3 Maszynowa 2006/42/WE (MD)

Inny związek zachodzi pomiędzy dyrektywą 94/9/WE a **dyrektywą maszynową 2006/42/WE**. Dyrektywa 94/9/WE jest szczegółową dyrektywą w rozumieniu artykułu 3 dyrektywy maszynowej i zawiera ona bardzo wyraźne i szczegółowe wymagania dotyczące unikania zagrożeń w przestrzeniach zagrożonych wybuchem, podczas gdy dyrektywa maszynowa zawiera tylko bardzo ogólne wymagania dotyczące bezpieczeństwa przeciwwybuchowego (załącznik I, 1.5.7 MD). Jeśli chodzi o ochronę przeciwwybuchową w przestrzeniach zagrożonych wybuchem, dyrektywa 94/9/WE jest ważniejsza i winna być zastosowana jako pierwsza. Wobec innych odpowiednich zagrożeń dotyczących maszyn, muszą być stosowane wymagania dyrektywy maszynowej.

6.4 Transport drogowy towarów niebezpiecznych 94/55/WE oraz 98/91/WE (ADR)

W celu uniknięcia ewentualnego pokrywania się z **dyrektywami 94/55/WE i 98/91/WE dotyczącymi transportu drogowego towarów niebezpiecznych** większość środków transportu została wyłączona z zakresu dyrektywy 94/9/WE (artykuł 1 (4)). Te pojazdy, które w zasadzie pozostały w dyrektywie 94/9/WE to te, które nie opuszczają terenu użytkownika. Typowym przykładem są pojazdy szynowe wykorzystywane w kopalniach „gazowych”, wózki widłowe oraz inne maszyny

ruchome, w których silniki spalinowe, systemy hamulcowe lub instalacje elektryczne mogą być potencjalnymi źródłami zapłonu.

Możliwe jest równoległe stosowanie obydwu dyrektyw. Na przykład, gdy producent projektuje i wytwarza środki transportu przeznaczone do przewozu niebezpiecznych (w tym przypadku palnych) materiałów zarówno po drogach publicznych, jak i w przestrzeniach zagrożonych wybuchem.

Aby spełnić kryteria pozwalające na użycie dyrektywy 94/9/WE pojazd musiałby:

- być określony jako: urządzenie, system ochronny lub aparatura zabezpieczająca – zgodnie z art. 1.2 dyrektywy;
- posiadać własne potencjalne źródło zapłonu,
- być przeznaczony do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem³⁶.

Aby ocenić, w jakich odpowiednich warunkach obydwie dyrektywy będą zastosowane, należy rozważyć wyłączenia podane w Artykule 1 (4) w dyrektywie 94/9/WE.

To wyraźnie określa wyłączenie „środków transportu” za wyjątkiem tych, „przeznaczonych do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem, które nie powinny być wykluczone”.

Definicja „środków transportu” jest dalej podana bardziej szczegółowo w art. 2 dyrektywy 98/91/WE i w szerszym ujęciu jest interpretowana jako operacja transportu z wykorzystaniem pojazdu na drogach publicznych, włącznie z rozładunkiem i załadunkiem.

Stąd Stały Komitet ds. ATEX-u stwierdził, że jak to opisano w wytycznych Komisji, pojazdy objęte zakresem dyrektywy 98/91/WE mogą być także objęte zakresem dyrektywy ATEX 94/9/WE.

Jeżeli taki pojazd jest przeznaczony do użytku w przestrzeni zagrożonej wybuchem będą miały zastosowanie obie dyrektywy. Jednakże, to nie dotyczy przypadku, gdy takie warunki otoczenia mogą być wyłącznie wynikiem operacji załadunku lub rozładunku jak to opisano w dyrektywie 98/91/WE. Jako przykład podajmy pojazd – cysternę do przewozu benzyny, podczas gdy znajduje się w miejscu załadunku/rozładunku paliwa, gdzie uważa się, że początkowo nie ma przestrzeni zagrożonej wybuchem – ponieważ jego lokalizacja uwzględnia urządzenia magazynowe. Jak to wyjaśniono powyżej, jeżeli w tym środowisku wystąpi atmosfera wybuchowa spowodowana operacją załadunku/rozładunku, to należy zastosować tylko wymagania dyrektywy 98/91/WE.

Dodatkowo ustalono, że ocena zgodności jak i wymagania techniczne dyrektywy 94/55/WE jak i te określone w dyrektywie 98/91/WE mogą nie w pełni być równoważne tym wymaganiom do zgodności z dyrektywą 94/9/WE.

I w tym kontekście pojawiło się pytanie, czy producenci wewnętrznych urządzeń monitorujących lub innych urządzeń, które są dołączane lub wbudowane do pojazdu takiego jak cysterna, muszą stosować dyrektywę 94/9/WE i oznakować je znakiem CE? Wywnioskowano co następuje:

1. Na podstawie artykułu 75 Traktatu WE i wprowadzając przepisy ADR, dyrektywa 94/55/WE w pełni harmonizuje przepisy bezpiecznego transportu drogowego towarów niebezpiecznych.

2. Dodatkowo, na podstawie artykułu 95 Traktatu WE, dyrektywa 98/91/WE zapewnia pełną harmonizację dotyczącą wymagań technicznych dotyczących niżej wymienionych kategorii pojazdów przeznaczonych do transportu drogowego towarów niebezpiecznych:

³⁶ Chyba, że jest to aparatura zabezpieczająca – jak zdefiniowano w art. 1.2 dyrektywy 94/9/WE.

- kategoria N: Pojazdy samochodowe, mające co najmniej cztery koła i maksymalną masę przekraczającą 3,75 tony, albo mające trzy koła i maksymalną masę przekraczającą 1 tonę, do przewożenia ładunków,
- kategoria O: przyczepy (z włączeniem naczep).

Zgodnie z artykułem 4, po wypełnieniu wszystkich wymagań podanych w załącznikach w odniesieniu do skompletowanego pojazdu, państwa członkowskie nie mogą odmówić udzielenia homologacji typu WE lub udzielenia krajowej homologacji typu, albo zabronić rejestracji, sprzedaży lub rozpoczęcia użytkowania takich pojazdów z powodów dotyczących transportu towarów niebezpiecznych.

3. Dyrektywa 98/91/WE zawiera, odniesione do dyrektywy 94/55/WE, wymagania obejmujące zarówno elektryczne (np. przewody, akumulatory) i nieelektryczne (np. zabezpieczenie silnika przed przegrzaniem, ogrzewacze spalinowe) wyposażenie pojazdów przeznaczonych do transportu towarów niebezpiecznych, które mogą mieć wpływ na powstawanie atmosfer wybuchowych.

4. Przy założeniu że:

- pewne pojazdy nie są przeznaczone do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem chyba, że tylko czasowo w trakcie załadunku/rozładunku:

- towary, które będą transportowane, są substancjami lub przedmiotami, jak określono w artykule 2 dyrektywy 94/55/WE.
- wykluczenia zawarte w załączniku A paragraf 1.1.3 dyrektywy 94/55/WE i umowy ADR nie mają zastosowania.

W takich okolicznościach wyłączenie na podstawie art. 1(4) dyrektywy 94/9/WE ma zastosowanie do CAŁEGO pojazdu, z włączeniem CAŁEGO niezbędnego, towarzyszącego wyposażenia do transportu niebezpiecznych towarów (np. „zawory oddechowe” pokryw włączów, systemów śledzenia pojazdów).

We wszystkich innych przypadkach dyrektywa 94/9/WE może mieć zastosowanie.

Uwaga 1: W niektórych miejscach cysterny mogą mieć dostęp do stref (np. do strefy 1). W tym przypadku użytkownicy odpowiedzialni za te miejsca mogą zażądać od dostawcy do użytku cystern składającej się z wyrobów zgodnych z ATEX-em.

Uwaga 2: Nawet jeżeli pojazd lub jego części, są z założenia przeznaczone do ciągłego użytkowania w przestrzeniach zagrożonych wybuchem, to urządzenia takie jak „zawory oddechowe” pokryw włączów i tak nie będą w zakresie dyrektywy 94/9/WE. Zwykle takie urządzenia nie mają własnego źródła zapłonu, nie są aparaturą zabezpieczającą w znaczeniu dyrektywy ATEX i zwykle nie są wyposażone w system ochronny, taki jak przerywacz płomienia.

6.5 Środki ochrony osobistej 89/686/EWG (PPE)

Środki objęte **dyrektywą dotyczącą środków ochrony osobistej (PPE) 89/686/EWG** są specjalnie wyłączone z dyrektywy 94/9/WE. Jednakże wytwarzanie tych środków przeznaczonych do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem zostało objęte podstawowymi wymaganiami bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pkt 2.6 załącznika II dyrektywy PPE. Środki ochrony osobistej przeznaczone do użytku w atmosferze wybuchowej powinny być tak zaprojektowane i wykonane, aby nie mogły być źródłem elektrycznych, elektrostatycznych lub mechanicznych łuków lub iskier mogących spowodować zapłon mieszaniny wybuchowej. Zastosowanie zasadniczych wymagań bezpieczeń-

stwa i ochrony zdrowia zawartych w dyrektywie 94/9/WE może być jednym ze sposobów wykazania zgodności.

6.6 Urządzenia ciśnieniowe 97/23/WE (PED)

Dyrektywa 97/23/WE – urządzenia ciśnieniowe (PED) dotyczy urządzeń specyficznego rynku podobnie jak dyrektywa ATEX. Zaledwie tylko kilka urządzeń ciśnieniowych ma własne, potencjalne źródła zapłonu. Jest mało przykładów osprzętu zabezpieczającego, mogącego być samodzielnymi systemami ochronnymi, albo ewentualnie urządzeniami. Przerzywacze płomienia oceniono jako osprzęt ciśnieniowy w rozumieniu dyrektywy PED. W dyrektywie PED nie ma dotatkowych wymagań dotyczących przerzywaczy płomienia. PED szczególnie wyklucza ze swego zakresu urządzenia sklasyfikowane jako kategorii nie wyższej niż kategoria I, zgodnie z art. 9 dyrektywy PED, ale będących w zakresie ATEX.

Dyrektywa - urządzenia ciśnieniowe zajmuje się tylko zagrożeniem powodowanym przez ciśnienie i nie bierze pod uwagę zapobiegania i zabezpieczania przed wybuchami/zapaleniami, które nie są powodowane ciśnieniem. W większości przypadków przyjmuje się, że urządzenie PED nie ma własnego źródła zapłonu, jeżeli jest ono, zgodnie z instrukcjami producenta (włącznie z informacjami dotyczącymi konserwacji i napraw elementów łączących, np. zaworów, kołnierzy), odpowiednio zainstalowane. Jeżeli powierzchnia takiego urządzenia PED będzie gorąca w trakcie działania a co będzie spowodowane tylko przez temperaturę jego zawartości to nie właściwym jest rozpatrywanie takie urządzenie jako podlegające dyrektywie 94/9/WE ATEX.

6.7 Proste zbiorniki ciśnieniowe 87/404/EWG

Dyrektywa 87/404/EWG – proste zbiorniki ciśnieniowe odnosi się do ograniczonej liczby zbiorników do przechowywania powietrza lub azotu pod ciśnieniem. Urządzenia ATEX mogą być dołączone do takich zbiorników tworząc zestaw, lecz należy zauważyć, że jest stosunkowo niewiele przypadków, gdy obie dyrektywy będą miały zastosowanie do tego samego wyrobu.

6.8 Urządzenia spalające paliwa gazowe 90/396/EWG (GAD)

Dyrektywa 90/396/EWG – urządzenia spalające paliwa gazowe (GAD) dotyczy urządzeń używanych w zastosowaniach domowych i niekomercyjnych, ale nie ma zastosowania do urządzeń przeznaczonych do procesów przemysłowych. Większość urządzeń objętych dyrektywą GAD jest zdolna do spowodowania zapłonu otaczającej atmosfery wybuchowej i nie mogą być zgodne z dyrektywą ATEX.

Powinno się również pamiętać, że dyrektywa 94/9/WE ATEX zawiera poniższe wykluczenie:

– „urządzenia przeznaczone do użytku domowego i niekomercyjnego, jeżeli atmosfera wybuchowa może powstać tylko rzadko, wyłącznie w wyniku przypadkowego wypływu paliwa gazowego”.

Pytanie, jakie pojawiło się, to czy gdy wypływ nie jest paliwem gazowym, tego rodzaju urządzenia są wyłączone z zakresu dyrektywy 94/9/WE.

Uzgodniono jako ogólną zasadę, że tego rodzaju urządzenia są wyłączone z zakresu dyrektywy, ponieważ nie są one przeznaczone do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem.

6.9 Wyroby budowlane 89/106/EWG (CPD)

Oprócz ww. dyrektyw, trzeba wspomnieć o relacji pomiędzy dyrektywą 94/9/WE a **dyrektywą dotyczącą wyrobów budowlanych (CPD) 89/106/EWG**. Podczas prac normalizacyjnych prowa-

dzonych w odniesieniu do obu dyrektyw okazało się, że (w niektórych obszarach) zakres ich obu może się pokrywać. Obszarami już rozpoznanymi są:

- systemy ochrony przeciwwybuchowej oraz systemy tłumienia ognia używające tych samych środków,
- te same wyroby metalowe do systemów rozprowadzania, takie jak: rury, uchwyty rur, dysze itp. stosowane w obydwu obszarach.

W zasadzie można przyjąć, że w przypadkach, gdy zachodzi wątpliwość, dyrektywę dotyczącą wyrobów budowlanych zawsze stosuje się, jeżeli rozważany przedmiot przymocowany jest do budynku i staje się jego integralną częścią lub jeżeli może być budynkiem samym w sobie (np. silos). W takich sytuacjach stosuje się dyrektywę CPD oraz dyrektywę ATEX 94/9/WE równolegle. Zgodność z zasadniczymi wymaganiami bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, dyrektywy 94/9/WE będzie w zasadzie wykazywała zgodność z zasadniczymi wymaganiami bezpieczeństwa i ochrony zdrowia dyrektywy CPD w odniesieniu do zagrożenia zapłonem.

W tym kontekście należy zwrócić szczególną uwagę na to, że jednostce notyfikowanej wolno uwzględniać tylko te aspekty odnoszące się do więcej niż jednej dyrektywy, jeżeli jednostka została notyfikowana w ramach wszystkich tych dyrektyw w odpowiednim zakresie.

6.10 Dyrektywa – wyposażenie statków 96/98/WE (MED)

Dyrektywa 96/98/WE (MED.) – wyposażenie statków nie jest dyrektywą „Nowego Podejścia”, jak nie jest oparta na zasadach „Globalnego Podejścia” i nie przewiduje oznakowania CE. Dyrektywa 94/9/WE wyraźnie wyłączyła ze swego zakresu „statki pełnomorskie i ruchome platformy wraz z wyposażeniem pokładowym tych statków i platform”, a wyposażenie do użytku na pokładach statków podlega tylko dyrektywie MED, wykluczając wszystkie pozostałe. Jednakże, wymagania konstrukcyjne dotyczące urządzeń przeciwwybuchowych na morzu są ogólnie takie same jak na lądzie: tego dowodzą odniesienia MED. do tych samych lub podobnych norm, jak zharmonizowane z dyrektywą ATEX. Rzeczywiście niektóre produkty (jak urządzenia detekcji gazów) są użytkowane na morzu i lądzie, wymagając certyfikacji zgodnie z dyrektywą ATEX i/lub MED, zgodnie z ich przeznaczeniem.

7 WYROBY UŻYWANE, NAPRAWIANE LUB MODYFIKOWANE ORAZ CZĘŚCI ZAMIENNE³⁷

7.1 Wymagania ogólne

Ogólnie rzecz biorąc, to producenci powinni rozpatrzyć, czy wyrób jest wprowadzany do obrotu w UE lub oddawany do użytku po raz pierwszy, lub czy modyfikacje są takie, że zamierzając wprowadzić wyrób do obrotu należy wyrób rozpatrywać jako nowy. Jeżeli choć jedna odpowiedź na te pytania jest „tak”, to wówczas dyrektywa 94/9/WE ma pełne zastosowanie. We wszystkich innych przypadkach dyrektywa 94/9/WE nie obowiązuje, a osoba odpowiedzialna winna zapewnić, że zostały zastosowane odpowiednie krajowe lub wspólnotowe przepisy.

W tym przypadku należy brać pod uwagę, że:

- w dalszej części niniejszych wytycznych będą omawiane te wyroby, wobec których dyrektywa 94/9/WE ma potencjalne zastosowanie. Wyroby, które nie wchodzą w zakres dyrektywy są zatem pominięte w niniejszym opracowaniu,
- zastosowanie dyrektywy 94/9/WE wobec wyrobów „jak nowe” nie stanowi naruszenia prawa dotyczącego własności intelektualnej.³⁸

Jeżeli chodzi o informacje dotyczące naprawy urządzenia, patrz § 10.1.3 „Dokumenty towarzyszące wyrobowi”.

7.2 Definicje

Wyrób używany oraz wyrób z drugiej ręki: wyrób, który został wprowadzony do obrotu w UE przed wejściem w życie dyrektywy 94/9/WE oraz oddany do użytku na terytorium UE. Wyrób ten pozostawał zgodny z obowiązującym wówczas prawem krajowym lub wspólnotowym w zależności od daty. **Dyrektywa ATEX 94/9/WE nie ma zastosowania.**

Wyroby używane, które były wprowadzone do obrotu oraz używane w UE przed datą wejścia w życie dyrektywy 94/9/WE nie podlegają tej dyrektywie. Wyroby te były oznakowane oraz używane zgodnie z przepisami obowiązującymi w tamtym czasie. Przepływ tych wyrobów w UE następuje zgodnie z artykułem 28/30 Traktatu WE dopóki nie są one modyfikowane w taki sposób, że stają się „jak nowe”.

Dyrektywa 94/9/WE powinna być stosowana wobec wyrobów używanych importowanych z państw spoza UE, które będą dostępne po raz pierwszy we UE po 30 czerwca 2003 roku w celu dystrybucji i/lub użytkowania w UE.

7.3 Wyroby zregenerowane (lub odnowione)³⁹

Wyroby zregenerowane (lub odnowione) są to wyroby używane, które były w obrocie i były użytkowane w UE, ale których działanie uległo zmianie z biegiem czasu (z powodu starzenia się lub wyjścia z użycia itp.), a które to wyroby zostały zmodyfikowane w celu ich **odtworzenia**. Przykład wyrobów, których wygląd zewnętrzny został zmieniony i poprawiony przez zastosowanie zabiegów kosmetycznych i estetycznych, po tym jak zostały one wprowadzone do obrotu i oddane do użytku, stanowi szczególnie rodzaj odnowienia, mający na celu odtworzenie zewnętrznego wyglądu wyro-

³⁷ Zastosowanie dyrektywy ATEX wobec „urządzeń jak – nowe” nie stanowi naruszenia prawa dotyczącego własności intelektualnej. Patrz dyrektywa 89/104/EWG dotycząca ocen i decyzji Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z 11 lipca 1996, C427/93, 429/93, 436/93 Bristol Meyer Squibb.

³⁸ Patrz dyrektywa 89/104/EWG dotycząca ocen i decyzji Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z 11 lipca 1996 w dok. „Gazy łączone” C427/93, 429/93, 436/93 Bristol Meyer Squibb.

³⁹ W tym rozdziale oba terminy, odremontowany/odnowiony, jak również remontowanie/odnawianie są używane zamiennie.

bu⁴⁰. W tym przypadku, **bez znaczących modyfikacji** (wyrobu) **dyrektywa 94/9/WE nie obowiązuje**.

7.4 Wyroby o zmienionej konfiguracji

Wyroby o zmienionej konfiguracji to wyroby używane, które były w obrocie oraz były użytkowane w UE, ale których konfiguracja została zmieniona poprzez dołączenie (wzbogacenie) lub odłączenie (pozbawienie) jednej lub wielu części (podzespołów takich jak płytki wtykowe lub moduły itp.). W tym przypadku, **bez znaczących modyfikacji**, **dyrektywa 94/9/WE nie obowiązuje**.

7.5 Znacząco zmodyfikowane wyroby

Ogólnie rzecz biorąc, odpowiedni tekst zawarty w „Przewodniku wdrażania dyrektyw opartych na koncepcji nowego i globalnego podejścia” (Niebieski Przewodnik)⁴¹, rozdział 2.1 „Wyroby objęte dyrektywami” ma zastosowanie. W rozumieniu dyrektywy 94/9/WE znacząca modyfikacja jest to jakakolwiek modyfikacja wpływająca na jedno lub wiele zasadniczych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (np. temperatura) lub wpływająca na integralność budowy przeciwwybuchowej. W tym przypadku **dyrektywa 94/9/WE musi być zastosowana. Zastosowanie jej nie musi powodować konieczności zastosowania innych dyrektyw**.

Ogólną zasadą jest ponowne stosowanie dyrektywy 94/9/WE wobec wyrobów modyfikowanych, jeżeli została przeprowadzona znacząca modyfikacja oraz, jeżeli wyrób ten przewidziany jest do ponownego wprowadzenia do obrotu w UE celem dystrybucji i/lub użytkowania.

7.6 Wyroby po naprawie

Wyroby po naprawie są to te wyroby, których funkcjonowanie zostało przywrócone po uprzednim uszkodzeniu, bez nadania nowych cech wyrobowi lub przeprowadzania modyfikacji. W tym przypadku, po tym jak wyrób został wprowadzony do obrotu i nie jest przeznaczony do sprzedaży jako nowy:

dyrektywa ATEX 94/9/WE nie obowiązuje.

Nie wyklucza to jednak możliwości stosowania przepisów krajowych państw członkowskich w sprawie warunków pracy, które to przepisy mogą wymagać również pewnego rodzaju oceny wyrobów naprawianych.

7.7 Części zamienne

Część zamienna jest to każda jednostka/przedmiot przeznaczona na wymianę uszkodzonych bądź zniszczonych części wyrobu wprowadzonego uprzednio do obrotu lub oddanego do użytku na rynku UE. Typowym działaniem naprawczym może być zastąpienie jednej części, częścią zamienną.

Od producenta części zamiennych nie wymaga się zazwyczaj, aby części te były zgodne z dyrektywą 94/9/WE, chyba, że części te to urządzenia lub części i podzespoły, określone w dyrektywie. Wówczas wszystkie obowiązki zawarte w dyrektywie powinny być spełnione.

Jeżeli producent oryginalnej części zamiennej oferuje na jej miejsce nową inną część (z uwagi na postęp techniczny, zaprzestanie produkcji starych części itp.) i jest ona wykorzystywana do naprawy, w ten sposób **naprawiony wyrób** (dopóki nie prowadzono w nim znaczących modyfikacji) **nie**

⁴⁰ Może to oznaczać modyfikację właściwości elektrostatycznych wyrobu. Zastosowanie innego materiału lub innych wymiarów zewnętrznych wyrobu może negatywnie zmienić jego działanie w ramach ATEX. Na przykład zastosowanie plastikowej obudowy, w miejsce takiej samej obudowy metalowej, może spowodować obniżenie ochrony przed elektrycznością statyczną.

⁴¹ <http://ec.europa.eu/enterprise/newapproach/legislation/guide/index.htm>

jest przedmiotem przeprowadzania oceny zgodności z dyrektywą 94/9/WE, ponieważ jako wyrób naprawiony nie jest on wprowadzany do obrotu lub oddawany do użytku.

8 PROCEDURY OCENY ZGODNOŚCI

8.1 Wyroby zgodne z dyrektywą 94/9/WE

Artykuł 8 dyrektywy opisuje procedury, zgodnie z którymi producent lub jego upoważniony przedstawiciel w UE zapewnia oraz deklaruje, że wyrób jest zgodny z dyrektywą 94/9/WE.

Artykuł 8.1 (a) opisuje procedury oceny dotyczące urządzeń, samodzielnych systemów ochronnych, aparatury zabezpieczającej takie urządzenia lub systemy oraz części i podzespołów takich urządzeń, systemów lub aparatury, grupy I i II, kategorii M1 i 1. Istnieją następujące możliwości:

- i) badanie typu WE⁴² (Moduł B)⁴³, po którym następuje:
 - zapewnienie jakości produkcji⁴⁴ (Moduł D) lub
 - weryfikacja wyrobu⁴⁵ (moduł F),
- ii) weryfikacja produkcji jednostkowej⁴⁶ (Moduł G).

Artykuł 8.1 (b) opisuje procedury oceny urządzeń, aparatury zabezpieczającej określonej w artykule 1 (2), takie urządzenia oraz części i podzespołów takich urządzeń lub aparatury, grupy I i II, kategorii M 2 i 2. Istnieją następujące możliwości:

W odniesieniu do urządzeń elektrycznych i silników z wewnętrznym spalaniem kategorii M 2 i 2:

- i) badanie typu WE (Moduł B) po którym następuje:
 - zgodność z typem⁴⁷ (moduł C) lub
 - zapewnienie jakości wyrobu⁴⁸ (Moduł E),
- ii) weryfikacja produkcji jednostkowej (Moduł G).

W odniesieniu do innego rodzaju urządzeń kategorii M 2 i 2:

- i) wewnętrzna kontrola produkcji (Moduł A) oraz przekazanie dokumentacji technicznej⁴⁹ jednostce notyfikowanej⁵⁰ lub
- ii) weryfikacja produkcji jednostkowej (Moduł G).

Artykuł 8.1 (c) opisuje procedury oceny urządzeń, aparatury zabezpieczającej urządzenia oraz części i podzespołów takich urządzeń i aparatury, grupy II, kategorii 3. Istnieją następujące możliwości:

- i) wewnętrzna kontrola produkcji (Moduł A) lub
- ii) weryfikacja produkcji jednostkowej (Moduł G).

⁴² Patrz załącznik III dyrektywy.

⁴³ Patrz decyzja Rady 93/465/EWG z 22 lipca 1993 dotycząca modułów do różnych faz procedur oceny zgodności oraz zasad umieszczania i stosowania oznakowania CE, które mają być stosowane w dyrektywach harmonizacji technicznej (Dz.U. WE nr L 220, z 30.08.1993).

⁴⁴ Patrz załącznik IV dyrektywy.

⁴⁵ Patrz załącznik V dyrektywy.

⁴⁶ Patrz załącznik IX dyrektywy.

⁴⁷ Patrz załącznik VI dyrektywy.

⁴⁸ Patrz załącznik VII dyrektywy.

⁴⁹ Patrz paragraf 3 załącznika dotyczącego wewnętrznej kontroli produkcji.

⁵⁰ Warunki przechowywania dokumentacji powinny być uzgodnione przez jednostkę notyfikowaną z takim klientem.

W odniesieniu do aparatury zabezpieczającej, sterującej i regulacyjnej:

Aparatura zabezpieczająca, sterująca i regulacyjna musi być zgodna z wymaganiami załącznika II, rozdz. 1, w szczególności 1.5.

Formalne procedury oceny zgodności art. 8 mają zastosowanie i aparatura zabezpieczająca oceniana zgodnie z grupą i kategorią układu zawierającego aparaturę zabezpieczającą i urządzenie zabezpieczone. W niektórych przypadkach istnieje potrzeba przeprowadzenia oceny połączonych urządzeń (np. przetwornica i zasilany silnik), ale normalnie ocenę grupy urządzeń i właściwej aparatury zabezpieczającej można przeprowadzić oddzielnie (np. silnik rodzaju „e”).

Przykład:

Silnik rodzaju „e” kategorii 2 jest zabezpieczany przez aparaturę zabezpieczenia przeciążeniowego, które jest poza przestrzenią zagrożoną wybuchem. Procedura oceny zgodności urządzenia grupy II i kategorii 2 jest stosowana w odniesieniu do aparatury zabezpieczającej.

Krótko mówiąc, różnymi procedurami oceny zgodności są:

Badanie typu (Załącznik III)

Reprezentatywny dla przewidywanej produkcji egzemplarz urządzenia zostaje przekazany jednostce notyfikowanej, która przeprowadza niezbędne oceny, aby wykazać, że dany „typ” spełnia zasadnicze wymagania dyrektywy 94/9/WE i wydaje certyfikat badania typu WE.

Zapewnienie jakości produkcji (Załącznik IV)

Funkcjonuje system zapewnienia jakości zatwierdzony przez jednostkę notyfikowaną w odniesieniu do produkcji, końcowej kontroli i badań urządzenia, który podlega jej systematycznemu nadzorowi.

Weryfikacja wyrobu (załącznik V)

Sprawdzenie oraz badania przez jednostkę notyfikowaną każdego wyrobu w celu sprawdzenia zgodności urządzenia, systemu ochronnego lub aparatury z wymaganiami dyrektywy 94/9/WE oraz wydanie zaświadczenia o zgodności.

Zgodność z typem (załącznik VI)

Badania przeprowadzane przez producenta każdej sztuki wyprodukowanego urządzenia w celu sprawdzenia jego zgodności z projektem ze względu na bezpieczeństwo przeciwwybuchowe. Przeprowadzane są one na odpowiedzialność jednostki notyfikowanej.

Zapewnienie jakości wyrobu (załącznik VII)

System zapewnienia jakości zatwierdzony przez jednostkę notyfikowaną w odniesieniu do końcowej kontroli i badań urządzenia, który podlega jej systematycznemu nadzorowi.

Wewnętrzna kontrola produkcji (załącznik VIII)

Procedury oceny zgodności wyrobu i systemu jakości są przeprowadzane przez producenta, który przechowuje dokumentację.

Weryfikacja produkcji jednostkowej (załącznik IX)

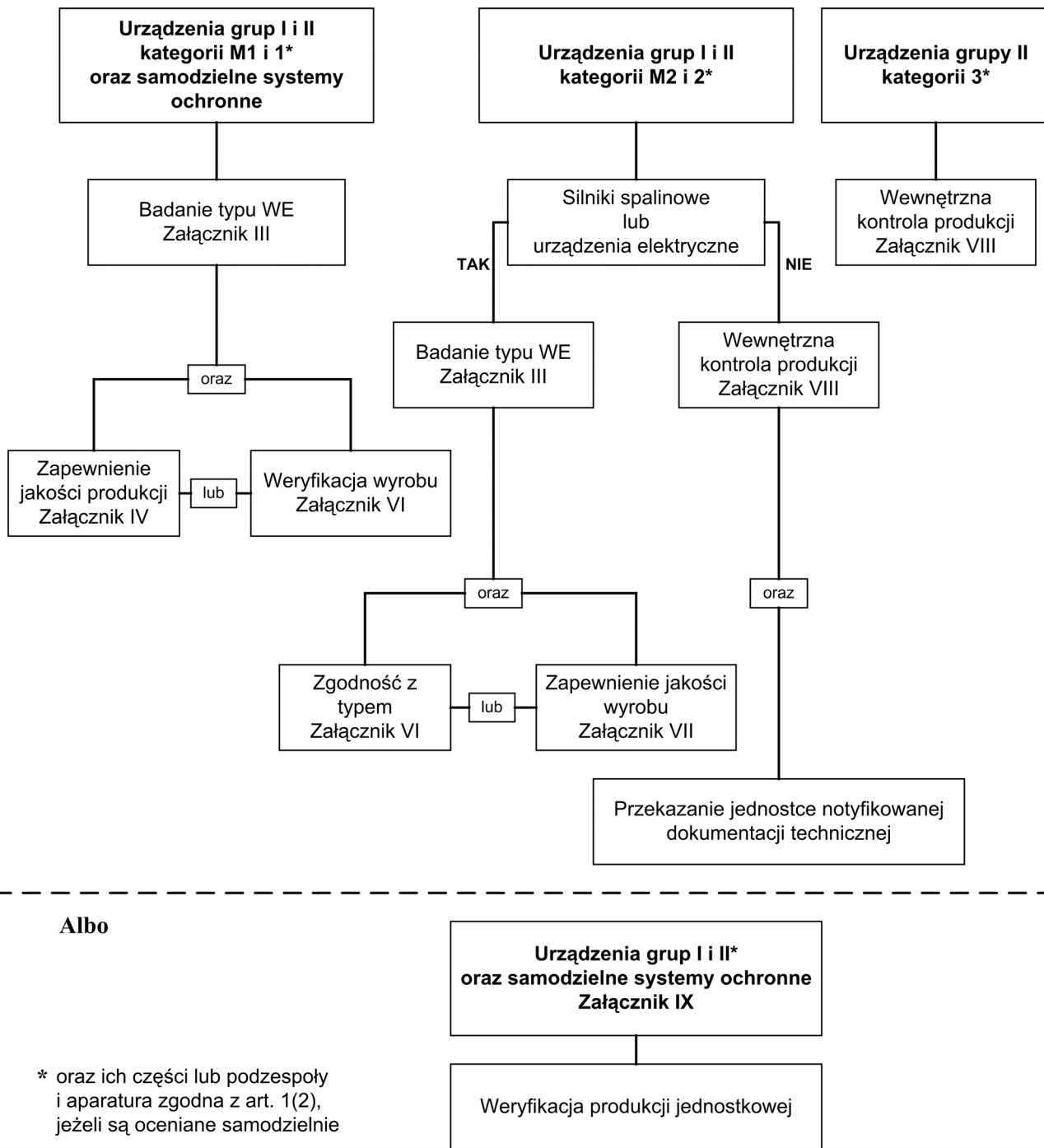
Jednostka notyfikowana bada pojedyncze urządzenie lub system ochronny, przeprowadza badania określone w normach zharmonizowanych, jeżeli one istnieją, lub w normach europejskich, międzynarodowych lub krajowych, albo przeprowadza równoważne badania, aby zapewnić zgodność z odpowiednimi wymaganiami dyrektywy 94/9/WE i wydaje certyfikat zgodności.

Wewnętrzna kontrola produkcji + Przechowywanie dokumentacji przez jednostkę notyfikowaną (Artykuł 8.1 (b) (ii))

Procedury oceny zgodności wyrobu i systemu jakości są przeprowadzane przez producenta, a przechowywanie dokumentacji przez jednostkę notyfikowaną.

Schemat blokowy pokazujący odpowiednie procedury jest przedstawiony na następnej stronie:

Procedury Oceny Zgodności

Uwaga: Zgodnie z artykułem 8.4 odnośnie do urządzeń i systemów ochronnych wszystkich grup i kategorii, zgodność z p.1.2.7 załącznika II dyrektywy (ochrona przed innymi zagrożeniami) może być spełniona poprzez zastosowanie procedury wewnętrznej kontroli produkcji (załącznik VIII).

Jakie procedury oceny zgodności muszą być przeprowadzone w przypadku wystąpienia różnych kategorii w ramach jednego wyrobu, różnych urządzeń i systemów ochronnych (zgodnie z Art. 1.3.b)?

Jeżeli wyrób jest zbudowany z różnych części podlegających różnym procedurom oceny zgodności, to zadaniem producenta będzie zdecydowanie jak te części i cały wyrób będą wprowadzone do obrotu. Producent może zdecydować, czy zastosować odpowiednie procedury oceny zgodności w odniesieniu do każdej z części, lub całego wyrobu nawet, jeżeli zdecyduje się wprowadzić do obrotu ten wyrób w całości. W przypadku oddzielnych procedur oceny zgodności w odniesieniu do każdej części zestawianego urządzenia (określanego jako zestaw w niniejszych Wytycznych do dyrektywy 94/9/WE), producent może zakładać zgodność tych części urządzenia i może ograniczyć swoją własną ocenę ryzyka zestawu do oceny dodatkowego zagrożenia zapłonem i innych zagrożeń, jakie mogą stać się istotne z powodu końcowego zestawienia. Jeżeli zostaną zidentyfikowane dodatkowe zagrożenia, niezbędne będzie przeprowadzenie dodatkowej oceny zgodności zestawu w odniesieniu do tego dodatkowego ryzyka.

Jeżeli producent wyraźnie wymaga od jednostki notyfikowanej oceny wyrobu w całości, to wówczas musi być zastosowana procedura oceny zgodności obejmująca najwyższy poziom wymagań. Jednostka notyfikowana powinna włączyć do badania typu WE (jeżeli to konieczne) wszystkie aspekty dotyczące wyrobu. Istniejące deklaracje zgodności producentów części wyrobu powinny być należycie rozważone.

Jednostka notyfikowana powinna poinformować producenta o możliwości oddzielnych procedur ocen zgodności w odniesieniu do każdej części zestawu, jak zwrócono na to uwagę w niniejszych wytycznych do dyrektywy 94/9/WE.

Każdy certyfikat wydany przez jednostkę notyfikowaną powinien wyraźnie określać, które aspekty dotyczące wyrobu były oceniane przez jednostkę notyfikowaną, a które były oceniane przez samego producenta.

Przykład: Pompa odzyskiwania par na stacji paliw

(a) Pompa zasysa mieszaninę par paliwa z powietrzem z atmosfery i odprowadza ją rurociągiem tworząc w nim strefę 0. W związku z tym pompa jest połączona na wlocie i wylocie z przestrzenią zagrożoną wybuchem zaklasyfikowaną do strefy 0. Sama pompa znajduje się w strefie 1.

Biorąc pod uwagę połączenia wlotu i wylotu pompy musi ona spełniać wymagania dotyczące urządzenia kategorii 1. Odpowiednie badanie typu WE (urządzenia) musi być przeprowadzone przez jednostkę notyfikowaną. Jeżeli chodzi o pozostałe (zewnętrzne) części składowe i korpus pompy jednostka notyfikowana włącza w procedurę certyfikacji ocenę dotyczącą kategorii 2 nawet, jeżeli są rozważane tylko nieelektryczne źródła zapłonu.

Obydwie kategorie będą wykazane w certyfikacie badania typu WE i w oznakowaniu z wyraźnym rozgraniczeniem, które aspekty dotyczące wyrobu były oceniane przez jednostkę notyfikowaną, a które były oceniane samodzielnie przez producenta. W przypadku części pompy kategorii 2, które wykazują tylko nieelektryczne źródła zapłonu i które są wprowadzane do obrotu oddzielnie oraz których dokumentacja techniczna została przekazana jednostce notyfikowanej, deklaracja zgodności WE (w przypadku urządzenia) lub pisemne świadectwo zgodności (w przypadku części i podzespołów) producenta są wystarczające.

(b) Często oczekuje się od pompy, aby zapobiegała przejściu płomienia deflagacyjnego od jej wlotu do wylotu, ponieważ typowa pompa odzyskiwania par zawiera przerywacze płomienia w rurze

wlotowej i wylotowej. W takim przypadku pompa równocześnie może być zaklasyfikowana jako system ochronny (rurowy przerywacz płomienia deflagracji).

Jednostka notyfikowana po przeprowadzeniu odpowiedniej oceny zdolności zapobieżenia przenoszenia się płomienia – może (wtedy już) wydać oddzielny certyfikat badania typu WE pompie jako systemowi ochronnemu. W przypadku, gdy zarówno urządzenie i system ochronny były ocenione przez tę samą jednostkę notyfikowaną, może być wydany tylko jeden certyfikat badania typu WE.

8.2 Wyjątkowe odstępstwa od procedury oceny zgodności

Wszystkie urządzenia oraz systemy ochronne, do których odnosi się artykuł 1 (1) wraz z częściami lub podzespołami oraz aparaturą, do której odnosi się artykuł 1 (2) objęte są postanowieniami artykułu 8 (5).

Artykuł ten, w wyjątkowych przypadkach, daje właściwym organom poszczególnych państw członkowskich możliwość zezwolenia na wprowadzenie wyrobów do obrotu lub oddawanie do użytku w przypadku, jeżeli nie zostały zastosowane procedury oceny zgodności. Wyjątek ten jest możliwy:

- w następstwie należycie uzasadnionego i skutecznego wniosku do właściwych organów danego państwa członkowskiego, i
- jeżeli celem zastosowania wyrobu jest ochrona zdrowia i bezpieczeństwa a, na przykład, opóźnienie wynikające z procedury oceny zgodności mogłoby poważnie przeszkodzić zapewnieniu tej ochrony, i
- jest ograniczone tylko do terytorium danego państwa członkowskiego.

Postanowienie to może być stosowane w przypadkach związanych z bezpieczeństwem, jeżeli zastosowanie danego wyrobu jest niezwłocznie konieczne, a czas przewidziany na przeprowadzenie całej (lub do zakończenia rozpoczętej) procedury oceny zgodności jest niewystarczający. Intencją tego zapisu jest umożliwienie państwom członkowskim (w celu ochrony zdrowia i bezpieczeństwa) wprowadzenie bez opóźnienia do obrotu lub oddania do użytku wyrobów innowacyjnych. Nawet w tych przypadkach muszą być spełnione zasadnicze wymagania dyrektywy.

Wobec restrykcyjnych warunków stosowania należy podkreślić, że korzystanie z tej klauzuli winno być stosowane na zasadzie wyjątku i nie może stać się normalną procedurą. W celu utrzymania przejrzystości prawa oraz wsparcia współpracy administracyjnej, państwa członkowskie uzgodniły powołanie właściwej Komisji oraz opracowanie szczegółów dotyczących stosowania artykułu 8 (5).

9 JEDNOSTKI NOTYFIKOWANE

9.1 Desygnacja

Załącznik XI dyrektywy 94/9/WE określa kryteria, które muszą być spełnione przez te jednostki. Jednostki, które są w stanie wykazać zgodność z załącznikiem XI poprzez przedłożenie właściwym organom odpowiedniego certyfikatu akredytacji oraz dowody spełnienia wszystkich dodatkowych wymagań lub inne dowody w postaci dokumentów określonych poniżej, są uważane za mogące być notyfikowane i pod tym względem odpowiadają załącznikowi XI dyrektywy. Właściwe (dobrowolne) normy zharmonizowane serii EN 45000 zawierają bardzo pomocne i odpowiednie kryteria, których spełnienie pozwala domniemywać zgodność z załącznikiem XI. Nie przeszkadza to jednak, aby jednostki niezachowujące zgodności ze zharmonizowanymi normami nie mogłyby być notyfikowane, ponieważ obligatoryjne jest tylko spełnienie kryteriów ustanowionych w załączniku XI dyrektywy.

Jednostki notyfikowane przeprowadzają fachową oraz niezależną ocenę, która następnie pozwala producentom lub ich przedstawicielom spełnić procedury, żeby domniemywać zgodność z dyrektywą 94/9/WE. Zaangażowanie tych jednostek wymagane jest do:

- wydawania certyfikatów badania typu WE oraz do kontroli, weryfikacji oraz badania urządzeń, systemów ochronnych, aparatury, części i podzespołów przed ich wprowadzeniem do obrotu i/lub oddaniem do użytku,
- oceny systemu jakości stosowanego przez producenta w fazie produkcji.

Jednostki odpowiedzialne za przeprowadzanie działań podanych w artykule 8 dyrektywy muszą być notyfikowane przez państwo członkowskie, pod którego jurysdykcję podlegają, na własną odpowiedzialność wobec Komisji oraz innych państw członkowskich UE. Notyfikacja ta zawiera również określony zakres kompetencji, w odniesieniu do których jednostka ta została oceniona jako technicznie kompetentna do prowadzenia certyfikacji w stosunku do zasadniczych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, określonych w dyrektywie. W przypadku państw członkowskich UE, ta odpowiedzialność za notyfikację stwarza obowiązek zapewniania, że jednostki notyfikowane stale utrzymują techniczne kompetencje wymagane przez dyrektywę 94/9/WE oraz że jednostki te informują swoje władze notyfikujące o wypełnianiu swoich zadań.

Z tego względu od państwa członkowskiego WE, które nie posiada w ramach swojej jurysdykcji, żadnej technicznie kompetentnej jednostki, która mogłaby być notyfikowana, nie wymaga się przeprowadzania notyfikacji. Oznacza to, że od państwa członkowskiego WE, które nie posiada takiej jednostki, nie wymaga się tworzenia takowych, jeżeli państwo nie uznaje potrzeby posiadania takiej jednostki na własnym terytorium. Producent ma zawsze możliwość wyboru kontaktu z jakąkolwiek jednostką o właściwym zakresie kompetencji technicznych, która została notyfikowana przez państwo członkowskie.

Państwa członkowskie na własną odpowiedzialność zachowują prawo do nienotyfikowania jednostki oraz do cofnięcia mianowania. W tej ostatniej sytuacji dane państwo członkowskie powinno o tym powiadomić Komisję oraz inne państwa członkowskie.

W celu uzyskania dalszych informacji dotyczących jednostek notyfikowanych, np. obowiązków, oceny zgodności, badań, warunków kontroli i podzlecenia, prosimy zajrzeć do „Wytocznych wdrażania dyrektyw opartych na koncepcji nowego i globalnego podejścia”(patrz odnośnik 4).

9.2 Koordynacja i współpraca

Wszystkie jednostki notyfikowane są zapraszane do uczestniczenia w działalności koordynacyjnej jednostek notyfikowanych. Taka grupa jednostek notyfikowanych ustalonych zgodnie z dyrektywą 94/9/WE, tak zwana ExNBG, zwykle spotyka się co rok i składa się z przedstawicieli jednostek notyfikowanych i obserwatorów z Komisji, z branżowych stowarzyszeń producentów i użytkowników, jednostek opracowujących normy i innych zaproszonych. Uczestniczenie w każdym spotkaniu wymaga zaproszenia i każda Strona życząca sobie rozpatrzenia jej uczestnictwa powinna skontaktować się z przewodniczącym grupy albo za pośrednictwem Komisji, albo poprzez jednostkę notyfikowaną w swoim kraju. Grupa odpowiada za omawianie spraw natury technicznej w celu zapewnienia, że warunki techniczne dyrektywy i normy zharmonizowane są stosowane w jednolity sposób. Grupa wydaje arkusze wyjaśniające, gdy istnieją niejasności w postanowieniach technicznych, a także wydaje dokumenty z wytycznymi technicznymi, gdy mniej szczegółowe specyfikacje wymagają rozszerzenia.

Arkusze wyjaśniające i dokumenty z wytycznymi są rejestrowane przez Stały Komitet oraz są publikowane w internecie (<http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/mechanical/documents/guidance/atex/clarification>).

9.3 Podzlecenie

Ustalono, że jednostki notyfikowane będą przechowywać rejestr wszystkich swoich podwykonawców w celu efektywnego nadzoru państwa członkowskiego żeby zapewnić, że działania będą przeprowadzane właściwie. Ten rejestr będzie aktualizowany systematycznie. Rejestr zawiera informacje o podwykonawcy, jego nazwę, adres, właściwości i zakres podejmowanych prac, wyniki regularnie przeprowadzanych ocen podwykonawcy, w tym dowody, zarówno, monitorowane są szczególnie zadań jak i dowody, że podwykonawca jest kompetentny i utrzymuje kompetencje w zakresie określonych zadań i dowód, że istnieje bezpośrednia umowa cywilnoprawna.

Jednostka notyfikowana może zaangażować ekspertów wspierających jej działania oceniające, lecz te działania ekspertów są kontrolowane tak, jak gdyby ekspert był bezpośrednio zatrudniony w jednostce notyfikowanej zgodnie z tymi samymi wynikającymi z umowy obowiązkami i działając w ramach posiadanego przez jednostkę notyfikowaną systemu jakości.

Grupa ExNB zgodziła się, że dalsze (kolejne) podzlecenie przez jakiegokolwiek podwykonawcę jest surowo zabronione.

Chociaż ocena może być podzlecona wyłącznie z oceną w stosunku do zasadniczych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (EHSRs) jednostka notyfikowana pozostanie w pełni odpowiedzialna za całość działań i powinna zabezpieczać bezstronność i integralność działań.

Procedury przeglądu i akceptacji prac dowolnego podwykonawcy będą zapewniały, że podwykonawca nie oferował lub zapewniał konsultacji lub rad producentowi, dostawcy, upoważnionemu przedstawicielowi lub ich rynkowym konkurentom pod względem projektu, konstrukcji, sprzedaży lub konserwacji wyrobów, które są przedmiotem podzlecanego zadania.

9.4 Przechowywanie dokumentacji

Zgodnie z artykułem 8.1 (b) (ii) dyrektywy ATEX 94/9/WE od producenta wymaga się przeprowadzenia procedury oceny zgodności, jak to podano w załączniku VIII i następnie:

„przesłać akta przewidziane w załączniku VIII, pkt. 3 jednostce notyfikowanej, która powinna potwierdzić w jak najkrótszym terminie odbiór tych akt i przechować je”.

Jednostki notyfikowane do tej procedury powinny być takimi, żeby była ona zgodna z artykułem 8.1 (b) (ii), a nie z procedurą (zgodną) z załącznika VII, ponieważ ta druga procedura nie wymaga udziału jednostki notyfikowanej.

Akta nie są zwracane producentowi na jego wniosek (lecz mogą być uzupełnione), i ogólnie rzecz biorąc są one przechowywane przez okres 10 lat następujących po dacie ostatniego wprowadzenia wyrobu do obrotu. Jest to spowodowane tym, że organy nadzoru rynku w różnych państwach członkowskich muszą mieć dostęp do tych akt w przypadku, gdy zaistnieje potrzeba sprawdzenia projektu danego wyrobu lub szczegółów jego produkcji.

Pod względem używanego środka przekazu, akceptuje się, żeby te akta miały formę elektroniczną, pod warunkiem, że będą one czytelne i „możliwe do odczytania” w ciągu wymaganego okresu przechowywania.

9.5 Jednostki notyfikowane mające wiedzę o wadliwych wyrobach* w obrocie

Również jednostka notyfikowana, która posiada wiedzę o wadliwym wyrobie, lecz niezaangażowana ani w moduł badania typu WE ani w moduł nadzoru nad produkcją, powinna podjąć pewne działania.

Jeżeli nie istnieje bezpośrednie niebezpieczeństwo i jeżeli po skontaktowaniu się z odpowiedzialną za badanie typu WE jednostką notyfikowaną i jednostką notyfikowaną odpowiedzialną za nadzór produkcji wadliwego wyrobu jednostka notyfikowana nie osiągnie zadowalającego rozwiązania w odpowiednim czasie, to powinna ona poinformować swój organ nadzoru nad rynkiem aby wszczął odpowiednie działania.

W przypadku bezpośredniego niebezpieczeństwa jednostka notyfikowana powinna bezzwłocznie poinformować swój organ nadzoru nad rynkiem, jednostkę notyfikowaną badającą typ WE i jednostkę notyfikowaną sprawującą nadzór nad produkcją.

* patrz uwaga 1 niniejszych wytycznych.

10 DOKUMENTY ZGODNOŚCI

10.1 Dokumenty wydawane przez producenta

10.1.1 Deklaracja zgodności WE ⁵¹

Zaraz po tym, jak producent zastosował odpowiednie procedury celem zapewnienia zgodności z zasadniczymi wymaganiami dyrektywy, obowiązkiem producenta lub jego upoważnionego przedstawiciela ustanowionego w UE jest umieszczenie oznakowania CE oraz zredagowanie pisemnej deklaracji zgodności WE.

Producent lub jego upoważniony przedstawiciel ustanowiony w UE przechowuje kopię deklaracji zgodności WE przez okres dziesięciu lat od daty wytworzenia ostatniego egzemplarza urządzenia.

W przypadku, gdy ani producent ani jego upoważniony przedstawiciel nie jest ustanowiony w UE, osoba, która wprowadza wyrób do obrotu w UE, ma obowiązek przechowywania kopii deklaracji zgodności WE.

W związku z możliwością zaangażowania jednostek notyfikowanych w procedurę oceny zgodności deklaracja zgodności WE musi zawierać, jeżeli ma to zastosowanie, nazwę, numer identyfikacyjny i adres jednostki notyfikowanej oraz numer certyfikatu badania typu WE. Nazwa i adres jednostki notyfikowanej zaangażowanej w fazie produkcji, jeżeli ma to zastosowanie, nie jest obowiązkowym wymaganiem.

Jeżeli chodzi o zestawy urządzeń ATEX to, jeżeli jakiś zestaw jest traktowany jak nowy wyrób będący urządzeniem ATEX, to od deklaracji zgodności WE wymaga się tylko, aby umożliwiała identyfikację zespołu i zawierała odpowiednie informacje. Szczegółowe informacje dotyczące poszczególnych urządzeń stanowiących zestaw będzie zawierała dokumentacja techniczna. Jednakże obowiązkiem każdego producenta w łańcuchu dostaw jest podanie odpowiednich informacji dotyczących urządzeń zestawu, jeżeli były one wcześniej wprowadzane do obrotu ze swoimi własnymi deklaracjami zgodności WE i instrukcjami.

Załącznik X.B dyrektywy określa, co musi zawierać deklaracja zgodności WE. Dalsze informacje można znaleźć w części 5.4 „Niebieskiego Przewodnika”. Z zasady przyjęto, że treść deklaracji zgodności WE zawiera co następuje:

a) Nazwa lub znak identyfikacyjny i adres producenta albo jego upoważnionego przedstawiciela we Wspólnocie,	Bezpośrednio, w zrozumiałym sposobie na wyrobie w miejsce nazwy producenta (lub upoważnionego przedstawiciela) umieszcza się nazwę organizacji lub upoważnionego przedstawiciela
b) opis urządzenia, itd	Opisowe określenie wyrobu, np. moduł kontroli silnika Typ ABC 123 i jego użytkowanie zgodnie z przeznaczeniem. W przypadku zestawu powinny być wymienione urządzenia zestawu, które są urządzeniami ATEX, i które były oddzielnie ocenione.
c) Wszystkie odpowiednie postanowienia spełnione przez urządzenie itd.	Oznakowanie umieszczane na wyrobie, np. urządzenie grupy II, kategorii 2 G (IIB T4).

⁵¹ Patrz załącznik IV paragraf 1, załącznik V paragraf 2, załącznik VI paragraf 1, załącznik VII paragraf 1, załącznik IX paragraf 1 dyrektywy.

d) Jeżeli ma to zastosowanie, nazwa, numer identyfikacyjny i adres jednostki notyfikowanej oraz numer certyfikatu badania typu WE	Nazwa i numer jednostki notyfikowanej (lub jednostek) przeprowadzającej badania typu WE. W przypadku urządzenia nieelektrycznego kategorii 2, powinno być odesłanie do jednostki notyfikowanej przechowującej kopie dokumentacji technicznej. Jeżeli jednostka odpowiedzialna za nadzór nad przestrzeganiem koniecznych warunków zapewnienia jakości (QA) nie jest tą samą jednostką, która wydała oryginalny certyfikat, musi być ona wymieniona oddzielnie. Jednakże podawanie nazwy i adresu jednostki notyfikowanej zaangażowanej w fazę produkcji nie jest obowiązkowym wymaganiem. Nie powinno być odniesienia do certyfikatu jednostki notyfikowanej chyba, że to właśnie wynika z zakresu dyrektywy. Certyfikaty wydane przez jednostki w ramach ich „prywatnej” zdolności występowania jako jednostki certyfikujące powinny być dołączone do dokumentacji technicznej, jako część dowodów zgodności, lecz nie powinny one być powołane w deklaracji zgodności.
e) Jeżeli ma to zastosowanie, odniesienie do norm zharmonizowanych	Normy zharmonizowane powołane w dokumentacji technicznej powinny być tu wymienione.
f) Jeżeli ma to zastosowanie, użyte normy i specyfikacje techniczne	Inne normy i specyfikacje techniczne powołane w dokumentacji technicznej powinny być tu wymienione.
g) Jeżeli ma to zastosowanie, odniesienia do innych wspólnotowych dyrektyw, które były stosowane.	Jeżeli jest to deklaracja wielodyrektywowa, to od jej nagłówka powinno być jasnym, jakim dyrektywom odpowiada wyrób.
h) Tożsamość podpisującego, który był uprawniony do podejmowania zobowiązań w imieniu producenta itd.	Podpisujący musi być odpowiedzialnym przedstawicielem producenta lub upoważnionym przedstawicielem.

10.1.2. Pisemne świadectwo zgodności części i podzespołów

Nie należy mylić deklaracji zgodności WE z pisemnym świadectwem zgodności części i podzespołów wspomnianym w artykule 8 (3) dyrektywy 94/9/WE. Ponadto, aby zadeklarować zgodność części i podzespołów z postanowieniami dyrektywy, pisemne świadectwo zgodności musi podawać właściwości części i podzespołów oraz informacje, jak należy je montować w urządzeniu lub systemie ochronnym, aby zapewnić, że kompletne urządzenie lub system ochronny spełnia mające zastosowanie zasadnicze wymagania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia dyrektywy 94/9/WE.

10.1.3 Dokumenty towarzyszące wyrobowi

Zgodnie z artykułem 4 (2) i 5 (1) dyrektywy 94/9/WE oraz do celów nadzoru rynku deklaracja zgodności WE / pisemne świadectwo zgodności musi towarzyszyć informacji podanej na każdym pojedynczym wyrobie lub na każdej partii tych samych wyrobów dostarczanych temu samemu końcowemu użytkownikowi.

Do wyrobu dołącza się instrukcję bezpiecznego użytkowania (patrz zasadnicze wymagania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (EHSR) punkt 1.0.6 załącznika II dyrektywy ATEX 94/9/WE). Producent powinien dostarczyć użytkownikowi pisemne instrukcje zawierające niezbędne informacje dotyczące napraw, konserwacji i/lub remontów urządzenia. Producent nie musi dostarczać pełnej dokumentacji technicznej.

Zasadnicze wymagania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (EHSR) punkt 1.0.6 nie określa formy instrukcji. Powszechnie uważa się, że wszystkie instrukcje dotyczące zdrowia i bezpieczeństwa muszą być dostarczane w formie papierowej, ponieważ nie można założyć, że użytkownik ma dostęp do środków odczytywania instrukcji dostarczonych formie elektronicznej lub dostępnych na stronie internetowej. Jednakże, często przydatne jest aby instrukcje były dostępne w formie elektronicznej i w Internecie jak również w formie papierowej, jeżeli ich papierowa kopia zaginie, od kiedy użytkownik uzyska zdolność pobierania plików danych, gdy sobie tego zażyczy odzyska instrukcje. Taki sposób postępowania także ułatwia aktualizowanie instrukcji, jeżeli jest to niezbędne.

Użytkownik bierze pod uwagę instrukcje wydane przez producenta aby wykonać naprawę, konserwację i/lub remont na podstawie mających zastosowanie dyrektyw (*jak 2009/104/WE – Używanie przez pracowników wyposażenia roboczego przy pracy i 1999/92/WE – Zabezpieczenie pracowników potencjalnie zagrożonych przez atmosfery wybuchowe*) i odpowiednich określonych krajowych przepisów, które dotyczą napraw, konserwacji i remontów użytkowanych urządzeń. Instrukcje muszą zawierać rysunki i schematy niezbędne do naprawy urządzenia. Stosowane i formalnie przyjęte normy mogą być także wykorzystane, na przykład *EN 60079-19 – Atmosfery wybuchowe-Naprawa, remont i regeneracja urządzeń*.

Jednakże, kiedy to niezbędne, producent może zawrzeć w swojej dokumentacji oświadczenie, że określone naprawa, konserwacja i/lub remont powinny być przeprowadzone przez samego producenta lub przez wykwalifikowanego lub upoważnionego naprawiającego.

W przypadku zestawów ważną rzeczą jest, aby w celu zapewnienia bezpiecznej instalacji, eksploatacji i konserwacji zespołu, przekazać końcowemu użytkownikowi wszelkie istotne informacje. Producent zestawu powinien to uczynić poprzez włączenie wszystkich odpowiednich informacji w komplet dokumentacji dostarczanej końcowemu użytkownikowi.

10.1.4 Przechowywanie dokumentacji – zapewnienie jakości

Zgodnie z załącznikiem IV, punkt 5, dyrektywy ATEX 94/9/WE producent, lub gdy ma to zastosowanie, upoważniony przedstawiciel lub importer, powinien, przez okres kończący się co najmniej 10 lat po dacie wyprodukowania ostatniego egzemplarza danego urządzenia, być zdolnym udostępnić władzom krajowym:

- dokumentację systemu jakości,
- uaktualnienia systemu jakości,
- raporty z auditów i certyfikaty wydane przez jednostkę notyfikowaną.

Większe firmy mają certyfikowane systemy zarządzania jakością zgodnie z normami ISO 9000. W przypadku takich producentów jest zrozumiałe, że trudno przechowywać wszystkie dokumenty dotyczące jakości i zmian w systemie jakości, przez tak długi okres. Według opinii Stałego Komitetu ds. dyrektywy ATEX 94/9/WE, wymagania załącznika IV, punkt 5, dyrektywy 94/9/WE ATEX są spełnione, jeżeli producent przechowuje do dyspozycji władz krajowych, przynajmniej aktualną dokumentację systemu jakości + następujące dokumenty, które muszą być przechowywane przez okres kończący się co najmniej 10 lat po dacie wyprodukowania ostatniego egzemplarza danego urządzenia:

- raportów z auditów i certyfikatów wydanych przez jednostkę certyfikującą system zgodnie z ISO 9000. Będzie to jeden lub dwa – raporty z auditów za każdy rok, które będą zawierały aktualny wówczas stan systemu jakości ze zmianami,
- raportów z auditów i powiadomienia jednostek notyfikowanych, które wydawały powiadomienia o zapewnieniu jakości produkcji.

W tle powyższego rozważania pojawia się przekonanie, że taka dokumentacja będzie zawsze wystarczająca, żeby umożliwić wykazanie organowi nadzoru rynku, że odpowiednia(e) procedura(y) oceny zgodności była(y) zastosowywana(e) w zadowalający sposób oraz odpowiednie zobowiązania wynikające z dyrektywy 94/9/WE ATEX były spełnione.

10.1.5 Akceptacja wyników badań producentów przez jednostkę notyfikowaną

Sprawozdania z badań mogą być częścią dokumentacji, którą producent musi przedstawić jednostce notyfikowanej i mogą być one w odpowiednim zakresie brane pod uwagę.

Odpowiednie aspekty dotyczące bezpieczeństwa mające związek z załącznikiem III (badanie typu WE), załącznikiem V (weryfikacja wyrobu) i załącznikiem IX (weryfikacja produkcji jednostkowej) dyrektywy 94/9/WE wymagają prawnie samodzielności jednostek notyfikowanych i jawności postępowania wobec klienta i wszystkich zainteresowanych stron (np. krajów członkowskich, Komisji Europejskiej, producentów, jednostek notyfikowanych).

Dlatego jednostki notyfikowane mogą akceptować tylko sprawozdania z badań producentów pod pewnymi warunkami. Wymagania zawarte w normie EN ISO/IEC 17025 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących (ISO/IEC 17025)” powinny stanowić podstawę akceptacji wyników badań.

Jednostka notyfikowana musi stwierdzić w swoim sprawozdaniu z badań, że akceptuje wyniki badań

W każdym przypadku jednostka notyfikowana zachowuje pełną odpowiedzialność za akceptację wyników badań i za oparte o nie certyfikaty badania typu WE (załącznik III) lub zaświadczenie o zgodności (załącznik V i IX).

10.2 Dokumenty wydawane przez jednostkę notyfikowaną

Jednostka notyfikowana wydaje następujące dokumenty zgodne z postanowieniami odpowiednich procedur oceny zgodności:

- certyfikat badania typu WE,
- powiadomienie o zapewnieniu jakości wyrobu i produkcji,
- powiadomienie o zgodności z typem,
- weryfikacja wyrobu, zaświadczenie o zgodności,
- weryfikacja jednostkowa, zaświadczenie o zgodności.

Dokumenty te nie muszą być załączane do wyrobu.

Wydanie certyfikatu badania typu WE jest niemożliwe w przypadku wyrobów nieelektrycznych kategorii 2 i wyrobów kategorii 3, jak określono w artykule 8(1)(b)(ii) i 8(1)(c). Ponadto, również

jest niedopuszczalne, aby takie wyroby były wyszczególniane w certyfikacie badania typu WE wydanym wyrobom innych kategorii niż wyżej wymienione. Ponieważ certyfikat badania typu WE jest poświadczeniem, że określony wyrób został poddany koniecznej procedurze oceny zgodności, której wynikiem jest wydany certyfikat badania typu WE, to jest zbędne, aby wyżej wymienione wyroby były poddawane takiej ocenie zgodności.

Jeżeli w jednym wyrobie występuje więcej niż jedna kategoria, dopuszcza się wydanie certyfikatu badania typu WE. W tej sytuacji takie części wyrobu powinny spełniać najwyższe mające zastosowanie wymagania oceny zgodności (patrz podpunkt 8.1). Jeżeli te wymagania prowadzą do wydania certyfikatu badania typu WE, to dopuszcza się, aby takie części wyrobu były wyszczególnione w certyfikacie badania typu WE.

Typowy przykład można znaleźć w przemyśle elementów półprzewodnikowych, gdy pompa wytwarzająca wysoką próżnię, jest używana do usuwania wodoru, lecz nie mogą być spełnione wymagania kategorii 2 dotyczące odstępów. Kategoria 3 w tym procesie jest wystarczająca, ponieważ pompa jest normalnie wypełniona czystym wodorem o niskim ciśnieniu, więc nie ma ryzyka zapłonu z wyjątkiem bardzo krótkiego czasu przejścia między działaniem a niedziałaniem.

W tym przypadku tylko część elektryczna jest naprawdę przedmiotem certyfikatu badania typu WE, lecz już wcześniej przyjęta mechaniczna część, może być brana pod uwagę razem z częścią elektryczną, jeżeli są one powiązane integralnie jedna z drugą, inaczej niż w zwykłym zestawie.

W takim przypadku jest możliwe ujęcie w jednym dokumencie obu części, tzn. w wydanym wyrobowi certyfikacie badania typu WE.

Ponadto, jeżeli wyroby są oddzielnymi i różnymi rzeczami, np. ręczne radiotelefony dwóch różnych kategorii, z których jeden jest kategorii 2, a drugi kategorii 3, to nigdy nie powinien być wydany im jeden certyfikat badania typu WE; wyrób kategorii 3 powinien być wyszczególniony w innym dokumencie, gdyż nie ma możliwości, aby był on ujęty w certyfikacie badania typu WE. To samo dotyczy pojedynczych części i podzespołów.

Jednakże jest możliwe wydanie certyfikatu dobrowolnego wyrobowi, w przypadku którego jest niedopuszczalne wydanie certyfikatu badania typu WE. Jednostka notyfikowana nie może znakować certyfikatu znakiem, że jest jednostką notyfikowaną, ponieważ działanie to nie jest w ramach uprawnień jednostki notyfikowanej. Dlatego numeru jednostki notyfikowanej nie wolno umieszczać. W dodatku jest niedopuszczalne stosowanie oznakowania WE w takich certyfikatach. Nie istnieje sprzeciw dotyczący użycia w sześcioboku (znaku *Ex*) lub powołań dyrektywy 94/9/WE.

Załączanie wyniku oceny i badań do certyfikatu badania typu WE: pomimo że jest osobny dokument, sprawozdanie opisujące w jaki sposób urządzenie spełnia zasadnicze wymagania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia dyrektywy stanowi integralną część certyfikatu. Wynik oceny i badań wspiera decyzję o wydaniu certyfikatu badania typu WE i powinien towarzyszyć certyfikatowi wydanemu producentowi przez jednostkę notyfikowaną.

10.2.1 Minimalna zawartość ujednoliconych sprawozdań z badań i ocen ATEX

Określenie „sprawozdanie z badań” jest dwojako. Rzeczywiście certyfikacja w zakresie 94/9/WE bazuje na trzech rodzajach sprawozdań:

- badania w laboratorium, na przykład pomiar temperatury, następnie nazywane sprawozdanie z badań;
- ocena spełnienia wymagań norm zharmonizowanych, następnie nazywana sprawozdanie z oceny;

- ocena spełnienia zasadniczych wymagań dotyczących zdrowia i bezpieczeństwa dyrektywy, następnie nazywany również sprawozdanie z oceny.

Mając bardzo różne rodzaje wydanych sprawozdań z badań różniących się od bardzo ubogich sprawozdań, prawie nie zawierających żadnych informacji, do sprawozdań ze szczegółowymi wynikami badań i oceny wyników, ujednolicona zawartość Sprawozdania z Oceny ATEX umożliwi i zapewni:

1. łatwość do rozpoznania jako Sprawozdanie z Oceny ATEX,
2. określenie minimalnej zawartości,
3. spełnienie wymagań dotyczących sprawozdań z badań określonych w EN ISO/IEC 17025 i innych mających zastosowanie normach,
4. łatwość użycia/połączenia z istniejącymi formami używanymi obecnie przez wszystkie jednostki notyfikowane ATEX,
5. wydawanie Sprawozdań z Oceny ATEX tylko, jeżeli wszystkie mające zastosowanie wymagania są spełnione i jeżeli wszystkie badania zostały przeprowadzone z pozytywnymi wynikami (lecz ciągle pozwalając zaniechać badań pod warunkiem, że z czego to wynika jest podane w sprawozdaniu z badań).

Łatwość do rozpoznania jako Sprawozdanie z Oceny ATEX

Sprawozdanie z Oceny ATEX powinno być łatwo identyfikowane, tak przez producentów, Ex jednostki notyfikowane/certyfikujące i inne osoby, jako autentyczne Sprawozdanie z Oceny ATEX. Aby to spełnić, identyczne podejście można by zastosować jak w przypadku treści i formatu Certyfikatu Badania Typu WE załącznika III ATEX; ustanowiony w karcie wyjaśniającej Ex NB ExNB/09/340. Inną możliwością jest tylko stosowanie sformułowania „Sprawozdanie z Oceny ATEX” (dokładne sformułowanie zgodne – „ATEX Assessment Report”) na okładce sprawozdania; bez potrzeby ujednolicania formularza Sprawozdania z Badań ATEX, tak jak to było w przypadku Załącznika III do certyfikatu.

Wymagana minimalna zawartość

Sprawozdanie powinno zawierać minimalną ilość informacji, które umożliwią producentowi łatwo uzyskać inne lokalne/regionalne pozwolenia/certyfikaty w oparciu o informacje ze sprawozdania i innej towarzyszącej badaniom dokumentacji. Sprawozdanie z oceny wydane przez jednostkę notyfikowaną ATEX, które potwierdza Badanie Typu WE powinno zawierać:

- **Informacje ogólne** o produkcji, określeniu typu, wnioskodawcy producencie, rodzajach zabezpieczeń, o danych technicznych.
- **Ocenę techniczną** konstrukcji urządzenia. W przypadku większości rodzajów zabezpieczeń może to być lista kontrolna (Tak/Nie/Nie dotyczy + uwagi) połączona z dokumentacją badań, których wymaga konstrukcja; w przypadku iskrobezpieczeństwa format opisowy jest zwykle lepszym (jeżeli nie jedynym) przydatnym formatem. Szczegółowa relacja oceniająca, która potwierdza zgodność z normami użytymi do potwierdzenia zgodności z dyrektywą ATEX. Jeżeli nie są użyte normy wtedy relacja oceniająca powinna potwierdzać zgodność z dyrektywą. Ponieważ normy dotyczące bezpieczeństwa przeciwwybuchowego są normami koncepcyjnymi od czasu do czasu pewne interpretacje im towarzyszą: sprawozdanie powinno wyjaśniać jak ocena została wykonana.

- **Wyniki badań**

- Szczegóły przeprowadzonych badań, odpowiednie informacje dotyczące warunków badań, sposoby i wyniki powinny uwzględnione jako część sprawozdania z badań;
 - Szczegóły badań, których zaniechano i uzasadnienie zaniechania tych badań (norma EN 60079-0 wymienia uzasadnienia dotyczące zaniechanych badań) powinno być częścią sprawozdania z oceny;
 - Szczegóły badań, które zostały zaakceptowane, innych organizacji, laboratoriów badawczych, itp. i uzasadnienie dotyczące akceptacji tych badań powinno być częścią sprawozdania z oceny. Jeżeli zostały zaakceptowane badania z innych źródeł powinno to być jasne, ponieważ jednostka od której uzyskano dane powinna być nadzorowana. Mogłoby to łatwo ukryć wykorzystanie danych z badań z nieodpowiednich źródeł.
- **Badania wyrobu, jeżeli mają zastosowanie:** odpowiednie w odniesieniu do produktu i uzgodnione pomiędzy producentem i jednostką notyfikowaną (mającymi zastosowanie normami są EN 13980 lub IEC 80079-34, również).

Wymagania dotyczące sprawozdań

Sprawozdania z badań ATEX powinny spełniać wszystkie wymagania dotyczące zawartości sprawozdań z badań jak

- określono w EN ISO/IEC 17025. W rzeczywistości, to nie powinien być jakikolwiek problem dla jednostek notyfikowanych ponieważ wszystkie wykonują i opracowują sprawozdania zgodnie z EN ISO/IEC 17025;
- sprawozdania z oceny powinny spełniać wszystkie wymagania jak określono w EN 45011.

Łatwe do korzystania i wprowadzenia przez jednostki notyfikowane

Wprowadzenie do bieżących procedur i dokumentów europejskiego ujednoliconego Sprawozdania z Oceny ATEX powinno być łatwe. Nie wymaga to, aby sam format był w 100% szczegółowo określony lecz jedynie w stopniu uwzględniającym, że wszystkie zainteresowane strony - wydający i otrzymujący, jednostki notyfikowane i producenci – wiedzą co znaleźć w sprawozdaniu z badań. Tak więc, uwaga jest skoncentrowana na zawartości sprawozdania, nie na jego układzie graficznym, numeracji, itp. Wprowadzenie, do istniejącego stylu pracy wszystkich poszczególnych jednostek notyfikowanych, Sprawozdania z Oceny ATEX powinno być łatwe. Nie powinno to spowodować znacznego wzrostu (jeżeli jakiegokolwiek) kosztów ponoszonych przez producenta aby uzyskać Certyfikat ATEX.

Kompletność sprawozdania

W celu uniknięcia jakiegokolwiek nieporozumień dotyczących zawartości Sprawozdania z Oceny ATEX, sprawozdanie takie powinno być wydawane tylko wtedy, gdy produkt, którego dotyczy, spełnia wszystkie mające zastosowanie wymagania i przeszedł z wynikami pozytywnymi wszystkie mające zastosowanie badania. Sprawozdanie z Oceny ATEX nie powinno być wydawane w przypadku jakiegokolwiek negatywnego wyniku badań lub w przypadku gdy tylko część mających zastosowanie wymagań (na przykład wymaganie IP54) zostało ocenione lub zbadane. Nie wyklucza to wydawania Sprawozdań z Oceny ATEX w przypadku części i podzespołów Ex, certyfikowanych ze znakiem „U” w certyfikacie.

Jeżeli sprawozdanie z negatywnymi wynikami lub z nie w pełni ocenionymi mającymi zastosowanie wymaganiami jest wydawane producentowi musi być niedwuznaczne, że nie jest to Sprawozdanie z Oceny ATEX.

10.3 Certyfikat badania typu WE oraz odpowiedzialność zaangażowanych stron

Certyfikat badania typu poświadcza, że dana próbka (wraz z wymaganymi instrukcjami, jeżeli to właściwe), reprezentatywna dla przewidywanej przez producenta produkcji spełnia odpowiednie, mające zastosowanie wymagania dyrektywy, w szczególności zasadnicze wymagania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (EHSRs).

Pojawia się pytanie, jakie działania muszą być podjęte, gdy nastąpił rozwój „ogólnie uznawanego aktualnego stanu wiedzy technicznej”. Bezsporne jest, że pierwotnie zastosowane specyfikacje mogą nadal spełniać zasadnicze wymagania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, a wówczas certyfikat badania typu pozostaje ważny.

Jednak z czasem może nastąpić istotny rozwój „ogólnie uznawanego aktualnego stanu wiedzy technicznej” **tak, że pierwotnie zastosowane specyfikacje nie będą zapewniały, że zbadany typ spełnia zasadnicze wymagania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia.** Należy zauważyć, że pytanie, czy nastąpił istotny rozwój ogólnie uznawanego współczesnego stanu wiedzy technicznej, nie jest pozostawione samodzielnej interpretacji jednostki notyfikowanej, lecz interpretacja musi być ogólnie uznana przez wspólnotę techniczną zaangażowanych stron. Publikacja poprawionej normy zharmonizowanej byłaby jednym ze sposobów uznawania rozwoju stanu wiedzy: wówczas, odpowiedzialna Europejska Organizacja Normalizacyjna określi czy stan wiedzy odnośnie zasadniczych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia uległ zmianie, a jeżeli tak, to pod jakimi względami. Europejska Organizacja Normalizacyjna powinna sygnalizować to w przedmowie do każdej normy.

W takich przypadkach, jeżeli specyfikacje i kryteria oceny pierwotnie zastosowane do wyrobu już nie gwarantują, że spełnia on wymagania najnowszego stanu wiedzy technicznej, certyfikat badania typu nie jest już dłużej ważny i wymagane jest dalsze działanie. Biorąc pod uwagę sensowny okres przejściowy i znając aktualne wydarzenia zakłada się, że producent będzie miał wystarczający czas, aby skontaktować się z jednostką notyfikowaną i podjąć niezbędną powtórna ocenę tak, aby było łagodne przejście od jednego zestawu stosowanych specyfikacji do innego. Jednostki notyfikowane, od których oczekuje się dobrej znajomości wydarzeń dotyczących stanu wiedzy technicznej, powinny zwrócić uwagę posiadaczom ich certyfikatów badania typu WE na zmianę norm zharmonizowanych.

Należy jednakże zauważyć, że wydanie nowego certyfikatu badania typu nie będzie działało wstecz i dlatego nie będzie dotyczyło wyrobów wprowadzonych do obrotu i/lub oddanych do użytku podczas, gdy producent był w posiadaniu, jeżeli ma to zastosowanie, ważnego certyfikatu.

Należy także jeszcze raz stwierdzić, że pełna odpowiedzialność za zgodność wyrobu spoczywa na producencie, który musi zapewnić, że posiada, jeżeli jest to wymagane, ważny certyfikat jak również, że wszystkie odpowiednie dokumenty zgodności odpowiadają aktualnemu stanowi wiedzy technicznej. Równocześnie jednostka notyfikowana musi dostarczyć wszystkie odpowiednie informacje producentowi, żeby zapewnić go, że istniejący certyfikat jest prawidłowy w swoich ocenach oraz, że typ nadal spełnia zasadnicze wymagania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia.

11 OZNAKOWANIE

11.1 Oznakowanie CE

Jako ogólną zasadę, dyrektywy nowego podejścia w tym dyrektywa 94/9/WE uwzględniają umieszczanie oznakowania CE jako część procedur oceny zgodności w perspektywie całkowitej harmonizacji. Stosowane procedury oceny zgodności są opisane w odpowiednich dyrektywach nowego podejścia, w oparciu o procedury oceny zgodności określone w Uchwale Rady 93/465/EWG. **Jeżeli wyrób podlega kilku dyrektywom, które wszystkie przewidują oznakowanie CE, oznakowanie wskazuje, że wyrób jest zgodny z postanowieniami wszystkich tych dyrektyw.** W czasie okresu przejściowego dyrektywy nowego podejścia, producent posiada możliwość wyboru albo spełnić wymagania tej dyrektywy, albo wcześniejsze odpowiednie przepisy. Wybrana opcja, a w związku z tym zakres zgodności chroniony oznakowaniem CE, musi być wskazane przez producenta w załączonych dokumentach.

Jakiegokolwiek wprowadzające w błąd znakowanie w rozumieniu jakiegokolwiek z tych dyrektyw jest zakazane.

Ponieważ niniejsze wytyczne zostały opracowane zwłaszcza w celu ułatwienia stosowania dyrektywy 94/9/WE, następne objaśnienia dotyczyć będą tylko tej dyrektywy. Jeżeli inne dyrektywy mogą być stosowane równolegle, to ich postanowienia muszą być brane pod uwagę dodatkowo do postanowień dyrektywy 94/9/WE.

Oznakowanie CE jest stosowane przez producenta jako deklaracja, że uważa on dany wyrób za wytworzony zgodnie ze wszystkimi mającymi zastosowanie postanowieniami i wymaganiami dyrektywy 94/9/WE oraz wyrób ten został poddany właściwej procedurze oceny zgodności.

Oznakowanie CE jest obowiązkowe i musi być umieszczone przed tym, jak urządzenie lub system ochronny zostanie wprowadzony do obrotu lub zostanie oddany do użytku. Zgodnie z artykułem 8 (3) części I podzespoły są wyłączone z tego postanowienia. Zamiast oznakowania CE, części i podzespoły muszą być dostarczane wraz z pisemnym świadectwem potwierdzającym ich zgodność z postanowieniami dyrektywy, określającym ich właściwości oraz wskazującym na sposób ich montowania w urządzeniu lub systemie ochronnym. Takie odmienne traktowanie części i podzespołów wynika z definicji części i podzespołów, które jako części strukturalne, nie posiadają funkcji samodzielnych.

Na ogół oznakowanie CE musi być umieszczane podczas fazy kontroli produkcji przez producenta lub jego uprawnionego przedstawiciela ustanowionego we Wspólnocie. W pewnych przypadkach jest możliwe umieszczanie oznakowania CE wcześniej, np. podczas fazy produkcji złożonego wyrobu (np. pojazdu). Niezbędne jest wówczas, aby producent formalnie potwierdził, w fazie kontroli produkcji, zgodność takiego wyrobu z wymaganiami dyrektywy. Oznakowanie CE musi składać się z liter „CE” posiadających kształt opisany w załączniku X dyrektywy 94/9/WE. Na ogół oznakowanie CE musi być umieszczone na wyrobie lub jego tabliczce znamionowej. Chociaż nie jest to wymaganie dyrektywy, za racjonalne uważa się umieszczanie oznakowania CE również na opakowaniu oraz w towarzyszących dokumentach, jeżeli jego umieszczenie nie jest możliwe bezpośrednio na wyrobie ze względu na jego rozmiar lub właściwości.

Celowe, choć nieobowiązkowe, jest umieszczanie oznakowania CE w wielu miejscach, na przykład na opakowaniu zewnętrznym, jak i wewnątrz, na samym wyrobie; będzie to powodować, że oznakowanie będzie mogło być ustalone nawet bez otwierania opakowania.

Oznakowanie CE winno być umieszczone w widocznym miejscu, czytelnie oraz w sposób niedający się usunąć. Zabrania się umieszczania innych znaków lub napisów mogących wprowadzić

w błąd stronę trzecią w odniesieniu do znaczenia i formy oznakowania CE. Wymaganie widoczności oznakowania CE oznacza, iż musi być on łatwo dostępny organom nadzoru rynku, jak również konsumentom i użytkownikom. Co do czytelności oznakowania CE wymaga się, aby wysokość znaku była co najmniej 5 mm. Od tego minimalnego wymiaru można odstąpić w przypadku wyrobów o małych rozmiarach. Wymaganie nieusuwalności oznakowania CE oznacza, że, w normalnych warunkach, nie można go usunąć z wyrobu bez pozostawienia widocznych śladów.

W zależności od stosowanej procedury oceny zgodności, jednostka notyfikowana może być zaangażowana w fazę projektowania (załącznik III), fazę produkcji (załączniki IV, V, VI, VII, IX) lub w obie te fazy. Numer identyfikacyjny jednostki notyfikowanej musi towarzyszyć oznakowaniu CE, jeżeli jednostka notyfikowana jest zaangażowana w fazę kontroli produkcji (patrz artykuł 10 (1) dyrektywy 94/9/WE). Niezbędne jest unikanie jakichkolwiek wprowadzających w błąd informacji umieszczanych na urządzeniu, na przykład: numeru jednostki notyfikowanej tam, **gdzie nie jest to przewidziane w dyrektywie**. W związku z tym na wyrobie nie powinien być umieszczony numer jednostki notyfikowanej zarówno na urządzeniach kategorii 3 (innych niż weryfikowane jednostkowo), jak i w przypadku niektórych urządzeń kategorii 2, a także w przypadku jakiegokolwiek dobrowolnej certyfikacji.

Oznakowanie CE i numer identyfikacyjny jednostki notyfikowanej nie muszą być konieczne umieszczane na terytorium Wspólnoty. Mogą być one umieszczane w państwach trzecich, jeżeli wyrób, na przykład jest tam wytwarzany i jednostka notyfikowana albo przeprowadza badania wyrobu na zgodność wyrobu z typem, albo ocenia system zapewnienia jakości u producenta w tym państwie. Oznakowanie CE i numer identyfikacyjny mogą być również umieszczane oddzielnie, dopóki znak CE oraz numer jednostki są ze sobą związane. W przypadku części i podzespołów musi być umieszczany tylko numer identyfikacyjny jednostki notyfikowanej.

Jeżeli urządzenie, które było wprowadzane do obrotu jest wbudowane w inny wyrób (np. zestaw zgodnie z 3.7.5.1), to całe zintegrowane urządzenie musi mieć oznakowanie CE oraz, jeżeli ma to zastosowanie, numer jednostki notyfikowanej.

Chociaż uznano, że części składowe zestawu mogą mieć własne oznakowanie CE umieszczane na podstawie przepisów ich dotyczących, oznakowanie to może być niewidoczne z uwagi na konstrukcję wyrobu końcowego. Jest to dopuszczalne pod warunkiem, że informacje o tym oznakowaniu będą znajdowały się gdzie indziej. Jednakże wyrób końcowy musi mieć pojedynczą tabliczkę jasno odnoszącą się do tego końcowego zestawu przed jego wprowadzeniem do obrotu i/lub oddaniem do użytku. Poprzez umieszczenie oznakowania CE na końcowym wyrobie producent lub jego upoważniony przedstawiciel biorą na siebie pełną odpowiedzialność za zgodność wyrobu końcowego z mającymi zastosowanie zasadniczymi wymaganiami bezpieczeństwa i ochrony zdrowia dyrektywy 94/9/WE i wszystkimi innymi odpowiednimi dyrektywami.

11.2 Oznakowania uzupełniające/szczegółowe

Intencją dyrektywy 94/9/WE jest, aby wzór szczegółowego znaku pozostawał zgodny z tym podanym w dyrektywie 84/47/EWG. Chociaż w dyrektywie 94/9/WE nie ma takiego wymagania, zaleca się stosowanie wcześniej ustalonego wzoru (patrz załącznik do niniejszych wytycznych). Za znakiem tym powinny być umieszczane symbole grupy i kategorii (na aparaturze zgodnej z artykułem 1(2) dyrektywy 94/9/WE symbol kategorii powinien być umieszczony w nawiasie) oraz związane z grupą II, litera G (dotycząca atmosfery wybuchowej powodowanej przez gazy, pary i mgły) i/lub litera D (dotycząca atmosfery wybuchowej powodowanej przez pył). Instrukcja użytkownika powinna szczegółowo wyjaśnić znaczenie oznakowań wyrobu. Zaleca się jednak używanie formatu podanego w poniższych przykładach, w których:

„.../...” – oznacza wyrób o dwóch różnych kategoriach,

„...-...” – oznacza, że część wyrobu jest niezgodna z dyrektywą i nie jest przeznaczona do użytku w przestrzeni zagrożonej wybuchem.

Ponadto aparatura, zgodnie z artykułem 1.2 dyrektywy, oddzielnie wprowadzana do obrotu, powinna być oznakowana kategorią urządzenia sterowanego w okrągłych nawiasach; również takie urządzenie, które ma własne potencjalne źródło zapłonu i jest przeznaczone do użytku w przestrzeni zagrożonej wybuchem powinno być oznakowane jak urządzenie zgodnie z załącznikiem II punkt 1.0.5.

I M 2

wyroby górnicze, grupa I, kategoria M 2

II 1 G

wyroby niegórnicze, grupa II, kategoria 1 do użytku w atmosferach gazu/pary/mgły

II 1 D

wyroby niegórnicze, grupa II, kategoria 1 do użytku w atmosferach pyłów

system ochronny do użytku w atmosferach gazu/pary/mgły

II (1) G D

aparatura zgodna z artykułem 1(2) dyrektywy 94/9/WE w przestrzeni niezagrożonej wybuchem z iskrobezpiecznym obwodem kategorii „Ex i_a”, który może być połączony, np. z urządzeniem kategorii 1

II 2 G D

urządzenie kategorii 2 do użytku w atmosferze zawierającej gazy lub pyły

II (2)/2 (1)/1 G

zestaw, (np.): system wykrywania gazu z więcej niż jedną głowicą detekcyjną, który jest częściowo kategorii 1 a częściowo kategorii 2, utworzony z aparatury zabezpieczającej i urządzenia. Aparatura zabezpieczająca jest przeznaczona do użytku poza strefą zagrożoną, a urządzenie jest przeznaczone do użytku w strefie zagrożonej wybuchem

II 2(1) G

urządzenie kategorii 2 zawierające aparaturę zabezpieczającą urządzenie kategorii 1

II 2(1) GD

urządzenie jak wyżej, do przestrzeni zagrożonych wybuchem gazów i pyłów

	II (2) G (1) G	aparatura zabezpieczająca, która samodzielnie zapewnia bezpieczeństwo przeciwwybuchowe urządzeń jednego – kategorii 1 i drugiego – kategorii 2
	II 3/3 D	dmuchawa odciągająca powietrze ze strefy 22 i przeznaczona do zainstalowania w strefie 22

Przykłady oznakowań urządzeń mających różne kategorie:

	II 1/2 G	wskaźnik poziomy, instalowany w ścianie zbiornika pomiędzy strefą 0 i strefą 1
	II (2) 3 G	urządzenie elektryczne magistrali obiektowej, współpracujące z urządzeniem kategorii 2 instalowanym w strefie 2
	II 2/- G	wentylator ssący ze strefy 1, ale przeznaczony do zainstalowania poza przestrzenią zagrożoną wybuchem. W dyrektywie nie ma postanowień odnoszących się do oznakowania wyrobów w przypadku instalowania poza przestrzenią zagrożoną wybuchem
	II 2/3 G	wentylator ssący ze strefy 1, ale przeznaczony do zainstalowania w strefie 2
	II 3/- D	przenośnik śrubowy transportujący pył ze strefy 22, ale instalowany poza przestrzenią zagrożoną wybuchem. W dyrektywie nie ma postanowień odnoszących się do oznakowania wyrobów w przypadku instalowania ich poza przestrzenią zagrożoną wybuchem
	II -/2 D	dmuchawa przetłaczająca niewybuchową atmosferę, ale przeznaczona do zainstalowania w strefie 21

Wszystkie wyroby muszą być oznakowane nazwą i adresem producenta, oznaczeniem serii lub typu, numerem seryjnym (jeżeli istnieje) oraz rokiem produkcji. Do wyrobu musi być dołączona pisemna informacja wyjaśniająca różne kategorie i konsekwencje odnoszące się do użytkowania zgodnie z przeznaczeniem.

W przypadku, jeżeli wyrób jest objęty więcej niż jedną dyrektywą nowego podejścia, oznakowanie CE oznacza zgodność z właściwymi postanowieniami wszystkich odpowiednich dyrektyw. Aczkolwiek, jeżeli w przypadku co najmniej jednej z tychże dyrektyw obowiązuje okres przejściowy, a co w konsekwencji, pozwala producentowi wybrać, które z przepisów zastosować, oznakowanie

CE wskazuje na zgodność tylko z tymi dyrektywami, których zastosowanie jest obowiązkowe oraz innymi, które zostały zastosowane. W przypadku tych ostatnich dyrektyw (odnośne) szczegóły muszą być podane w dokumentacji, uwagach lub instrukcjach dołączonych do wyrobu lub na tabliczce znamionowej.

11.3 Dodatkowe oznakowania zgodne z normami

Z uwagi na szczególne znaczenie bezpieczeństwa wyrobów przeznaczonych do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem, a zarazem, aby uniknąć nieporozumień, dyrektywa 94/9/WE zawiera zapisy dotyczące dodatkowego oznakowania (patrz załącznik II 1.0.5 oznakowanie).

W załączniku II 1.0.5 dyrektywy podano, że urządzenia, systemy ochronne oraz części i podzespoły muszą posiadać dalsze oznakowania zawierające wszystkie informacje niezbędne do bezpiecznego użytkowania. Zgodnie z tym wymaganiem normy europejskie dotyczące wyrobów elektrycznych i nieelektrycznych, przeznaczonych do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem, przewidują oznakowania uzupełniające. W celu uzyskania szczegółowych i pełnych informacji o tym oznakowaniu niezbędne jest użycie tych norm.

11.4 Oznakowania części i podzespołów

Osoba odpowiedzialna za wprowadzenie wyrobu do obrotu i/lub oddanie wyrobu do użytku musi oznakować je nazwą i adresem producenta zgodnie z załącznikiem II dyrektywy 94/9/WE, punkt 1.0.5. Dyrektywa pozostawia swobodę wyboru pomiędzy znakiem firmowym a nazwą firmy, jeżeli są one różne. Oznakowanie musi zawierać adres. Adres może być uproszczony, jeżeli na małym wyrobie rzeczywiście nie ma miejsca a osoba odpowiedzialna będzie identyfikowalna. W każdym razie adres na tabliczce musi być wystarczający do pocztowego kontaktu z firmą. Adres internetowy nie jest wystarczający, powinien być podany adres pocztowy. W niektórych krajach niepowtarzający się pocztowy kod identyfikuje adres. Użycie tego pocztowego kodu jest wystarczające w tym kraju.

Pojawiło się pytanie, czy oznakowanie części i podzespołów jest obowiązkowe.

Ściśle mówiąc, dyrektywa 94/9/WE wyraźnie wymaga oznakowania, w załączniku II, punkt 1.0.5, tylko urządzeń i systemów ochronnych. Pytanie, czy niemniej jednak części i podzespoły powinny być oznakowane, żeby ułatwić wprowadzenie dyrektywy, ma szczególne praktyczne znaczenie w przypadkach:

- gdy trudno jest rozpoznać różnicę pomiędzy częściami i podzespołami ATEX a innymi, standardowymi częściami i podzespołami,
- gdy producent, który chciałby użyć części lub podzespół mógłby mieć poważne problemy w ocenieniu zagrożenia przy braku wskazania kategorii części lub podzespółu.

Oprócz wątpliwości dotyczącej oznakowania, dyrektywa wymaga w przypadku części i podzespołów świadectwa ich zgodności. W świadectwie tym powinny być podane wszystkie niezbędne informacje określające ich właściwości. Zwykle występuje to w formie znakowania części lub podzespółu w ramach klasyfikacji przeciwwybuchowej części lub podzespółu zgodnie z odpowiednimi normami zharmonizowanymi, które wygląda jak oznakowanie (np. *Ex II 1/2GD cb Tx* lub *Ex II 1GD c Tx*).

W przypadku części i podzespołów posiadających własne potencjalne źródła zapłonu, lub które są w oczywisty sposób współzależne (w odniesieniu do właściwości części lub podzespółu) od urządzenia określonej kategorii zauważono, że bez określenia grupy i kategorii, nie można przeprowadzić niezbędnej procedury zgodności urządzenia, w którą część lub podzespół będą włączone.

W niektórych przypadkach procedura zgodności może być tylko spełniona, jeżeli określone jest urządzenie, w którą część lub podzespoł będą włączone, i jeżeli to włączenie jest przedmiotem procedury zgodności.

Dlatego zaleca się znakowanie części i podzespołów w takich przypadkach, gdy będą one mogły być ocenione w odniesieniu do pewnej kategorii i grupy urządzeń, wskazując te kategorie i grupy w oznakowaniu.

Poza tym: zaleca się znakowanie części i podzespołów przeznaczonych do samodzielnych systemów ochronnych, które będą mogły być ocenione w odniesieniu do charakterystycznych właściwości tych systemów, włącznie z uzasadnionym wskazaniem tych właściwości w oznakowaniu.

Wzięto również pod uwagę, że wymiary wyrobu stanowią problemem utrudniający ich oznakowanie. W takich przypadkach, informacje powinny być podane w towarzyszącej dokumentacji i na opakowaniu części lub podzespołu podlegającego znakowaniu.

Na koniec przypomina się, że zgodnie z dyrektywą 94/9/WE, **części i podzespoły ATEX nie powinny mieć naniesionego znaku CE.**

11.5 Oznakowania małych wyrobów

Zgodnie z wytycznymi dotyczącymi oznakowania wyrobów znakiem CE, za racjonalne uważa się umieszczanie oznakowania CE również na opakowaniu oraz w towarzyszących dokumentach, jeżeli jego umieszczenie nie jest możliwe bezpośrednio na wyrobie ze względu na jego rozmiar lub właściwości.

Na wyrobach o bardzo małych rozmiarach, gdzie zredukowanie oznakowania jest nieuniknione, należy mimo wszystko pozostawić:

- oznakowanie znakiem CE (za wyjątkiem części i podzespołów),
- oznakowanie znakiem ,
- nazwa lub znak firmowy producenta.

11.6 Oznakowania zestawów

Oznakowanie zestawów jest identyczne jak w przypadku oznakowania urządzeń, w szczególności urządzeń mających różne kategorie. Zestaw może składać się z bardzo wielu ocenionych i zgodnych części (urządzeń, systemów ochronnych, aparatury zabezpieczającej) z ich własnym specyficznym oznakowaniem, być może różnych kategorii. W takich przypadkach nie byłoby pomocne wykazanie tych wszystkich indywidualnych oznakowań w oznakowaniu kompletnego zestawu. Niemniej jednak, oznakowanie zestawu musi pokazywać wszystkie istotne informacje wymagane w załączniku II, 1.0.5 dyrektywy 94/9/WE niezbędne do zgodnego z przeznaczeniem użytkowania całego zestawu. Oznakowanie powinno być umieszczone w taki sposób – np. na zewnętrznej obudowie zestawu – żeby nie było wątpliwości, że przedstawia ono właściwości całego zestawu a nie tylko jednej jego części.

Zestawy mogą składać się z części różnych kategorii i być przeznaczonymi do mających różne właściwości fizyczne atmosfer wybuchowych. Oznakowanie takiego zestawu jako całości, z podaniem grupy, kategorii i dodatkowych informacji istotnych do bezpiecznego użytkowania zestawu (klasa temperaturowa itd.) może być objęte jednym z dwóch następujących scenariuszy:

Przypadek 1: Zestaw jako całość jest przeznaczony do użytku w przestrzeni zagrożonej wybuchem w jednej określonej strefie

Jeżeli poszczególne części zestawu są oznakowane tak, że wskazuje to, że są one przeznaczone do atmosfer wybuchowych mających różne właściwości, to ta część, która ma podany najniższy poziom zabezpieczenia określa oznakowanie całego zestawu. To znaczy, że kategoria, klasa temperaturowa, grupa wybuchowa itd. o najniższych wymaganiach odnoszących się do urządzenia musi być użyta w oznakowaniu całego zestawu.

Przypadek 2: Części zestawu są przeznaczone do użytku w przestrzeni zagrożonej wybuchem w różnych strefach i/lub mających różne właściwości fizyczne

Jeżeli jest to istotne ze względu na takie przewidywane użytkowanie, oznakowanie zestawu powinno zawierać wszystkie grupy, kategorie i dodatkowe oznakowania (klasa temperaturowa itd.) niezbędne w odniesieniu do przewidywanych atmosfer. W takim przypadku instrukcje dotyczące użytkowania, instalowania itd. powinny wskazywać na przewidywane różne atmosfery/strefy (i/lub wskazywać na zapewnione środki konstrukcyjne) lub wokół różnych części urządzenia lub zestawu.

Przykłady (w tych przykładach są podane tylko kategorie i dodatkowe oznakowania istotne ze względu na bezpieczne użytkowanie):

Przykłady odnoszące się do przypadku 1:

- zestaw składający się z części oznakowanych T3 oraz części oznakowanych T6 powinien w całości być oznakowany T3, że jest przeznaczony do użytku w atmosferze T3,
- zespół pompowy składający się z pompy cieczy (niepalna ciecz) i z napędowego silnika elektrycznego; pompa jest oznakowana II 2G T6, a silnik II 2G IIB T4; cały zestaw powinien być oznakowany II 2G IIB T4 ponieważ silnik jest częścią, która spełnia niższe wymagania,
- podobny zespół pompowy składający się z pompy pompuje gorącą ciecz (niepalną). Pompa jest oznakowana II 2G IIB T3, a silnik: II 2G IIB T4; w tym przypadku zestaw powinien być oznakowany II 2G IIB T3.

Przykłady odnoszące się do przypadku 2:

- wentylator przetłaczający atmosferę wybuchową IIA T3 (strefa 1), wentylator jest wyposażony w silnik elektryczny i urządzenie sterujące umieszczone w strefie 2, wentylator jest odpowiednio oznakowany II 2/3G IIA T3; silnik jest oznakowany II 3G T3, iskrobezpieczne urządzenie sterujące II 2G IIC T6; ponieważ iskrobezpieczne urządzenie sterujące jest umieszczone w tej samej atmosferze co silnik, część spełniająca najniższe wymagania (w tym przypadku silnik) jest decydującą częścią; w związku z tym cały zestaw jest oznakowany II 2/3G IIA T3.
- podobny zestaw wentylatora, ale z silnikiem znajdującym się poza strefą zagrożenia; cały zestaw jest oznakowany II 2/3-G IIA T3.

12 KLAUZULA BEZPIECZEŃSTWA⁵² I PROCEDURA

Klauzula bezpieczeństwa, o której mowa w artykule 7 dyrektywy jest procedurą UE, zgodnie z którą, jeżeli jakieś państwo członkowskie wobec niezgodności z zasadniczymi wymaganiami bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz wobec uznania urządzenia za niebezpieczne w odniesieniu do osób, zwierząt lub mienia, podejmie działania w celu wycofania wyrobu z rynku, zabronienia wprowadzania go do obrotu lub ograniczenia swobodnego przepływu urządzeń ocenionych w jeden ze sposobów przewidzianych w dyrektywie, a zatem posiadających oznakowanie CE, winno natychmiast powiadomić Komisję o podjęciu tychże działań.

Państwo członkowskie oraz jego odpowiednie władze wykonawcze rozpatrując decyzję o wszczęciu procedury klauzuli bezpieczeństwa będzie musiało rozstrzygnąć, czy wyrób jest niezgodny w znacznym stopniu lub, czy jego niezgodność może być uznana za mniej znaczącą, celem rozwiązania problemu bez potrzeby uciekania się do procedur uruchamianych przez mechanizm klauzuli bezpieczeństwa.

Na przykład niezgodność o małym znaczeniu może dotyczyć nieczytelności znaku CE. W takich przypadkach państwo członkowskie może wystosować do producenta lub jego przedstawiciela notę o zastosowaniu się do wymagań lub państwo to może podjąć stosowne kroki przewidziane w prawie krajowym w celu zachęcenia osoby odpowiedzialnej do podjęcia właściwych działań naprawczych.

Najważniejszym zapisem tej części dyrektywy jest to, że w każdym przypadku, państwo członkowskie musi zdecydować czy brak zgodności jest niebezpieczny w odniesieniu do osób, zwierząt lub mienia oraz czy klauzula bezpieczeństwa jest najbardziej skutecznym środkiem zapewnienia bezpieczeństwa osób, zwierząt lub mienia.

Każde powiadomienie, które spełnia kryteria uruchamiające klauzulę bezpieczeństwa, uruchamia proces konsultacji pomiędzy Komisją i „stronami zaangażowanymi”. „Strony zaangażowane” to przede wszystkim państwa członkowskie UE, producent lub jego przedstawiciel ustanowiony w UE lub w przypadku ich braku osoba, która wprowadza wyrób do obrotu w UE.

Przeprowadzona w powyższy sposób procedura konsultacji umożliwia Komisji ocenę zasadności podjętych środków restrykcyjnych. W związku z tym powiadomienie o zastosowaniu tych środków zgłaszane Komisji musi zawierać szczegółowe informacje dokładnie określające, z jakich przyczyn dany wyrób nie jest niezgodny z zasadniczymi wymaganiami bezpieczeństwa i ochrony zdrowia ustanowionymi w dyrektywie.

Jeżeli po konsultacjach Komisja uzna, że środki te są zasadne, bezzwłocznie informuje państwo członkowskie, które podjęło inicjatywę oraz inne państwa członkowskie. Z punktu widzenia Komisji, celem informowania innych państw członkowskich jest skłonienie tych państw do podjęcia właściwych środków zgodnie z artykułem 3 dyrektywy.

⁵² Szczegółowa analiza „Klauzuli bezpieczeństwa” – patrz „Przewodnik wdrażania dyrektyw opartych na koncepcji nowego i globalnego podejścia” strona I/E, Rozdziały 2, 3, 4.

Jeżeli Komisja uzna, że środki podjęte przez państwo członkowskie za niezasadne, poprosi dane państwo członkowskie o wycofanie tych środków oraz do przywrócenia swobodnego przepływu danych wyrobów na swoim terytorium. Jeżeli państwo członkowskie nie zajmie takiego samego stanowiska co Komisja, to rozważy ona możliwość wszczęcia procedury przewidzianej w artykule 226 Traktatu⁵³.

Celem zapewnienia przejrzystości i właściwej spójności stosowania klauzuli bezpieczeństwa, artykuł 7.4 mówi: „Komisja powinna zapewnić, aby państwa członkowskie były stale informowane o przebiegu i wyniku tej procedury”.

Dodatkowo do tych postanowień, dyrektywa przewiduje w artykule 6 (1) określoną klauzulę bezpieczeństwa dotyczącą norm. W przypadku, jeżeli państwo członkowskie lub Komisja uzna, że normy zharmonizowane nie w pełni zaspokajają zasadnicze wymagania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia zawarte w dyrektywie, to przedstawia tę kwestię pod obrady specjalnego Komitetu powołanego na podstawie dyrektywy 98/34/WE⁵⁴. Komitet zbada dany przypadek oraz przedstawi Komisji opinię. Na podstawie tej opinii Komisja poinformuje państwa członkowskie o konieczności lub zaniechaniu wycofania referencji, dotyczących tych norm, z opublikowanej informacji.

⁵³ Artykuł 226 Traktatu: Jeśli Komisja uzna, że Państwo Członkowskie uchybiło jednemu z zobowiązań, które na nim ciąży na mocy niniejszego Traktatu, wydaje ona uzasadnioną w tym przedmiocie, po uprzednim umożliwieniu temu Państwu przedstawienia swych uwag. Jeśli Państwo to nie zastosuje się do opinii w terminie określonym przez Komisję, może ona wnieść sprawę do Trybunału Sprawiedliwości.

⁵⁴ Dyrektywa 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiająca procedurę udzielania informacji w zakresie norm i przepisów technicznych; Dz.U. L 204, 21.07.1998, str. 37, zmieniona dyrektywą 98/48/WE.

13 EUROPEJSKIE NORMY ZHARMONIZOWANE⁵⁵

Dyrektywa 94/9/WE daje producentom możliwości spełnienia jej wymagań przy projektowaniu i wytwarzaniu wyrobów w zgodności bezpośrednio z zasadniczymi wymaganiami bezpieczeństwa i ochrony zdrowia lub z normami zharmonizowanymi, które są opracowane specjalnie, aby umożliwić domniemanie zgodności z tymi wymaganiami. Innymi słowy, w przypadku kwestionowania zgodności, odpowiedzialne władze krajowe muszą wykazać, że urządzenie jest niezgodne z zasadniczymi wymaganiami bezpieczeństwa i ochrony zdrowia zawartymi w dyrektywie.

Domniemanie zgodności jest możliwe w sensie prawnym, tylko poprzez zastosowanie norm krajowych przenoszących normę zharmonizowaną, o której informację opublikowano w Dz.U. WE. W przypadku, jeżeli odpowiednia krajowa jednostka normalizacyjna nie dokonała przeniesienia normy, stosowanie oryginalnej normy zharmonizowanej lub przeniesionej normy w innym państwie członkowskim UE, pozwala na domniemanie zgodności. Jednakże, przeniesienie tej normy do krajowego zestawu norm musi nastąpić przynajmniej w jednym państwie członkowskim UE.

Przemysł i wiele jednostek notyfikowanych angażuje się w opracowywanie tych norm, stąd prawdopodobnie stosowanie tych norm, po tym jak staną się dostępne, będzie to preferowanym sposobem wykazywania zgodności.

Normy zharmonizowane są jedynymi dokumentami, których dobrowolne zastosowanie zapewnia domniemanie zgodności. Producenci mogą także zdecydować się na użycie istniejących europejskich, krajowych i innych norm lub specyfikacji technicznych uznanych za ważne lub odpowiednie, aby spełnić odpowiednie wymagania dotyczące bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, równocześnie sprawdzając dodatkowo wymagania nieujęte w powyższych dokumentach.

Normy są uzupełniane i aktualizowane w miarę rozwoju nowej wiedzy technicznej. Podczas procesu aktualizowania, producent w dalszym ciągu może używać przyjętą normę zharmonizowaną w celu zapewnienia pełnej zgodności z wymaganiami dyrektywy nawet, jeżeli wiadomo, że w najbliższym czasie norma zostanie zmieniona.

13.1 Normy publikowane w Dzienniku Urzędowym

Informacje dotyczące wykazu europejskich norm zharmonizowanych można znaleźć na stronie internetowej Komisji Europejskiej⁵⁶.

Normy europejskie dotyczące ATEX są dostępne w europejskich organizacjach normalizacyjnych:

- European Committee for Standardization (CEN), avenue Marnix 17, B-1000 Bruxelles, Belgium; tel.(32-2) 550 08 11; fax (32-2) 550 08 19 (<http://www.cen.eu>)
- European Committee for Electrotechnical Standardization (CENELEC), avenue Marnix 17, B-1000 Bruxelles, Belgium tel. (32-2) 519 68 71; fax (32-2) 519 69 19 (<http://www.cenelec.eu>).

Krajowe wersje norm zharmonizowanych są dostępne w krajowych jednostkach normalizacyjnych.

⁵⁵ Szukaj na <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/documents/blue-guide> („Blue Guide”).

⁵⁶ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/european-standards/harmonised-standards/index_en.htm

13.2 Programy normalizacyjne

Dwa programy normalizacyjne zostały skierowane do europejskich organizacji normalizacyjnych. Każdy z nich jest przedmiotem mandatu normalizacyjnego opracowanego przez Komisję Europejską.

Komisja Europejska przyznała mandat CEN/CENELEC do tworzenia norm europejskich. Mandat obejmuje prace normalizacyjne niezbędne do osiągnięcia optymalnego funkcjonowania dyrektywy w obu obszarach elektrycznym i mechanicznym.

Mandat wymaga podjęcia intensywnej współpracy pomiędzy CEN i CENELEC w przeprowadzaniu następujących prac:

1. Przeglądu i, jeżeli jest to konieczne, modyfikacji istniejących norm w celu ich dostosowania do zasadniczych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia zawartych w dyrektywie;
2. Ustanawiania nowych wymaganych norm, dając priorytet normom horyzontalnym, które dotyczą szerokiego zakresu wyrobów zamiast dotyczących specyficznych wyrobów, dla których potrzebę ich stworzenia rozpatruje się dla konkretnych przypadków.

Celem wypełniania nadanego mu mandatu, CEN powołał nowy komitet techniczny CEN/TC 305 „Atmosfery wybuchowe – zapobieganie i ochrona przed wybuchem”. Kilka grup roboczych wykonuje szczegółowe prace.

Celem wypełniania mandatu CENELEC powierzył prace TC 31 „Urządzenia elektryczne w przestrzeniach zagrożonych wybuchem” i jego podkomitetom. Komitety te prowadziły prace w obszarze bezpieczeństwa przeciwwybuchowego przez wiele lat, a ich wynikiem było opracowanie serii norm w odniesieniu do dyrektyw „starego podejścia”.

CENELEC i CEN są odpowiedzialne za przygotowanie norm odpowiednio w sektorach przemysłu elektrycznym i nieelektrycznym. Są one odpowiedzialne za zapewnienie aby:

- istniała jednolita interpretacja dyrektywy nowego podejścia dotyczącej przestrzeni zagrożonych wybuchem oraz innych odpowiednich dyrektyw,
- wymagania dotyczące bezpieczeństwa urządzeń elektrycznych i nieelektrycznych były kompatybilne w przypadku, jeżeli się wzajemnie nakładają, a poziomy bezpieczeństwa były takie same,
- przygotowane normy w przyszłości, zadowalająco zaspokajały wzajemne potrzeby tych organizacji.

14 PRZYDATNE ADRESY STRON INTERNETOWYCH

Strona internetowa Komisji Europejskiej, Europa, urządzenia przeznaczone do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem - (ATEX):

<http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/mechanical/atex>

Dyrektywa 94/9/WE:

http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/mechanical/documents/legislation/atex/index_en.htm

ATEX- Zarządzanie dyrektywą:

http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/mechanical/atex/directive-management/index_en.htm

Wytyczne:

http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/mechanical/documents/guidance/atex/index_en.htm

Dokumenty rozważone przez Stały Komitet ATEX:

<http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/mechanical/documents/guidance/atex/standing-committee>

Krajowe wdrożenia dyrektywy:

http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/mechanical/documents/legislation/atex/transposition/index_en.htm

ATEX właściwe organy nadzoru rynku:

<http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/mechanical/documents/contacts/atex-competent-authorities>

ATEX punkty kontaktowe w krajach członkowskich, krajach kandydujących oraz w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EEA):

<http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/mechanical/documents/contacts/atex-candidate-countries>

Jednostki Notyfikowane:

http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/mechanical/documents/legislation/atex/notified-bodies/index_en.htm

Znakowanie CE dla profesjonalistów - urządzenia przeznaczone do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem - (ATEX):

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/cemarking/professionals/manufacturers/directives/index_en.htm?filter=6

Normy Europejskie:

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/european-standards/harmonised-standards/equipment-explosive-atmosphere/index_en.htm

CEN Komitet Techniczny 305 Atmosfery potencjalnie wybuchowe – Zapobieganie i zabezpieczanie przed wybuchem:

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=6286&title=CEN/TC+305>

CENELEC Komitet Techniczny 31 Urządzenia elektryczne przeznaczone do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem:

http://www.cenelec.eu/dyn/www/f?p=104:7:1812669414029056::::FSP_ORG_ID:66

Stowarzyszenia przemysłowe i międzynarodowe organizacje:

<http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/mechanical/links>

Grupa zainteresowanych dyrektywą ATEX w CIRCABC:

<https://circabc.europa.eu/w/browse/0cb52e92-2074-480c-8235-a4cac539d591>

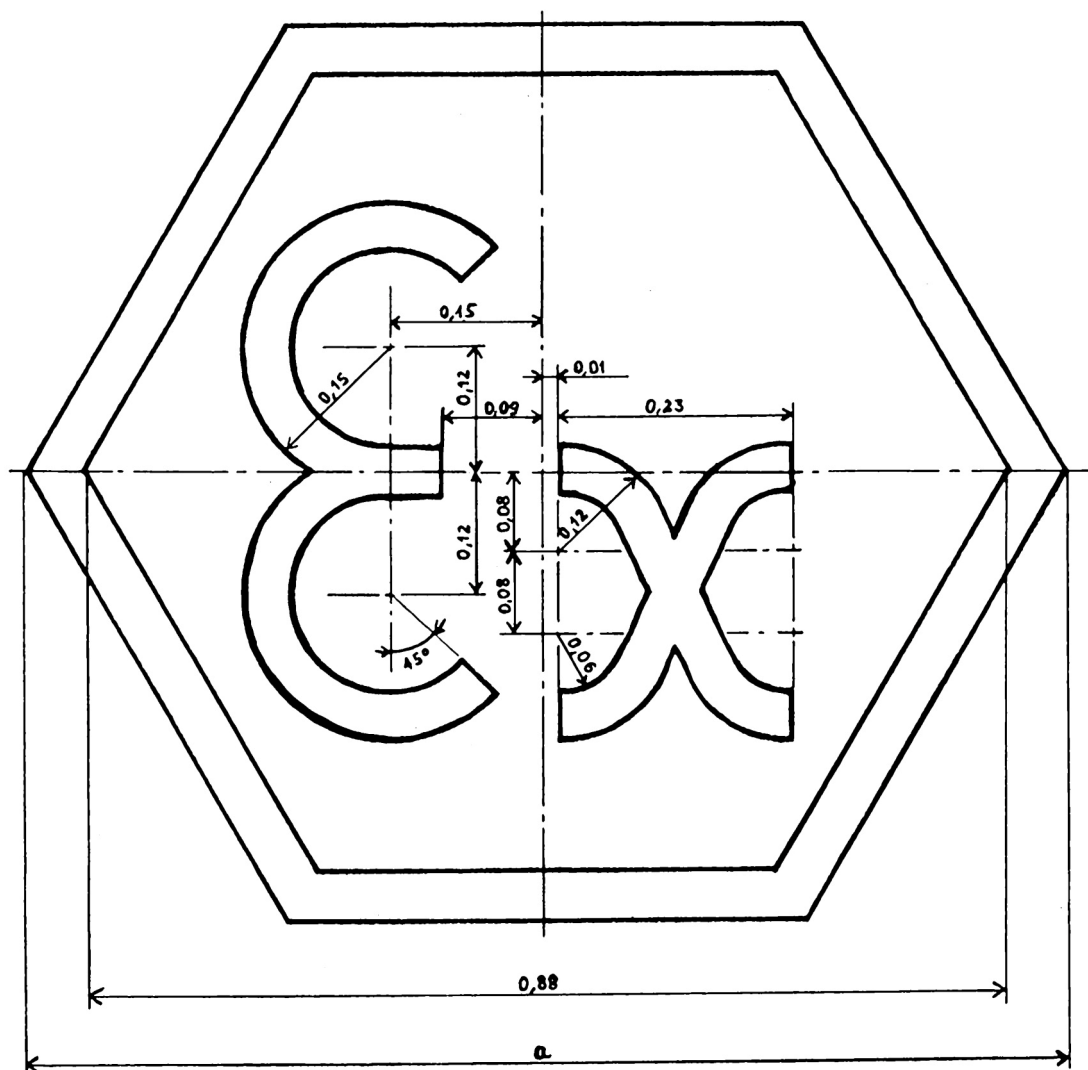
Grupa zainteresowanych dyrektywą ATEX w ramach współpracy administracyjnej (AdCo) w CIRCABC:

<https://circabc.europa.eu/w/browse/95700477-ba5c-4b52-9552-2375dc1a808d>

Grupa zainteresowanych dyrektywą ATEX Jednostek Notyfikowanych (ExNBG) w CIRCABC:

<https://circabc.europa.eu/w/browse/33b0bed8-1c65-4d9e-b857-1f34d2d91c04>

**ZAŁĄCZNIK I: ZNAK WYRÓŻNIAJĄCY WSPÓLNOTY– (EX) PRZYWOŁANY
Z DYREKTYWY 84/47/EWG⁵⁷**

Wszystkie wartości odniesione do „a”

⁵⁷ Dyrektywa Komisji 84/47/EWG z 16 stycznia 1984 przystosowująca do postępu technicznego dyrektywę Rady 79/196/EWG w sprawie zbliżenia ustawodawstw Państw Członkowskich w zakresie wyposażenia elektrycznego przeznaczonego do stosowania w miejscach zagrożonych wybuchem, zapewniającego pewne rodzaje ochrony (Dz. U. L 31,2.2.1984, str.19).

ZAŁĄCZNIK II: LISTA PRZYPADKÓW WĄTPLIWYCH – WYROBY ATEX

LISTA PRZYPADKÓW WĄTPLIWYCH – WYROBY ATEX

Niniejsza lista została zatwierdzona podczas spotkania Grupy Roboczej ds. dyrektywy 94/9/WE ATEX dnia 12 lipca 2012

Zwraca się uwagę na to, że niniejsza lista nie jest pełna, wyjaśnia ona tylko niektóre powszechne wątpliwości i przedstawia przykłady wyrobów objętych i nieobjętych zakresem dyrektywy 94/9/WE „ATEX”.

Niniejsza lista nie zastępuje koniecznej oceny ryzyka każdego wyrobu a zawsze powinny być brane pod uwagę dodatkowe źródła zapłonu i zagrożenie wybuchem związane z użyciem wyrobu.

Produkt	Objęte 94/9/WE (El = elektryczne)	Przykład urządzenia	Komentarze
Urządzenie			
System automatycznego smarowania	Tak (El.)		Tak: Jeżeli system ma zasilanie bateryjne i bateria ma co najmniej jedno ogniwo powyżej wartości określonej w punkcie dotyczącym urządzeń prostych w EN 60079-11 i jeżeli nie są spełnione inne kryteria urządzenia prostego.
Mechanizm zegarowy	-		Patrz 5.2.1 Wytycznych ATEX („urządzenie proste”)
Komputer	Tak (El.)		
Proste kleszcze uziemiające z przewodem i bez przewodu	Nie		„Proste kleszcze uziemiające” są kleszczami do pojedynczego połączenia z ziemią. Kleszcze powinny zapewniać rzeczywiste połączenie. Nie posiadają jakiegokolwiek potencjalnych źródeł zapłonu, patrz Uwaga 2.
Złożone kleszcze uziemiające z przewodem i bez przewodu	Tak (El.)		Kleszcze powinny zapewniać rzeczywiste połączenie. Potencjalne źródła zapłonu nie mogą być wyłączone z oceny zagrożenia zapłonem.
Silniki elektryczne	Tak (El.)		El. urządzenie z potencjalnymi źródłami zapłonu takimi jak ciepło, iskry pochodzenia elektrycznego (np. uzwojenia, połączenia) i pochodzenia mechanicznego (np. łożyska)
Pompa elektryczne zintegrowane z silnikiem elektrycznym (np. silnik-pompa we wspólnej obudowie lub pompa z wbudowanym silnikiem, pompa paliw/dystrybutor paliw)	Tak (El.)		El. urządzenie z potencjalnymi źródłami zapłonu takimi jak ciepło, iskry pochodzenia elektrycznego (np. obwody silnika) i pochodzenia mechanicznego (np. wirnik pompy)
Wentylator elektryczny zintegrowany z silnikiem (np. wentylator osiowy elektryczny)	Tak (El.)		El. urządzenie z potencjalnymi źródłami zapłonu takimi jak ciepło, iskry pochodzenia elektrycznego (np. obwody silnika) i pochodzenia mechanicznego (np. łopatki wentylatora)
Wentylator nieelektryczny z zintegrowanym silnikiem powietrznym (np. wentylator osiowy nieelektryczny)	Tak (Nie El.)		Nie El. urządzenie z potencjalnymi źródłami zapłonu takimi jak ciepło tarcia i iskry pochodzenia mechanicznego (np. łożyska, łopatki wentylatora)
Zawór ręczny	Nie		Patrz 5.2.1 Wytycznych ATEX („urządzenie proste”)
Przewód grzejny	Tak (El.)		Przewody grzejne przetwarzają prąd elektryczny w ciepło, podczas gdy przewody „tylko” przewodzą prąd. Przewody grzejne mogą być także częściami lub podzespołami, np. przewody grzejne konstrukcji stabilizowanej systemu ogrzewania przewodowego
Hamulec mechaniczny	Tak (Nie El.)		Nie El. urządzenie z potencjalnymi źródłami zapłonu takimi jak ciepło tarcia pochodzenia mechanicznego
Przekładnia mechaniczna	Tak (Nie El.)		Nie El. urządzenie z potencjalnymi źródłami zapłonu takimi jak ciepło tarcia i iskry pochodzenia mechanicznego
Telefony i podobne urządzenia np. radiotelefony przenośne, słuchawki itp.	Tak (El.)		El. urządzenie z potencjalnymi źródłami zapłonu takimi jak iskry pochodzenia elektrycznego (np. w czasie łączenia i rozłączania)

Produkt	Objęte 94/9/WE (El = elektryczne)	Przykład urządzenia	Komentarze
Gniazda i wtyczki	Tak (El.)		El. urządzenie z potencjalnymi źródłami zapłonu takimi jak iskry pochodzenia elektrycznego (np. w czasie łączenia i rozłączania) Należy zauważyć, że wszystkie kraje mają specjalne wymagania dotyczące gniazd i wtyczek przeznaczonych do użytku domowego
Podajnik celkowy	Tak (Nie El.)		Przeznaczony do użytku jako urządzenie dozujące i NIE zatrzymujący propagacji wybuchu jako system izolujący. Musi być zabezpieczony przeciwwybuchowo względem jego źródeł zapłonu.
Przełączniki stałych instalacji elektrycznych	Tak (El.)		El. urządzenie z potencjalnymi źródłami zapłonu takimi jak iskry pochodzenia elektrycznego (np. w czasie włączania i wyłączania)
Latarka	Tak (El.)		El. urządzenie z potencjalnymi źródłami zapłonu takimi jak ciepło i iskry pochodzenia elektrycznego (np. iskry w łączniku lub ciepło żarówki lub baterii)
Systemy zabezpieczające			
Gaśnice przeciwpożarowe	Nie		Przeznaczone do użycia po wybuchu
Przerywacze płomienia	Tak		Przeznaczone do zatrzymania propagacji wybuchu. Przerywacze płomienia używane są na przykład w liniach odzysku par na stacjach benzynowych aby zapobiec propagacji wybuchu podziemnych zbiorników lub pojazdów.
Czujniki PT 100	Nie/Tak		<u>Nie</u> jeżeli jest użyte w systemie iskrobezpiecznym razem z barierą <u>We wszystkich innych sytuacjach decyduje o tym indywidualna ocena</u>
Podajnik celkowy	Tak		Przeznaczony do użytku nie tylko jako urządzenie dozujące lecz także jako system izolujący wybuch i zatrzymujący propagację wybuchu. Musi być zabezpieczony przeciwwybuchowo względem jego źródeł zapłonu i powinien spełniać wymagania dotyczące systemu ochronnego w odniesieniu do propagacji wybuchu.
Panele rozrywne (odciążenia wybuchu)	Tak		Przeznaczone do ograniczenia skutków wybuchu
Części i podzespoły Ex			
Puste obudowy	Tak (El.)		Przeznaczone dla urządzeń elektrycznych z potencjalnymi źródłami zapłonu
Wzierniki	Nie		Nie posiadają źródeł zapłonu. Jednakże wzierniki mogą stanowić część urządzeń Ex i może być wymagane aby spełniały wymagania takie jak w przypadku okienek w urządzeniach Ex d lub odporności na uderzenia w urządzeniach Ex o i Ex 'k'.
Łapacz iskier	Tak		Przeznaczony do zapobiegania wybuchowi; nie do jego ograniczania. Jest on częścią ATEX jeżeli przeznaczony jest do wbudowania do urządzenia lub systemu ochronnego ATEX
Zamki magnetyczne drzwiowe itp.	Nie		Bez funkcji samodzielnych; nieistotne do bezpiecznego funkcjonowania urządzeń ATEX lub systemów ochronnych
Urządzenia zabezpieczające, sterujące i regulacyjne			
Urządzenia sterujące parametrami przemysłowych procesów przetwarzania materiałów palnych i utrzymujące je w bezpiecznych granicach, takie jak przetworniki ciśnienia, poziomu i temperatury	Nie		Jeżeli są umieszczone w miejscach zagrożonych wybuchem, to powinny być zabezpieczone ich własne potencjalne źródła zapłonu lecz urządzenia zabezpieczające w odniesieniu do ryzyka innego niż ryzyko zapłonu + urządzenia kontrolujące powodujące jedynie sygnał alarmowy i bez bezpośrednich funkcji sterujących nie wchodzą w zakres dyrektywy (w odniesieniu do zasadniczych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia zgodnie z ESHR, punkt 1.5. oraz 1.6.)

Produkt	Objęte 94/9/WE (El = elektryczne)	Przykład urządzenia	Komentarze
Urządzenia zabezpieczające przeciążeniowo lub temperaturowo, hamująca uaktywnienie się źródeł zapłonu (np. urządzenie zabezpieczające prądowo-zależne przeznaczone dla silników Ex) + urządzenia wykonawcze systemów zabezpieczających przed wybuchem, np. systemów tłumienia wybuchów (wyzwalająca)	Tak (El.)		Urządzenia obu kategorii objęta jest 94/9/WE punkt 1.2., w odniesieniu do wymagań funkcjonalności i pewności działania zgodnych z zasadniczymi wymaganiami bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (ESHR), punkt 1.5. oraz 1.6.
Inne produkty			
Kable i przewody	Nie		Bez funkcji samodzielnych; nieistotne do bezpiecznego funkcjonowania urządzeń ATEX lub systemów ochronnych
Drabinki i układy kablowe	Nie		Bez funkcji samodzielnej; nie istotne dla bezpiecznego działania urządzeń i systemów ochronnych ATEX. Bez własnego źródła zapłonu, dodatkowe rozważania, Uwaga 2.
Rury kablowe/rury: np. odciągi dymu i rury kablowe instalacji elektrycznych (za wyjątkiem rur kablowych przeznaczonych do użytku pomiędzy osłonami ognioszczelną a urządzeniem uszczelniającym)	Nie		Bez funkcji samodzielnych; nieistotne do bezpiecznego funkcjonowania urządzeń ATEX lub systemów ochronnych
Końcówki oczkowe/widelkowe z przewodem i bez przewodu	Nie		Bez funkcji samodzielnych; nieistotne do bezpiecznego funkcjonowania urządzeń ATEX lub systemów ochronnych
Wyładowanie elektrostatyczne (ESD) zabezpieczenia np. opaski, buty, maty podłogowe, woreczki antystatyczne	Nie		Bez funkcji samodzielnych; nieistotne do bezpiecznego funkcjonowania urządzeń ATEX lub systemów ochronnych
Drzwi	Nie		Nie posiadają własnych źródeł zapłonu
Drabiny, bez względu na materiał	Nie		Nie posiadają własnych źródeł zapłonu
Farby	Nie		Nie posiadają własnych źródeł zapłonu
Zbiorniki	Nie		Nie posiadają własnych źródeł zapłonu
Narzędzia np. młotki, szczypce	Nie		Nie posiadają własnych źródeł zapłonu

Uwaga 1: Dodatkowe informacje można uzyskać z drugiego wydania wytycznych wdrażania ATEX i dokumentów interpretacyjnych Komitetu Stałego ds. dyrektywy 94/9/WE, lecz także z niewiążących wskazówek dotyczących dyrektywy 1999/92/WE.

Uwaga 2: W przypadku urządzenia, systemów ochronnych, części i podzespołów, aparatury zabezpieczającej, sterującej i regulacyjnej i/lub innych wyrobów wskazanych jako nie podlegające zakresowi dyrektywy 94/9/WE ATEX, powinno się wziąć pod uwagę źródła zapłonu i zagrożenie wybuchem związane z użyciem. Procesy i uderzenia, którym towarzyszy tarcie w przypadku rdzy i metali lekkich (np. aluminium i magnezu) i ich stopy mogą zainicjować reakcję aluminotermiczną (termit), która może dać początek iskrzeniu powodującemu szczególnie łatwo zapłon.